

LAATUMITTARISTON PILOTOINNIN LOPPURAPORTTI

Jarkko Mannerhovi

**Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten
lainkäytön laatuhanke
Kesäkuu 2008**

Toimitus Harri Mäkinen, Antti Savela ja Jarkko Mannerhovi Taitto Studio Ilpo Okkonen Oy
Kuvat kansi ja s. 2 iStockphoto, s. 11 Ilpo Okkonen, s. 17, 25, 31, 83 ja 93 Juho Alatalo Paino Esa Print Oy 2008

ISBN 978-951-53-3083-3 (nid.)
ISBN 978-951-53-3084-0 (pdf)
ISBN 978-951-53-3085-7 (HTML)
ISSN 1458-9702

ESIPUHE	6
----------------	---

JOHDANTO	8
-----------------	---

1 ROVANIEMEN HOVIOIKEUSPIIRIN LAATUHANKE

1.1 Laatuhankeella kohti oikeudenmukaista, joutuisaa ja halpaa oikeudenkäyntiä	12
1.2 Työryhmien toiminta laatuhankeen perustana	13
1.3 Laatuhanke kouluttamisen ja kehittämisen välineenä	13
1.4 Laatuhanke vuonna 2007	14

2 LAATUMITTARISTOMIETINTÖ

2.1 Laatumittariston laatiminen	18
2.2 Laatumittariston näkökulma	19
2.3 Laatumittariston kolme tehtävää	19
2.4 Laatumittariston arviointialueet ja laatuksiteerit	20
2.5 Laatuksiteerien pisteytys	22

3 PILOTOINTIJÄRJESTELYT

3.1 Laatumittariston pilotointi	26
3.2 Webropol-ohjelman käyttö pilotoinnissa	26
3.3 Mittaustavat	27
3.3.1 Käräjäoikeustuomareiden itsearviointi	27
3.3.2 Sidosryhmille suunnattu kysely	28
3.3.3 Asianosaisille suunnattu kysely	28
3.3.4 Asiantuntijatyöryhmän työskentely	28
3.3.5 Tilastoista saadut tiedot	29
3.3.6 Tuomioistuimen ilmoitus	29

4 MITTAUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

4.1 Mittaustulokset laatumittariston pilotoinnissa	32
4.2 Kemijärven käräjäoikeus	33
4.2.1 Tuomareiden itsearviointi	33
4.2.2 Asiantuntijatyöryhmä	34
4.2.3 Yhteenveto	35
4.3. Kemi-Tornion käräjäoikeus	36
4.3.1 Tuomareiden itsearviointi	36
4.3.2 Kysely sidosryhmille	37
4.3.3 Kysely asianosaisille	38
4.3.4 Asiantuntijatyöryhmä	39
4.3.5 Yhteenveto	40
4.4. Kuusamon käräjäoikeus	41

4.4.1	Tuomareiden itsearviointi	41
4.4.2	Kysely sidosryhmille	42
4.4.3	Kysely asianosaisille	43
4.4.4	Asiantuntijatyöryhmä	44
4.4.5	Yhteenveto	45
4.5	Lapin käräjäoikeus	46
4.5.1	Tuomareiden itsearviointi	46
4.5.2	Kysely sidosryhmille	47
4.5.3	Kysely asianosaisille	47
4.5.4	Asiantuntijatyöryhmä	48
4.5.5	Yhteenveto	49
4.6	Oulun käräjäoikeus	50
4.6.1	Tuomareiden itsearviointi	50
4.6.2	Kysely sidosryhmille	51
4.6.3	Kysely asianosaisille	52
4.6.4	Asiantuntijatyöryhmä	53
4.6.5	Yhteenveto	54
4.7	Raahen käräjäoikeus	55
4.7.1	Tuomareiden itsearviointi	55
4.7.2	Kysely sidosryhmille	56
4.7.3	Kysely asianosaisille	57
4.7.4	Asiantuntijatyöryhmä	58
4.7.5	Yhteenveto	59
4.8	Rovaniemen käräjäoikeus	60
4.8.1	Tuomareiden itsearviointi	60
4.8.2	Kysely sidosryhmille	61
4.8.3	Kysely asianosaisille	62
4.8.4	Asiantuntijatyöryhmä	63
4.8.5	Yhteenveto	64
4.9	Ylivieskan käräjäoikeus	65
4.9.1	Tuomareiden itsearviointi	65
4.9.2	Kysely sidosryhmille	66
4.9.3	Kysely asianosaisille	67
4.9.4	Asiantuntijatyöryhmä	68
4.9.5	Yhteenveto	69
4.10	Tuomareiden sanalliset arviot	70
4.11	Rovaniemen hovioikeus	71
4.12	Yhteenveto asiantuntijatyöryhmän jäsenten tuomioista esittämistä kommenteista	72
4.12.1	Kaikkia tuomioita yleensä koskeva työryhmän jäsenen kommentti	72
4.12.2	Työryhmän jäsenten kommentteja laatukriteereittäin koottuna	72
4.12.3	Arviointimenettelyn toteuttamistapaa koskevia havaintoja	75

4.13	Tuomioistuimen ilmoitus tietyistä laatuksiteereistä	76
4.14	Tilastoista kerätyt tiedot	77
4.14.1	Tilastot sovinnosta	77
4.14.2	Tilastot muutoksenhakuprosenteista	78
4.14.3	Tilastot käsittelyajoista	80
4.15	Lautamiehille suunnattu kysymys	81
4.16	Medialle suunnattu kysymys	81

5 JOHTOPÄÄTÖKSET PILOTOINNISTA

5.1	Pilotointijärjestelyjen arviointia	84
5.1.1	Yleistä pilotoinnin toteuttamisesta	84
5.1.2	Webropol-ohjelman käyttö pilotoinnissa	84
5.1.2.1	Kyselylomakkeen laatiminen	84
5.1.2.2	Kyselyyn vastanneilta saatu palaute	85
5.1.2.3	Ohjelman tekniset ongelmat	85
5.1.2.4	Tiedon analysointi ja muokkaaminen ohjelmassa	85
5.2	Mittariston soveltuvuus lainkäytön arviointiin	86
5.2.1	Arviointialueet ja laatuksiteerit	86
5.2.2	Pisteytys	86
5.2.3	Mittaustavat ja niiden käyttökelpoisuus	87
5.2.3.1	Tuomareiden itsearviointi	87
5.2.3.2	Sidosryhmille suunnattu kysely	87
5.2.3.3	Asianosaisille suunnattu kysely	87
5.2.3.4	Asiantuntijatyöryhmän työskentely	88
5.2.3.5	Lautamiehille suunnattu kysymys	89
5.2.3.6	Medialle suunnattu kysymys	89
5.2.3.7	Tilastoista saadut tiedot	90
5.2.3.8	Tuomioistuimen ilmoitus	91
5.3	Saatujen tulosten hyödyntäminen tuomioistuinten kehittämistyössä	91

LIITE

	Lainkäytön laatumittaristo taulukkomuodossa	94
	SAMMANDRAG	116
	SUMMARY	118
	SOMMAIRE	120
	PE3IOME	124

ESIPUHE

Vuonna 1999 aloitetun Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhankeeseen piirissä alettiin pian hankkeen käynnistymisen jälkeen keskustella tarpeesta arvioida laadun kehittymistä. Arvioinnin suorittamiseksi valmista menetelmää ei kuitenkaan ollut olemassa. Tämän vuoksi lainkäytön laadun arviointijärjestelmää alettiin vuonna 2003 kehittää osana laatuhankeetta.

Lainkäytön laatumittaristo valmistui vuonna 2006. Kysymys oli kansainvälisestikin arvioiden pioneerityöstä, sillä lainkäytön laadun arviointijärjestelmiä oli entuudestaan olemassa vain muutamissa muissa maissa. Laatumittaristo perustelumietintöineen herätti laajasti huomiota niin kotimaisessa kuin ulkomaisessakin oikeusyhteisössä.

Laatumittariston keskeisenä tavoitteena on – kuten koko laatuhankeellakin – kehittää lainkäytön laatua niin, että oikeudenkäynti menettelynä ja tuomioistuimen ratkaisu kaikkienensa vastaisivat yhä paremmin ihmisten tuomioistuimiin kohdistamiin oikeusturvaodotuksiin. Lainkäyttöä arvioimalla saadaan tietoa kehittämistarpeista ja arviointi jo sellaisenaan toimii kouluttautumisen ja kehittämisen apuvälineenä. Arviointi myös

avaa keskustelua tuomareiden ja oikeudenkäyntiin osallistuvien välille. Laatumittariston näkökulma on näin ollen selkeästi eteenpäin katsova, eikä kysymys siis ole tuomioistuinten toiminnan valvonnasta.

Laatumittaristo pilotoitiin vuonna 2007. Nyt käsillä olevassa raportissa kerrotaan pilotoinnin toteuttamisesta ja saaduista mittaus tuloksista ja arvioidaan mittariston käyttökelpoisuutta. Laatumittaristomietintö julkaistiin ruotsin-, englannin-, ranskan- ja sittemmin myös venäjänkielisenä. Tämän vuoksi raporttiin liitetty tiivistelmäkin on käännetty näille samoille kielille.

Pilotointi osoitti, että lainkäytön laatua on mahdollista arvioida systemaattisesti. Laatumittariston arviointialueet ja laatu kriteerit osoittautuivat myös onnistuneesti valituiksi. Keskeinen heikkous oli tuomioistuinten sidosryhmien – syyttäjien, julkisten oikeusavustajien, asianajajien ja toimittajien – ja asianosaisten vähäinen osallistuminen pilotoinnin yhteydessä toteutettuun kyselyyn vastaamisessa. Arviointijärjestelmää vastaisuudessa kehitettäessä on pohdittava, miten vastausaktiivisuutta saadaan lisättyä. Kehit-

tämistöimenpiteiden oikeaksi suuntaamiseksi on välttämätöntä saada tietoa, miten tuomioistuimissa asioivat kokevat tuomioistuinten onnistuneen tehtävässään.

Varsinaiset mittaustulokset kertovat, että hovioikeuspiiriin tuomioistuinten toiminta on laadultaan hyvää tasoa. Oikeudenkäyntiin osallistuvien kannalta huolestuttavaa kuitenkin on, että oikeudenkäynnit useissa tapauksissa kestävät liian kauan. Toinen huolestuttava mittaustulos oli, että tuomarit kokevat työnsä hyvin rasittavaksi. Nämä molemmat tulokset osoittavat, että tuomioistuinten voimavarat eivät kaikilta osin ole riittäviä. Tämä voi pitkän päälle aiheuttaa työssä uupumista, mikä on paitsi muutoin myös lainkäytön laadun kannalta vakava asia.

Mittaustuloksia on tarkasteltava edellä mainittuja laatumittariston tavoitteita silmällä pitäen. Niitä ei siten voida käyttää tuomioistuinten valvontavälineenä. Tarkoitus ei ole myöskään kilpailuttaa tuomioistuuksia keskenään. Mittaustulokset eivät tähän anna mahdollisuuttakaan, koska ne eivät tuomioistuinten kokoeroista johtuen ole keskenään vertailukelpoisia.

Pilotoinnin tuloksista on syytä keskustella kussakin Rovaniemen hovioikeuspiiriin tuomioistuimessa tuomarikunnan ja muun henkilökunnan sekä tuomioistuinten ja tuomioistuinten sidosryhmien kesken. Pilotoin-

tituloksista on päätetty pitää palauteseminaari 15.9.2008, johon kutsutaan kaikkien hovioikeuspiiriin tuomioistuinten ja tuomioistuinten sidosryhmien edustajat.

Nyt voidaan kuitenkin jo todeta, että laatumittaristo ja sen testauskokemukset antavat hyvän pohjan tuomioistuinten toiminnan arvioinnissa käytettävien menetelmien edelleen kehittämiseksi. Uusia mahdollisuuksia arvioinnin toteuttamiseen luo myös vuoden 2010 alusta toteutettava käräjäoikeuksien verkoston uudistaminen, jonka tapahduttua käräjäoikeudet ovat kooltaan keskenään enemmän vertailukelpoisia kuin nykyisin.

Lausumme lämpimät kiitokset oikeustieteen maisteri Jarkko Mannerhville, joka vaivojaan säästämättä on koonnut pilotoinnin tuotokset nyt käsillä olevaksi julkaisuksi. Kiitokset kuuluvat myös oikeusministeriölle, jonka antama taloudellinen tuki on tehnyt hankkeen ylipäätään mahdolliseksi.

Ennen muuta kiitokset kuuluvat kuitenkin Rovaniemen hovioikeuspiiriin tuomarikunnalle, joka on ennakkoluulottomasti osallistunut paitsi aikanaan laatumittariston kehittämiseen nyt myös sen kokeilemiseen käytännössä. Tämä osallistuminen on merkittävää sen vuoksi, että tuomioistuinten toiminta voi kehittyä hyvin vain, jos koko tuomarikunta on kehittämistyössä aktiivisesti mukana.

Rovaniemellä ja Oulussa 10.6.2008

Esko Oikarinen
*Rovaniemen hovioikeuden
presidentti*

Harri Mäkinen
*Oulun käräjäoikeuden laamanni,
laatuhankkeen kehittämistyöryh-
män puheenjohtaja*

Antti Savela
*Oulun käräjäoikeuden
käräjätuomari,
laatukoordinaattori*

JOHDANTO

Tämä loppuraportti käsittelee Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhaan-keen yhteydessä laaditun laatumittariston¹ pilotointia. Aluksi esitellään lyhyesti hovioikeuspiirissä pian vuosikymmenen jatkunutta laatutyötä. Mittaristomietinnön sisältöä koskevassa kappaleessa käydään läpi laatumittariston kehitysvaiheet ja taustat. Se auttaa ymmärtämään, mistä laadun mittauksessa on kysymys ja erityisesti mitä sillä on tarkoitus mitata. Laatumittariston mukainen lainkäytön arviointi on olennainen osa laatuhaan-keaa.

Pilotointivaiheen mittaustuloksien esittely tehdään tässä raportissa käräjäoikeuksittain. Rovaniemen hovioikeuden osalta tulokset esitellään erikseen. Laatumittariston mukaiseen laadun mittaamiseen kuuluu osana myös jo olemassa olevista tilastoista saatavat tiedot. Ti-

lastoista saadut tiedot tukevat osaltaan laatumittaristolla muutoin tapahtuvaa mittaamista. Lopuksi raportissa arvioidaan laatumittariston tarkoituksenmukaisuutta ja sen toimivuutta. Pilotoinnin tarkoituksena on ollut selvittää, miten hyvin laatumittaristo soveltuu tuomioistuimissa tapahtuvan lainkäytön laadun mittaamiseen. Laaditun mittariston kehittämisen kannalta on tärkeää, että mittariston käyttökelpoisuus on testattu käytännössä ja sillä saatujen tietojen luotettavuus arvioitu.

¹ *Lainkäytön laadun arviointi tuomioistuimissa, Arvioinnin lähtökohdat ja laatumittaristo, Oulu 2006.*

-
- 1.1 Laatuhankkeella kohti oikeudenmukaista, joutuisaa ja halpaa oikeudenkäyntiä
 - 1.2 Työryhmien toiminta laatuhankkeen perustana
 - 1.3 Laatuhanke kouluttamisen ja kehittämisen välineenä
 - 1.4 Laatuhanke vuonna 2007

ROVANIEMEN HOVIOIKEUSPIIRIN LAATUHANKE

1 ROVANIEMEN HOVIOIKEUSPIIRIN LAATUHANKE

1.1 Laatuhankkeella kohti oikeudenmukaista, joutuisaa ja halpaa oikeudenkäyntiä

Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhanke aloitettiin vuonna 1999. Hankkeen tavoitteena on parantaa ja kehittää hovioikeuspiirin tuomioistuinten työskentelyä. Laadukkaan tuomioistuimen toiminnassa oikeudenmukaisuus toteutuu, oikeudenkäynti on reilua, ratkaisut ovat lainmukaisia ja hyvin perusteltuja ja tuomioistuinten palvelut ovat myös kustannustensa puolesta ihmisten saatavissa.

Laatuhanke on tuomioistuinten ja oikeudenkäyntiin osallistuvien sidosryhmien yhteistyötä, jonka tavoitteena on Rovaniemen hovioikeuspiirin lainkäytön laadun parantaminen. Laatuhankkeen työryhmien raportit on koottu vuosittain yhteen ja ne on julkaistu sekä kirjana että sähköisessä muodossa.

Työryhmien raportteja on käytetty laajasti apuna muidenkin kuin Rovaniemen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäytön laadun parantamisessa. Siten laatuhanke on ollut hyödyksi myös muualla kuin Rovaniemen hovioikeuspiirissä.

Laatuhanke on herättänyt kiinnostusta sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti. Kansainvälistä huomiota laatuhanke sai, kun se valittiin voittajaksi Euroopan unionin komission ja Euroopan neuvoston järjestämässä *The Crystal Scales of Justice Award* -kilpailussa. Palkinto jaettiin 25.10.2005 Edinburghissa. Lisäksi samana vuonna Suomen Asianajajaliitto myönsi hankkeelle Vuoden oikeusteko-palkinnon.

1.2 Työryhmien toiminta laatuhankkeen perustana

Varsinainen laatutyö on tapahtunut työryhmissä, jotka ovat koostuneet tuomareista ja tuomioistuinten sidosryhmistä, kuten syyttäjäistä, asianajajista, julkisista oikeusavustajista ja tutkinnanjohtajista. Asetetut työryhmät ovat vuosittain työstäneet valittuja kehittämisteemoja. Kehittämisteemoina on käsitelty muiden muassa rangaistuskäytännön yhtenäisyyttä, todistelun johtamista, tuomarin materiaalista prosessinjohtoa, juttujen hallinnointia velkajärjestelyasioissa, tuomarin käyttäytymistä istunnossa osana menettelylistä oikeudenmukaisuutta sekä menettelyä ja näyttöä pakkokeinoasioissa.

Varsinaisten laatuteemojen lisäksi kunakin vuonna on valittu muutamia toiminnallisia teemoja, joiden kehittämiseen on eri tavoin laatuhankkeen yhteydessä kiinnitetty huomiota. Toiminnallisena teemana on ollut esimerkiksi sidosryhmäyhteistyön kehittäminen.

Työryhmät ovat kartoittaneet teemaansa liittyviä ongelmia, selvittäneet eri käräjäoikeuksien käytäntöjä ja tehneet parannusehdotuksia käytäntöjen yhtenäistämiseksi. Laatuhankkeen keskeisenä työmetodinä on ollut tuomareiden ja sidosryhmien välinen keskustelu.

Loppuvuodesta laatuhankkeeseen osallistuneet tahot ovat kokoontuneet laatupäiville käsittelemään asetettujen työryhmien raportteja. Laatupäivillä työryhmien raporteissa esitetyt suositukset on hyväksytty ja sen perusteella laatuhanke on asettanut seuraavan vuoden laatutavoitteet. Työryhmien kirjalliset raportit on koottu yhteen seuraavan vuoden laatutavoitteita koskeviksi loppuraportteiksi (Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen loppuraportteja I-IX).

1.3 Laatuhanke kouluttamisen ja kehittämisen välineenä

Laatuhanke on organisoitua kehittämistyötä, ja sitä voidaan pitää yhtenä tapana toteuttaa laatujohtamista. Laatuhanke voidaan nähdä myös tehokkaana koulutus- ja koulutautumisjärjestelmänä sekä henkilöstön osallistumis- ja sitouttamiskeinona.

Vuodesta 2002 lähtien laatuhankkeen osana on järjestetty vuosittain 6–8 laatuteemoihin liittyvää ja hanketta tukevaa koulutuspäivää. Tähän on sisältynyt 1–2 päivää laatuteemoihin liittyvää koulutusta laatu-työryhmätyöskentelyyn yhdistettynä ja 2–4 päivää koulutusta vuosittain valitulta oikeudenalalta. Tällöin on pyritty käymään läpi oikeudenalan yleiset opit, voimassa olevan lain sisältö ja oikeuskäytäntö sekä liittymäkohdat

perus- ja ihmisoikeuksiin ja EU-oikeuteen. Lisäksi koulutukseksi voidaan laskea myös kaksi päivää kestävä laatupäivä. Laatupäiville on osallistunut laatutyöryhmien jäsenten lisäksi myös muita lainkäytön parissa työskenteleviä henkilöitä.

Laatumittariston pilotoinnissa varsinkin tuomarien osallistumisaktiivisuus oli kiitettävää. Siitä voidaan päätellä, että tuomarit ovat varsin vahvasti sitoutuneet laatuhankkeeseen ja lainkäytön laadun kehittämiseen. Tuomareiden ja sidosryhmien vahva sitoutuminen laatuhankkeeseen on havaittavissa myös laatupäivien osallistujamäärissä. Vuonna 2007 Rukalla pidetyillä laatupäivillä oli yhteensä yli 120 osallistujaa.

Laatupäivät tarjoavat huolellisesti valittujen laatuteemojen johdosta kaikille osallistujille hyvän mahdollisuuden kouluttautumiseen.

Esimerkiksi vuoden 2007 laatupäiville osallistuneet notaarit pitivät laatupäiviä tasokkaana ja hyödyllisenä koulutustilaisuutena.

1.4 Laatuhanke vuonna 2007

Vuosi 2007 oli laatuhankkeen yhdeksäs toimintavuosi ja tästä vuodesta alkoi myös laatuhankkeen uusi kolmivuotiskausi. Näiden kolmen vuoden aikana laatuhanke organisoi- tuu joiltakin osin uudelleen ja laatuhanketta hiukan työmäärältään kevennetään. Laatu- hankkeessa tullaan kiinnittämään huomiota tuomareiden työkyvyn ylläpitämiseen ja varaudutaan lähivuosina tapahtuvaan tuomar- isukupolven vaihdokseen.

Laatutyötä tehtiin suurin piirtein samoin menetelmin kuin aikaisempinakin vuosina. Laatutyöryhmät työstivät heille annettuja kehittämisteemoja, joita olivat vuonna 2007 menettely kuultaessa lasta oikeudenkäynnissä, tulkkaus ja käännökset oikeudenkäynnissä, mallivalitus ja -vastaus hovioikeuteen sekä

rikosprosessin julkisuus esitutkinnassa, syy- teharkinnassa ja pakkokeinoasioissa. Työryh- mät esittelivät työnsä laatupäivillä, ja esitysten pohjalta käytiin keskustelua. Työryhmät esit- tivät omiin laatuteemoihinsa liittyvät toimin- tamallisuositukset.

Aikaisempiin vuosiin verrattuna uutuute- na oli, että kullekin työryhmälle oli nimetty laatusihteeri, joka avusti työryhmää raportin laatimisessa. Työryhmien jäsenet olivat myös voineet halutessaan osallistua oman työ- ryhmänsä työn lisäksi muiden työryhmien työskentelyyn sovittuaan asiasta kyseisen työ- ryhmän puheenjohtajan kanssa. Merkittävänä asiana vuoden 2007 laatutyössä oli laatumitta- riston pilotointi ja sen tulosten analysointi.

-
- 2.1 Laatumittariston laatiminen
 - 2.2 Laatumittariston näkökulma
 - 2.3 Laatumittariston kolme tehtävää
 - 2.4 Laatumittariston arviointialueet ja laatukriteerit
 - 2.5 Laatukriteerien pisteytys

LAATUMITTARISTOMIETINTÖ

2 LAATUMITTARISTOMIETINTÖ

2.1 Laatumittariston laatiminen

Vuonna 2003 osana laatuhanketta päätettiin ryhtyä suunnittelemaan mittaristoa lainkäytön laadun ja sen kehittymisen mittaamiseksi. Tehtävää varten perustettiin laatumittarityöryhmä. Työryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta käräjätuomari, laatukoordinaattori Antti Savela ryhtyi laatimaan laatumittaristomietintöä yhteistyössä laamanni Harri Mäkisen ja käräjätuomari Juha Tervon kanssa. Heidän lisäksi koko Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomarikunnan, asianajajien ja syyttäjien voidaan katsoa välillisesti osallistuneen laatumittariston laatimiseen, sillä heidän laatutyöryhmissä esittämiään näkemyksiä laatukriteereistä ja niiden ominaisuuksista on sisällytetty laatumittaristoon.

Laatumittariston luonnos esiteltiin laatu-päivillä 4.11.2004. Laatumittaristomietintö käsiteltiin laatuhankkeen 31.1.2005 pidetyssä kehittämistyöryhmän kokouksessa, jossa päätettiin pyytää mittaristosta lausunnot kaikilta hovioikeuspiirin tuomioistuimilta ja hovioikeuspiirin asianajajilta, syyttäjiltä ja oikeusavustajilta. Lisäksi myöhemmin päätettiin pyytää

lausunnot myös muilta hovioikeuspiireiltä ja oikeusministeriöltä. Lausunnon antajia oli 28. Antti Savela teki yhteistyössä Harri Mäkisen ja Juha Tervon kanssa lausuntopalautteen pohjalta tarvittavat muutokset laatumittaristomietintöön. Tässä muodossa laatumittaristo myös pilotoitiin vuoden 2007 aikana.²

Laatumittaristomietintö on julkaistu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja ranskaksi. Loppuvuodesta 2007 mietintö julkaistiin myös venäjäksi. Lisäksi siitä on tehty englanninkielinen esite. Mietintö on saanut osakseen kansallista ja kansainvälistä huomiota. Mittariston testaamisesta on myös tullut runsaasti kyselyjä. Laatumittariston testaaminen eli pilotointi on tärkeä vaihe tuomioistuintyön laadun arvioinnin jatkosuunnittelun ja laatuhankkeen edistymisen kannalta.

² *Laatumittaristo taulukkomuodossa on tämän julkaisun liitteenä, s. 94–115.*

Laatumittariston luominen on ollut pitkä prosessi ja se on edellyttänyt paljon työtä. Tarkoituksena on, että laatumittariston aikaansaamisen jälkeen mittaaminen toimii en-

nemminkin jatkuvan kehityksen ylläpitäjänä ja ohjaajana kuin keinona valvoa laatuvaatimusten saavuttamista.

2.2 Laatumittariston näkökulma

Tuomioistuinten toiminnalle asetetut laatu-, tehokkuus- ja taloudellisuusvaatimukset ovat kiristyneet. Tämä on osaltaan johtanut tarpeeseen kehittää tuomioistuinten toimintaa. Laatuhanke keskittää tavoitteita on tunnistaa kehittämiskohteita ja sopia parannustoimenpiteistä. Kehittäminen edellyttää tuekseen toiminnan kehittymistä seuraavan arviointijärjestelmän. Siten laatumittariston käyttöönotto on nähtävä yhtenä tärkeänä laatuhankekehitysvaiheena.

Laatumittariston avulla ei ole tarkoitus mitata yksittäisen tuomarin työn onnistuneisuutta. Sen sijasta mittaristolla mitataan kunkin tuomioistuinyksikön toiminnan laadun tasoa. Tarkoituksena ei ole myöskään mitata tuomioistuinyksikön toimintaa kokonaisuutena, vaan mittauksen kohteena on nimenomaan *lainkäytön* laadun arviointi. Lähtökohtana on mitata lainkäytön laatua lähinnä oikeudenkäynnin asianosaisten ja muiden oikeudenkäyntiin osallistuvien näkökulmasta.

2.3 Laatumittariston kolme tehtävää

Laatumittariston ensimmäisenä tehtävänä on tuottaa tietoa kehittämistarpeista. Laatumittaristo on apuväline tuomioistuinten toiminnan jatkuvaan parantamiseen ja tuomarikunnan osaamisen ja ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Kehittämistoiminnan perusedellytys on tieto siitä, millaista lainkäytön laatu on ja mihin suuntaan se on kehittymässä. Mittaamisen avulla saadaan monipuolista tietoa lainkäyttötoiminnan kulloisestakin tasosta.

Mittariston toisena tehtävänä on toimia tuomareiden kouluttautumisen apuvälineenä. Sekä ulkopuolisten arviot että tuomareiden itsearviointi auttavat tuomareita arvioimaan kriittisesti omaa osaamistaan ja sitä kautta ke-

hittymään. Kouluttautumisen näkökulma korostuu lähivuosina, kun suuri osa tuomarikunnasta jää eläkkeelle lyhyellä ajanjaksolla. Osana kouluttautumista tiedon siirtäminen seuraaville tuomarisukupolville on tärkeää. Kehittämisen ja kouluttautumisen näkökohdat ovat painavampia kuin itse laadun mitaaminen ja siitä saatavat tulokset.

Kolmantena tehtävänä on avata lainkäyttöä ja siitä käytävää keskustelua tuomioistuinten ulkopuolisille tahoille. Oikeudenkäyntiin osallistuvilta mitaamisen yhteydessä saatava palaute ohjaa toiminnan kehittämässä ottamaan huomioon entistä paremmin oikeudenkäyntiin osallistuvien tarpeet ja odotukset.

2.4 Laatumittariston arviointialueet ja laatuksiteerit

Laatumittaristo muodostuu kuudesta arviointialueesta. Arviointialueet on valittu siten, että ne kattavat mahdollisimman monipuolisesti sen toiminnan, josta oikeudenkäynnin laatu muodostuu. Arviointialueiden valintaan liittyvät yksityiskohdat on selostettu laatumittaristomietinnössä. Arviointialueet puolestaan sisältävät kaikkiaan 40 laatuksiteeriä. Oikeudenkäynti on niin monipuolinen kokonaisuus, että laatuksiteerejä olisi hahmotettavissa tätäkin lukuisampi määrä.

Arviointialueet ja laatuksiteerit laatumittaristossa:

Arviointialue 1) Oikeudenkäynti menettelynä (yhdeksän laatuksiteeriä)

- a) Oikeudenkäynti on tapahtunut avoimesti ja peittelemättömästi suhteessa asianosaisiin (myöhemmin tässä raportissa lyhyemmin avoimuus)
- b) Tuomari on toiminut oikeudenkäynnissä riippumattomasti ja puolueettomasti (puolueettomuus ja riippumattomuus)
- c) Oikeudenkäynti on järjestetty tarkoituksenmukaisesti (tarkoituksenmukaisuus)
- d) Asiassa on pyritty aktiivisesti mutta asianosaisia painostamatta sovintoon (riita-asiat ja rikosasioiden korvauskysymykset) (aktiivinen pyrkimys sovintoon)
- e) Prosessinjohto on ollut tehokasta ja aktiivista (sekä muodollinen että materiaallinen prosessinjohto) (prosessinjohto)
- f) Oikeudenkäynti on järjestetty ja toteutettu siten, että siitä koituu asianosaisille ja muille oikeudenkäynnin toimijoille mahdollisimman vähän kustannuksia (kustannusten kohtuullisuus)
- g) Oikeudenkäynti on toteutettu joustavasti (joustavuus)

- h) Oikeudenkäynti on toteutettu mahdollisimman julkisesti (julkisuus)
- i) Oikeudenkäynti on toteutettu vuorovaihteisesti (vuorovaihteisuus)

Arviointialue 2) Ratkaisu (seitsemän laatuksiteeriä)

- a) Ratkaisut ovat olleet oikeuden- ja lainmukaisia (oikeuden- ja lainmukaisuus)
- b) Ratkaisujen perustelut ovat saaneet asianosaiset, oikeudenkäynnin ammatillaiset ja tiedeyhteisön jäsenet vakuuttuneeksi siitä, että ratkaisut ovat oikeuden- ja lainmukaisia (perustelujen vakuuttavuus)
- c) Ratkaisu on perusteltu avoimesti (perustelujen avoimuus)
- d) Ratkaisut on perusteltu seikkaperäisesti ja johdonmukaisesti (perustelujen seikkaperäisyys ja johdonmukaisuus)
- e) Ratkaisu on perusteltu ymmärrettävästi (perustelujen ymmärrettävyys)
- f) Ratkaisut ovat rakenteeltaan selväpiirteisiä ja huoliteltuja kieli- ja ulkoasultaan (rakenne ja ulkoasu)
- g) Ratkaisu on julistettu ymmärrettävästi (tuomion julistamisen selkeys)

Arviointialue 3) Oikeudenkäyntiin osallistuvien ja yleisön kohtelu (kuusi laatuksiteeriä)

- a) Oikeudenkäyntiin osallistuvia ja yleisöä on kohdeltu heidän ihmisarvoaan kunnioittavalla tavalla (ihmisarvon kunnioittaminen)
- b) Oikeudenkäyntiin osallistuvilla on järjestetty asianmukaista neuvontaa kuitenkin vaarantamatta tuomioistuimen puolueettomuutta ja tasapuolisuutta (neuvonta asianvireillepanossa ym.)
- c) Oikeudenkäyntiin saapuvien neuvonta ja palvelu on alkanut välittömästi heidän

- saavuttuaan istuntopaikalle (=oikeustalolle tms.) (neuvonta ja opastus istuntopaikalla)
- d) Oikeudenkäyntiin osallistuville on annettu kaikki tarpeellinen tieto oikeudenkäynnistä (tiedonanto oikeudenkäynnistä)
 - e) Tiedottamisesta on huolehdittu tarvittaessa (tiedottaminen)
 - f) Oikeuden odotustilajärjestelyissä on huomioitu eri asiakasryhmien erityistarpeet (odotustilajärjestelyt)

Arviointialue 4) Oikeudenkäynnin joutuisuus
(neljä laatukriteeriä)

- a) Asiat on käsitelty oikeudenkäynnin järjestämisen kannalta optimaalisten käsittelyaikojen (KA) rajoissa (optimaaliset käsittelyajat, erikseen riita-asiat, yksinkertaiset rikosasiat ja muut kuin yksinkertaiset rikosasiat)
- b) Asian merkitys asianosaisille ja prosessin aikaisempi kesto on otettu asian käsittelyaikataulussa huomioon (asian merkitys asianosaisille ja prosessin aikaisempi kesto)
- c) Asianosaiset ovat kokeneet, että asian käsittely on tapahtunut joutuisasti (joutuisuuden kokeminen)
- d) Määrättyjä tai sovittuja määräaikoja on noudatettu (määräaikojen noudattaminen)

Arviointialue 5) Tuomareiden osaaminen ja ammattitaito (kuusi laatukriteeriä)

- a) Tuomarit ovat itse huolehtineet osaamisensa ja ammattitaitonsa ylläpitämisestä (oman ammattitaidon ylläpitäminen)
- b) Tuomarit ovat osallistuneet säännöllisesti täydennyskoulutukseen (täydennyskoulutus)
- c) Tuomareiden osallistumisesta koulutukseen on vuosittain sovittu tuomareiden kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa (kouluttautumisesta sopiminen)
- d) Tuomioistuimessa on määrättyihin asioihin erikoistuneita tuomareita (erikoistuminen)

- e) Asianosaiset ja oikeudenkäyntiavustajat ovat kokeneet, että tuomari on valmistautunut asiaan huolella ja hallinnut sen hyvin (luottamus tuomarin ammattitaitoon)
- f) Tuomarit ovat osallistuneet säännöllisesti ja aktiivisesti tuomaripalaveriin, laatupalaveriin ja muutoinkin laatutyöryhmien työskentelyyn (osallistuminen)

Arviointialue 6) Lainkäytön organisoiminen ja johtaminen (kahdeksan laatukriteeriä)

- a) Lainkäytön organisoiminen ja tuomioistuimen johtaminen on ollut ammattimaista ja suunnattu tukemaan tuomitsemistoiminnan onnistumista (organisoiminen ja johtamisen ammattimaisuus)
- b) Vireille tulevien asioiden jakaminen tuomareille on ollut suunniteltua ja jako on toteutettu luottamusta herättävällä tavalla (asioiden jakamisen asianmukaisuus)
- c) Asioiden käsittelyssä on hyödynnetty yksittäisillä tuomareilla olevaa erityisosaamista (erityisosaamisen hyödyntäminen)
- d) Lainkäyttöasioiden käsittely on siten organisoitu, että laajennettujen kokoonpanojen käyttäminen on tosiasiallisesti mahdollista (laajennettujen kokoonpanojen käyttäminen)
- e) Tuomareiden kanssa on käyty vuosittain kehityskeskustelut (kehityskeskustelut)
- f) Tuomioistuimessa on ollut systemaattinen menettely, jossa seurataan aktiivisesti asioiden käsittelyn etenemistä, ja joka mahdollistaa toimenpiteisiin ryhtymisen viivästyneiden asioiden käsittelyn jouduttamiseksi (asioiden käsittelyn etenemisen seuranta)
- g) Oikeudenkäyntiin osallistuvien ja tuomioistuimen henkilökunnan turvallisuudesta on huolehdittu (turvallisuus)
- h) Tuomioistuinta johdettaessa on huolehdittu siitä, että tuomarit ja muu henkilöstö eivät yllärasitu liiallisesta työstä (työn rasittavuus)

Laatukriteereiksi on pyritty valitsemaan keskeisimmät tekijät, joista laatu muodostuu. Valinnassa on kiinnitetty huomiota etenkin siihen, miten laatukriteeri edistää tärkeinä pidettyjä arvioinnin lähtökohtia: *oikeuden saatavuutta ja luottamusta tuomioistuimiin*. Laatukriteerejä valittaessa on pyritty siihen, että ne sopivat lainkäytön laadun arviointiin riippumatta siitä, onko kysymyksessä riita- vai

rikosasia. On huomattava, että valitut laatukriteerit eivät kaikilta osin ole tarkkarajaisia, vaan saattavat sisältää toisiinsa nähden jonkin verran päällekkäisyyttä ja toistoa. Kutakin laatukriteeriä on vielä täsmennetty kuvailemalla sen ominaisuuksia. Ominaisuuksien kuvaaminen monipuolisesti on katsottu tarpeelliseksi mittaamisen käytännön toteuttamista silmäläpitäen.

2.5 Laatukriteerien pisteytys

Laatukriteereitä arvioidaan kuusikohtaisen pisteytyksen ja sitä vastaavan sanallisen arvion avulla. Pisteitä ja sanallisia arvioita annetaan laatukriteerien toteutumisen perusteella seuraavasti:

0 pistettä	Asia ei toteudu lainkaan (huono)
1 pistettä	Asia toteutuu joltakin osin (välttävä)
2 pistettä	Asia toteutuu tyydyttävästi (tyydyttävä)
3 pistettä	Asia toteutuu hyvin (hyvä)
4 pistettä	Asia toteutuu kiitettävästi (kiitettävä)
5 pistettä	Asia toteutuu esimerkillisesti (esimerkillinen).

Poikkeuksena pisteytyksessä on optimaalista käsittelyaikaa koskeva laatukriteeri, jonka kolmesta kohdasta on mahdollisuus saada yhteensä 15 pistettä. Näin ollen mittariston maksimipistemäärä on siis 210 pistettä.³ Laatukriteereistä on kustakin mahdollista saada sama pistemäärä, joten niitä ei ole asetettu painoarvoltaan erilaisiksi. Pilotoinnin yhteydessä on tarkoitus arvioida myös sitä, onko jonkin laatukriteerin tai arviointialueen pisteytystä syytä painottaa. Pisteytystä on selostettu tar-

kemmin laatumittaristomietinnön kappaleessa ”4.3 Laatukriteerien pisteytys”.

Pisteytyksen osalta on erityisesti kiinnitettävä huomiota laatumittaristomietinnössä pisteytyksestä annettuun tarkempaan määrittelyyn. Vaikka pistemäärä kolme asettuu anetuissa pistemäärävaihtoehdoissa puolenvälin tienoille, sen saavuttaminen on mittauksessa osoitus jo kohtuullisen hyvin toteutuneesta lainkäytöstä. Pistemäärää kolme kuvaillaan laatumittaristossa seuraavasti: ”Laatukriteerissä kuvattu toteutuu hyvin ja kattavasti, vaikkakin laatukriteerin yksittäisten ominaisuuksien toteutumisessa voi olla vielä puutteita. Tätä tasoa voidaan pitää kaikille tuomareille ja tuomioistuimille tavoiteltavana ja sille on myös käytännössä mahdollista päästä”.

Pistemäärä neljä edellyttää laatukriteerin kaikkien ominaisuuksien toteutumista kiitettävästi, eikä laatukriteerin toteutumisesta pitäisi olla mitään huomautettavaa. Tämän pistemäärän saavuttama suoritus kelpaa myös malliksi muille ja se osoittaa, että laatukriteerin edellyttämän toiminnan kehittämiseen on panostettu.

³ $39 \text{ laatukriteeriä} \times 5 \text{ pistettä} + 1 \text{ laatukriteeri} \times 15 \text{ pistettä} = 210 \text{ pistettä}$.

Pistemäärä viisi edellyttää poikkeuksellisen hyvää ja esimerkillistä laatukriteerin toteutumista ja se edustaa kansainvälisestikin arvioiden huippusuoritusta. Se myös kehittää tuomioistuinkulttuuria kelpaamalla malliksi muille tuomioistuimille ja tuomareille. Laatukriteerin tarkoittamaa toimintaa myös kehitetään jatkuvasti erilaisin menetelmin.

Saatuja pisteitä arvioitaessa on näin ollen kiinnitettävä huomiota siihen, että keskiarvoltaan kolmen tai sitä lähellä olevan pistemäärän saavuttaminen merkitsee jo varsin hyvää lainkäytön laatua kyseisen laatukriteerin osalta. Pistemäärät neljä ja viisi on varattu esimerkillisille suorituksille, joihin on toki mahdollista päästä ja joihin tuleekin pyrkiä. Näiden pistemäärien saavuttaminen on kuitenkin suhteellisen harvinaista. Tämä tulisi ottaa huomioon myös jatkossa kyselyjä laadittaessa sen välttämiseksi, että vastaaja antaa liian helposti ja perusteetta maksimipisteet. Vastaajaryhmille tulisi painottaa eri pistemäärien merkitystä.

3.1 Laatumittariston pilotointi
3.2 Webropol-ohjelman käyttö pilotoinnissa
3.3 Mittaustavat

PILOTOINTIJÄRJESTELYT

3 PILOTOINTIJÄRJESTELYT

3.1 Laatumittariston pilotointi

Kuten edellä on kerrottu, Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhankeeseen osana suoritettiin vuoden 2007 aikana laaja hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäyttötoiminnan arviointi ja samalla laatumittaristo pilotoitiin. Tuomioistuinten toimintaa arvioivat tuomarit itse, asianosaiset, tuomioistuinten sidosryhmät

(syyttäjät, julkiset oikeusavustajat ja asianajat) ja asiantuntijaryhmä. Lisäksi lautamiehet ja median edustajat vastasivat lyhyeen kyselyyn. Myös olemassa olevista mittausjärjestelmistä saatu aineisto ja tuomioistuinten oman ilmoituksen perusteella saatu tieto liitettiin arviointiaineistoon.

3.2 Webropol-ohjelman käyttö pilotoinnissa

Laatumittariston pilotoinnissa käytettiin pääasiallisesti Webropol-ohjelmalla luotua kyselykaavaketta. Webropol on Suomessa kehitetty internet -pohjainen ohjelmistotyöväline, jonka avulla on helppo suunnitella ja toteuttaa erilaiset kyselyt. Ohjelmasta saa milloin tahansa kyselyn kestäessä reaaliaikaisen raportin, jota voi muokata analysointi- ja ulkoasutyökaluilla. Aineiston voi tilata myös omaan sähköpostiin Excel-tiedostona. Ohjelma laskee annetut vastaukset yhteen ja muodostaa vastauksista erilaisia yhteenvetoja ja taulukoita.

Webropolissa laaditun kyselyn avulla tietoja kerättiin tuomareilta, asianosaisilta, syyttäjiltä, asianajajilta ja oikeusavustajilta. Asianosaisten oli mahdollista täyttää myös kotiin lähetetty kirjallinen lomake, tai heidän oli mahdollista tulla käräjäoikeuteen vastaamaan internetin kautta. Lautamiehet vastasivat kyselyyn palauttamalle heille postitse lähetetyn vastauslomakkeen. Suurimmalla osalla laatu-kyselyyn osallistuneista oli siis mahdollisuus arvioida laatukriteerien toteutumista ja vastata kysymyksiin omaa tietokonetta käyttäen.

3.3 Mittaustavat

Mittaustavalla tarkoitetaan tiedonhankkimisessa käytettyä keinoa. Laatumittariston pilotoinnissa käytetyt mittaustavat olivat tuomareiden *itsearviointi*, sidosryhmille ja asianosaisille suunnattu *kysely*, *asiantuntijatyöryhmän arviointi*, *tilastointi* ja *tuomioistuimen ilmoitus*. Nämä mittaustavat antavat vaihtelevasti joko objektiivista tai subjektiivista tietoa mitattavasta laatuksista. Realistisen kuvan saamiseksi tuomioistuimen toiminnan laadusta tarvitaan useita mittaustapoja.

Asianosaisille ja sidosryhmille suunnattu kysely toteutettiin joko laajana tai suppeana riippuen laatuksien luonteesta. Laaja kysely suunnattiin syyttäjille, oikeusavustajille ja asianosaisille. Kun laaja kysely ei laatuksien luonne huomioon ottaen ollut tarpeen, kysely toteutettiin supistettuna eli pois lukien asianosaiset. Asianosaisilta ei kysytty esimerkiksi prosessin johtoa (laatuksien 1.e) ja oikeudenkäynnin julkisuutta (laatuksien 1.h) koskevista laatuksista.

Asiantuntijatyöryhmän suorittama arviointi perustuu sen jäsenten subjektiivisiin näkemyksiin, mutta ryhmän kokoonpano huomioon ottaen arvioinnin voidaan olettaa antavan varsin totuudenmukaisen kuvan laatuksista. Enemmän tai vähemmän subjektiivista on myös kyselyllä saatava tieto, koska se perustuu vastaajien omaan arvioon. Etenkin asianosaisilta saatua tietoa voi vaikuttaa merkittävästi se, onko jutun lopputulos ollut heille myönteinen vai vastainen.

Objektiivista tietoa laatuksista saadaan erilaisista tilastoista. Tilastot edellyttävät kuitenkin tulkintaa ja yhteen sovittamista muiden tietojen kanssa, ennen kuin niistä voidaan tehdä johtopäätöksiä. Tilastotiedoista osa on saatavissa jo olemassa olevista tilastointijärjestelmistä ja osa laatumittariston edellyttämistä tiedoista edellyttää tilastoinnin aloittamista. Tilastotietojen osalta pilotoin-

tivaiheessa tyydyttiin olemassa oleviin tilastoihin. Käsittelyaikaa koskevaa laatuksien lukuun ottamatta tilastotiedoista kerättiin pilotointivaiheessa perustiedot ilman, että niitä laadullisesti arvioitiin. Tämän aineiston perusteella on tulevaisuudessa mahdollista luoda näillekin tiedoille laadun arvioinnissa tarvittava mitta-asteikko.

3.3.1 Käräjäoikeustuomareiden itsearviointi

Käräjäoikeustuomareille suunnatussa kyselyssä oli kaikkiaan 35 kysymystä. Osallistumisaktiivisuus oli varsin kiitettävää ja lähes kaikki hovi-oikeuspiirin käräjäoikeustuomarit vastasivat kyselyyn. Tuomareiden itsearviointi on tärkeä tapa kerätä tietoa, sillä nimenomaan tuomarit ovat avainasemassa sen toiminnan kannalta, jossa lainkäytön laatu muodostuu.

Itsearvioinnissa on otettava huomioon sen subjektiivinen luonne. Voidaan kuitenkin olettaa, että subjektiivisuudesta huolimatta laajasti toteutettuna itsearvioinnista saatavat tulokset ovat ainakin suuntaa antavia ja ne näin ollen antavat hyvän lähtökohdan laatuksien arvioinnille. Itsearvioinnin tarkoituksena tulee nähdä myös mittariston koulutuksellinen tehtävä. Oman osaamisen kriittinen arviointi on ammattitaidon kehittämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Kaikki tuomareiden antamat sanalliset arviot on esitelty jäljempänä kootusti kapaleessa 4.10. ilman, että on kerrottu, mistä käräjäoikeudesta on kysymys. Näin on menetelty siitä syystä, että vastaukset pysyisivät anonyymeinä.

3.3.2 Sidosryhmille suunnattu kysely

Sidosryhmille suunnatussa kyselyssä oli 25 kysymystä. Sidosryhmiin pilotoinnissa kuuluivat syyttäjät, asianajajat ja julkiset oikeusavustajat. Lukuun ottamatta Oulun käräjäoikeudesta saatuja 27 vastausta sidosryhmien osallistuminen pilotointiin oli varsin laimeaa.

Sidosryhmien antama palaute on keskeistä laadun arvioinnin kannalta. Sidosryhmien edustajat ovat tekemisissä käräjäoikeuksien kanssa lähes päivittäin. He ovat lainkäytön kannalta tietyllä tavalla asiakkaiden roolissa, mutta samanaikaisesti he ovat myös alan ammattilaisia, joilla on mahdollisuus esittää asiantunteva näkemys laatukriteerien toteutumisesta ammatilliselta kannalta.

3.3.3 Asianosaisille suunnattu kysely

Asianosaisia voidaan kutsua lainkäytön asiakkaiksi, jos tätä termiä halutaan käyttää lainkäytön yhteydessä. Laatumittaristomietinnössä todetaan, että mittaristoa laadittaessa lähtökohtana on ollut mitata lainkäytön laatua ensisijaisesti oikeudenkäynnin asianosaisten ja muiden oikeudenkäyntiin osallistuvien näkökulmasta. Näkökulma on siis nimenomaan asiakkaan näkökulma.

Asianosaisille suunnatussa kyselyssä oli 20 kysymystä. Asianosaisille jaettiin vastauslomakkeita käräjäoikeuksien ilmoitusten mukaan jopa 50–60 kappaletta jokaisesta käräjäoikeudesta. Huolimatta jaettujen vastauskaavakkeiden suuresta yhteismäärästä (lähes 350 kpl), asianosaisten osallistuminen kyselyyn oli olematonta. Keskimäärin vastauksia saatiin vain neljä käräjäoikeutta kohden ja parhaimmillaankin vain kymmenen vastausta.

3.3.4 Asiantuntijatyöryhmän työskentely

Tuomioistuinten ratkaisujen (arviointialue 2) laadun yhtenä arvioimistapana oli valitun asiantuntijatyöryhmän suorittama arviointi. Asiantuntijatyöryhmään kuuluivat laatumittariston mukaisesti tuomari, asianajaja, syyttäjä, yliopiston professori (oikeustieteilijä) ja viestinnän ammattilainen. Työryhmään otettiin käräjäoikeuden tuomarin lisäksi laatumittaristosta poiketen tuomari myös hovioikeudesta.

Laatuhankkeen kehittämistyöryhmä nimesi 16.10.2006 edellä mainittuja tahoja edustaviksi asiantuntijatyöryhmän jäseniksi seuraavat henkilöt:

- 1) Käräjäoikeuden tuomari: Oulun käräjäoikeuden laamanni Harri Mäkinen, työryhmän puheenjohtaja
- 2) Hovioikeuden tuomari: Rovaniemen hovioikeuden hovioikeudenlaamanni Eero Yrttiaho
- 3) Syyttäjä: Oulun kihlakunnan syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä Ilpo Virtanen
- 4) Asianajaja: Rovaniemeltä oleva asianajaja Juhani Karvo
- 5) Professori: Turun yliopiston prosessioikeuden professori Antti Jokela
- 6) Viestinnän ammattilainen: Sanomalehti Kalevan toimituspäällikkö Kyösti Karvonen.

Arviointityöryhmän tehtävänä oli arvioida tuomioistuinten ratkaisuja laatumittaristossa määriteltujen laatukriteereiden ja niiden ominaisuuksien perusteella. Asiantuntijat arvioivat ratkaisujen perusteluiden avoimuutta, seikkaperäisyyttä, johdonmukaisuutta ja ymmärrettävyyttä sekä ratkaisujen rakenteen selväpiirteisyyttä. Arvioinnin kohteena oli myös ratkaisujen kieli- ja ulkoasu. Laatukriteerit arvioitiin laatumittariston mukaisesti

kuusikohtaisen pisteytyksen ja sitä vastaavan sanallisen arvioinnin avulla.

Kustakin hovioikeuspiiriin kahdeksasta käräjäoikeudesta oli kehittämistyöryhmän hyväksymän pilotointisuunnitelman mukaisesti valittu kaksi viimeisintä laajan riita-asian tuomiota ja kaksi rikosasian tuomiota, jotka oli annettu ennen 1.10.2006. Rikostuomioiksi ei kuitenkaan valittu sellaisten rikosasioiden tuomioita, joissa teko oli tunnustettu tai joissa asiaa ei ollut muutoin tarvinnut liiemmästi perustella. Määritelmän tavoitteena oli, että tuomiot valikoituisivat sattumanvaraisesti eikä arvioinnin kohteeksi siten valikoituisi poikkeuksellisen hyviä tai huonoja tuomioita

Työryhmä piti yhden kokouksen, jossa tuomiot arvioitiin. Työryhmän jäsenet olivat ennen kokousta lukeneet arvioitavat tuomiot. Osa työryhmän jäsenistä oli etukäteen merkinnyt muistiin laatukriteerien pisteytyksen ja sanallisia kommenttejaan tuomioista. Työryhmän kokouksessa kukin työryhmän jäsen vuorollaan ilmoitti laatukriteereittäin niille antamansa pistearvon ja selosti havaintojaan tuomioista. Jokaisen työryhmän jäsenen jokaisesta ratkaisusta antamat pisteet koottiin taulukkoon. Kunkin käräjäoikeuden kohdalla esitetyt tulokset on ilmoitettu erikseen siviili- ja rikosasioiden osalta ja lisäksi näiden keskiarvona. Arvoina jäljempänä olevissa kaavioissa on käytetty kaikkien työryhmän jäsenten antamien pisteiden keskiarvoja.

3.3.5 Tilastoista saadut tiedot

Laatumittaristomietinnön mukaiset tilastotiedot on osittain saatavissa jo valmiista tilastoista ja osa vaatii tilastoinnin aloittamista. Tilastoista saatavien tietojen voidaan olettaa antavan objektiivista tietoa tiettyjen laatukriteerien toteutumisesta. Erityisen käytökelpoisia ovat esimerkiksi keskimääräisistä käsitteleyajoista saatavat tilastotiedot. Käsitteleyaikoja koskevien tietojen lisäksi tilastoista

saadaan tietoja vahvistetuista sovinnosta ja niiden syntyvaiheista, muutoksenhausta ja laajennetun kokoonpanon käyttämisestä.

3.3.6 Tuomioistuimen ilmoitus

Tuomioistuimilta pyydettiin ilmoitus tiettyihin laatukriteereihin liittyvistä asioista. Tuomioistuimilta kysyttiin yhteensä kahdeksan kysymystä. Kysymykset liittyivät mm. viestintäsuunnitelmaan, koulutukseen, tuomareiden erikoistumiseen ja juttujen jakamisen suunnitelmallisuuteen. Pilotoinnissa tuomioistuimen ilmoitus saatiin seitsemältä käräjäoikeudelta.

Tuomioistuimelle osoitetut kysymykset oli laadittu siten, että niihin oli mahdollista vastata ”kyllä” tai ”ei”. Kysymyksiin oli myös mahdollista vastata tarkemmin, jos ”kyllä”- tai ”ei”-vastaus olivat riittämättömiä. Tuomioistuimen ilmoituksen perusteella saatu tieto pisteytettiin jälkikäteen ja liitettiin kaikki laatukriteerit kattavaan yhteenvedoon.

4.1 Mittaustulokset laatumittariston pilotoinnissa	4.9 Ylivieskan kärjäoikeus
4.2 Kemijärven kärjäoikeus	4.10 Tuomareiden sanalliset arviot
4.3 Kemi-Tornion kärjäoikeus	4.11 Rovaniemen hovioikeus
4.4 Kuusamon kärjäoikeus	4.12 Yhteenveto asiantuntijatyöryhmän jäsenten tuomioista esittämistä kommenteista
4.5 Lapin kärjäoikeus	4.13 Tuomioistuimen ilmoitus tietyistä laatukriteereistä
4.6 Oulun kärjäoikeus	4.14 Tilastoista kerätyt tiedot
4.7 Raahen kärjäoikeus	4.15 Lautamiehille suunnattu kysymys
4.8 Rovaniemen kärjäoikeus	4.16 Medialle suunnattu kysymys

MITTAUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

4 MITTAUSTULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

4.1 Mittaustulokset laatumittariston pilotoinnissa

Seuraavassa esitellään laatumittariston pilotoinnissa saadut mittaustulokset käräjäoikeuksittain. Käräjäoikeuksia ei ole tarkoitettu verrata keskenään muun muassa siitä syystä, että hovioikeuspiirin käräjäoikeudet ovat erikokoisia. Vertaaminen keskenään vaatisi mittaustulosten vielä tarkempaa analysointia. Rovaniemen hovioikeuden tulokset esitellään omassa jaksossaan.

Arvioinnin tulokset esitellään kunkin kahdeksan käräjäoikeuden osalta siten, että tulokset on ryhmitelty vastaajatahoittain. Näin menetellään siitä syystä, että kullekin vastaajataholla tehdyt kyselyt sisältävät eri kysymyksiä eivätkä vastaajatahoittaiset tulokset sen vuoksi ole yhteismitallisia. Jokaisen käräjäoikeuden osalta on erikseen kokonaisuhteenvedo, joka koskee kaikkien laatumittariston toteutumista. Kokonaisuhteenvedoon on yhdistetty eri vastaajatahojen antamat arviot. Samassa yhteydessä on ilmoitettu myös käräjäoikeuden sama kokonaispistemäärä. Kokonaispistemäärä on kunkin käräjäoikeuden kehityksen ”viisari”. Kokonaispistemäärällä ei ole kuitenkaan yhtä suurta merkitystä arviointitulosten hyö-

dyntämisessä kuin yksittäisestä laatumittariston saadulla pistemäärällä. Mittaristo on nimittäin tarkoitettu ennemminkin eri laatumittaristojen ja arviointialueiden kehittämisen apuvälineeksi ja niistä käytävän keskustelun avaamiseksi.

Vertailumateriaalina on käytettävissä myös jo olemassa olevista tilastoista saadut tiedot. Ne esitellään omana osionaan. Osana mittaustulosten toimivat myös tuomioistuinten omat laatumittariston mukaiset ilmoitukset tiettyjen laatumittaristojen toteutumisesta.

Asiantuntijatyöryhmän antamat pisteet on raportoitu jokaisen käräjäoikeuden osalta erikseen. Asiantuntijaryhmän sanallisten arvioiden yhteenvedo on omassa kappaleessaan. Sanallisia kommentteja ei ole eroteltu koskemaan tiettyä käräjäoikeutta, vaan ne koskevat yhteisesti kaikkia käräjäoikeuksia.

Asianosaisten ja sidosryhmien antamat vapaamuotoiset kommentit on esitetty käräjäoikeuksittain selostaen niiden keskeinen sisältö. Kommentteja tuli vain yksittäisiä.

Lautamiehille ja toimittajille tehtiin molemmille ainoastaan yhden laatumittariston toteutumista koskeva kysymys. Lautamiehiltä

kysyttiin, onko oikeudenkäyntiin osallistuvia ja yleisöä kohdeltu heidän ihmisarvoaan kunnioittavalla tavalla. Toimittajilta tiedusteltiin, onko tiedottamisesta huolehdittu tarvittaessa.

Näihin kysymyksiin saadut vastaukset esitellään kootusti kaikkien käräjäoikeuksien osalta omina osioinaan.

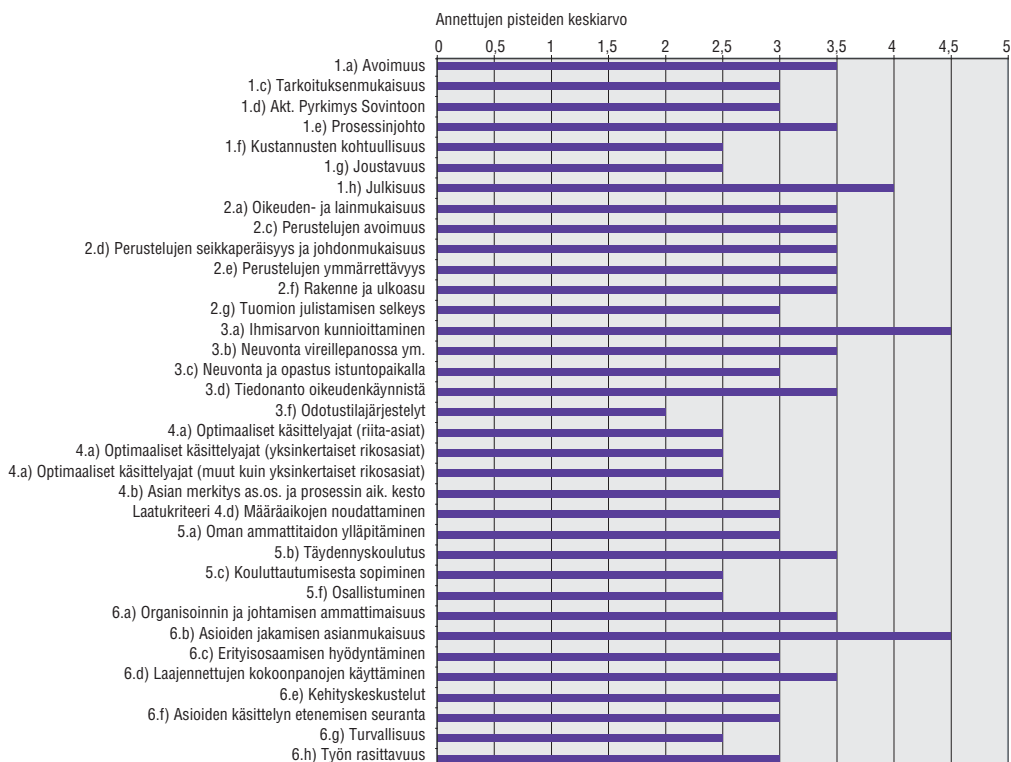
4.2 Kemijärven käräjäoikeus

Kemijärven käräjäoikeus ei pienen yksikkökonsa johdosta osallistunut pilotointiin täysimittaisesti. Asianosaisille suunnattua kyselyä ei tehty lainkaan. Tuomarit toteuttivat pilotoinnin itsearviointina ja asiantuntijatyöryhmä arvioi käräjäoikeudesta valikoituneet kaksi riita-asian ja kaksi rikosasian ratkaisua. Lisäksi Kemijärven käräjäoikeudessa työskennelleet lautamiehet vastasivat heille osoitettuun kyselyyn. Myös olemassa olevista tilastoista saadut Kemijärven käräjäoikeuden tiedot esitetään ao. kohdassa.

4.2.1 Tuomareiden itsearviointi

Kemijärven käräjäoikeudessa on kaksi tuomaria. Molemmat tuomarit osallistuivat itsearviointiin, joten vastausaktiivisuus oli 100 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Kemijärven käräjäoikeuden osalta **3,14 pistettä**.

Kemijärven käräjäoikeus, tuomarit (2 vastannutta)

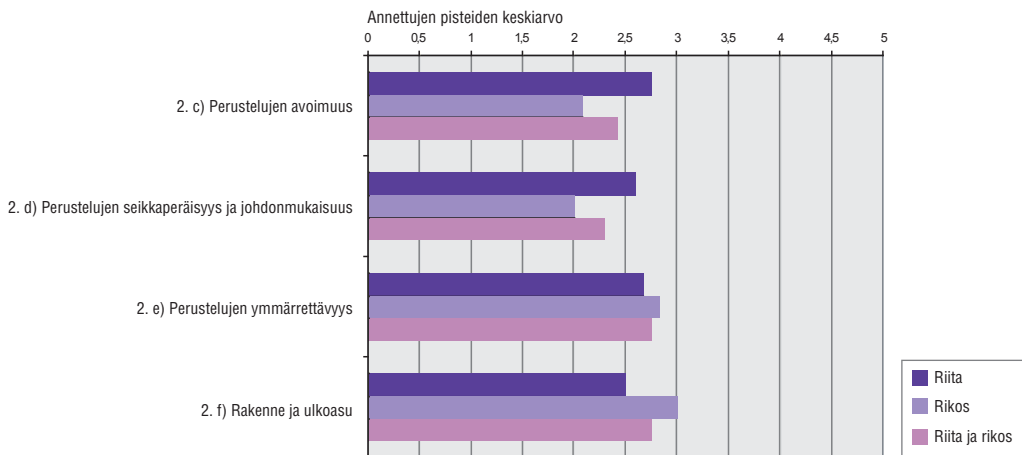

4.2.2 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatukriteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikosasi-

oiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatukriteerin kokonaiskeskiarvo oli Kemijärven käräjäoikeuden osalta **2,55 pistettä**.

Kemijärven käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

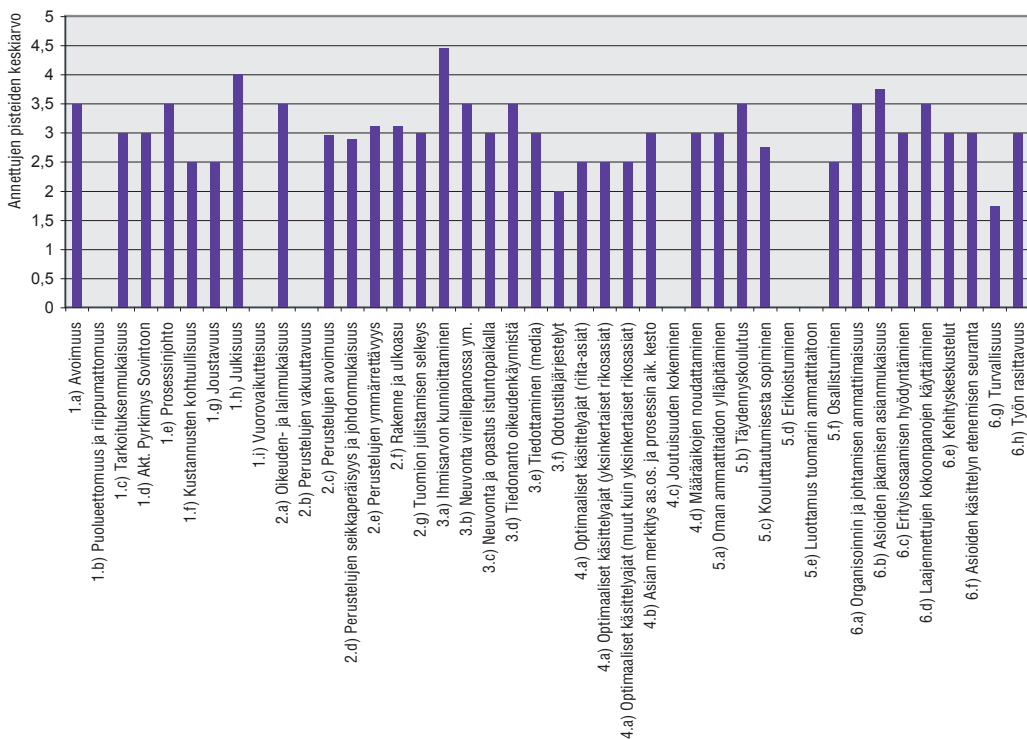
4.2.3 Yhteenveto

Kemijärven käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **110/210**.

Kemijärven käräjäoikeuden osalta on huomattava, että sen kokonaispistemäärästä puuttuvat viiden laatukriteerin pisteet. Näin

ollen sen saavuttama kokonaispistemäärä ei ole verrannollinen muihin käräjäoikeuksiin eikä myöskään mittariston saavutettavissa olevaan kokonaispistemäärään.

Kemijärven käräjäoikeus, yhteenveto

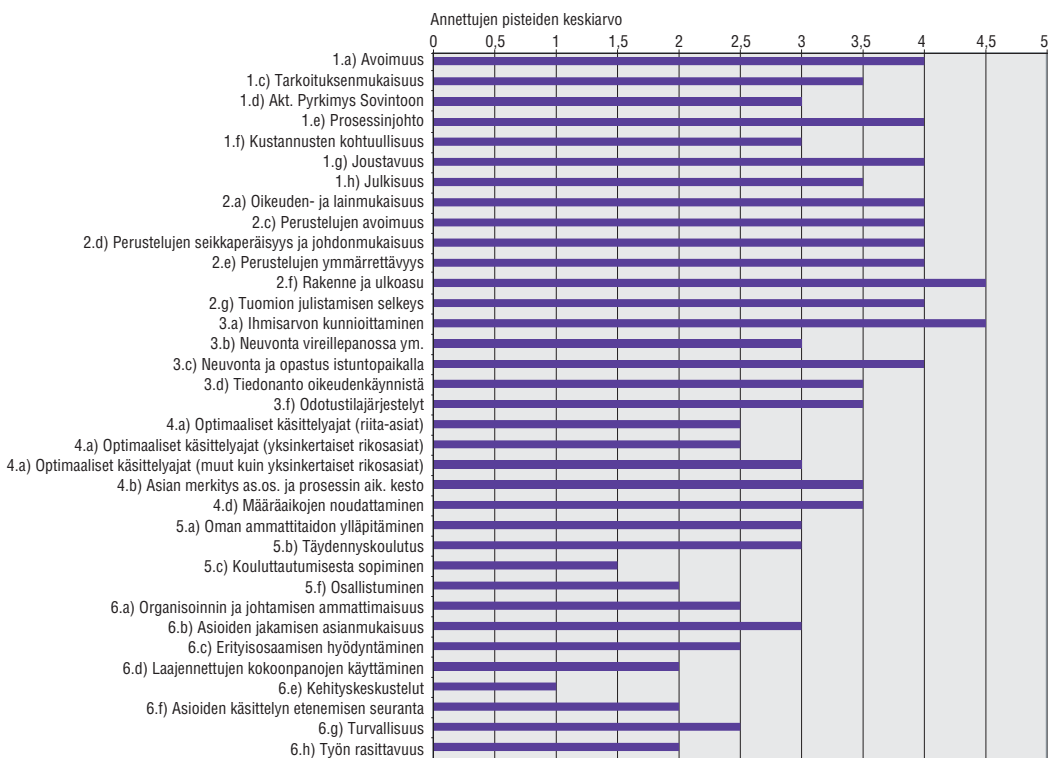
4.3 Kemi-Tornion käräjäoikeus

Kemi-Tornion käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

4.3.1 Tuomareiden itsearviointi

Kemi-Tornion käräjäoikeudessa on 6 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 2 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 33,3 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Kemi-Tornion käräjäoikeuden osalta **3,14 pistettä**.

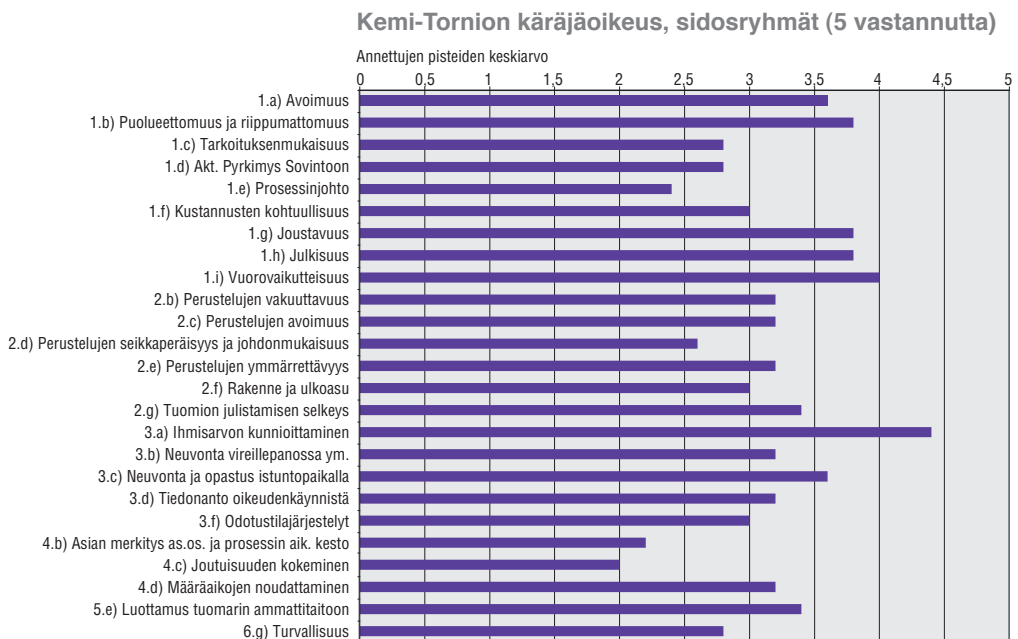
Kemi-Tornion käräjäoikeus, tuomarit (2 vastannutta)

4.3.2 Kysely sidosryhmille

Ei sanallisia arvioita.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Kemi-Tornion käräjäoikeuden osalta **3,18 pistettä**.

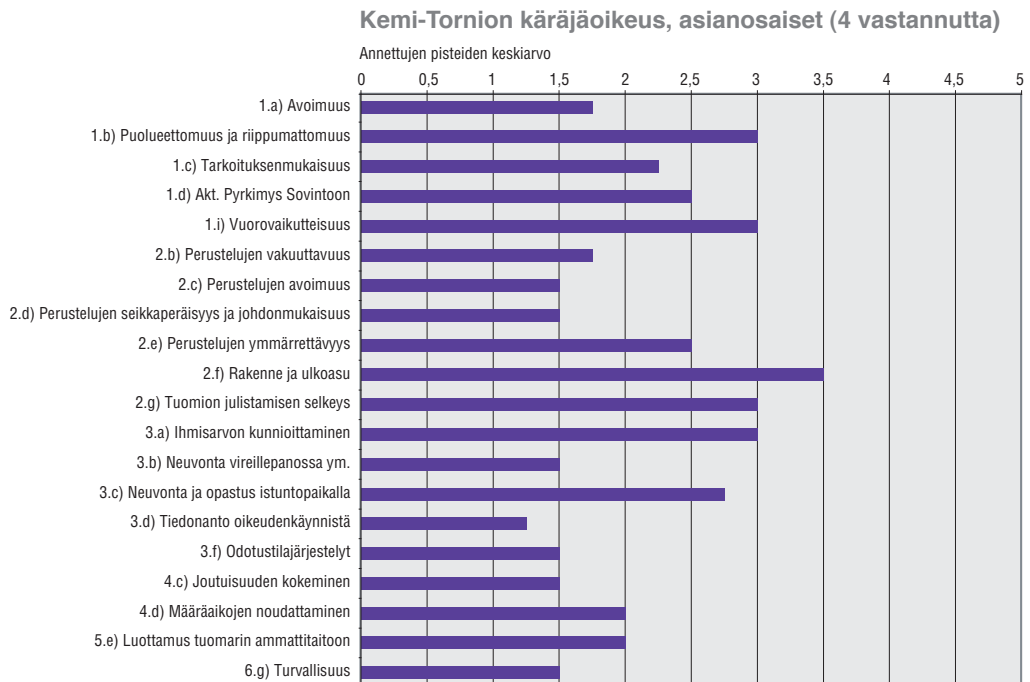
4.3.3 Kysely asianosaisille

Asiansaisten ryhmän sanalliset arviot (2 kpl):

1. Arvioijasta tuntui, että rangaistuksen määrät vaihtelivat samanlaisissa rikoksissa paljon ilman perusteita. Lisäksi arvioija kiinnitti huomiota siihen, että vankikuljetusten aika-
taulujen pitäisi nykyistä paremmin täsmätä istuntopäivien kanssa niin, että vanki ei joutuisi odottamaan istuntoa tai paluukuljetusta kauan säilössä.

2. Arvioija ei ollut tyytyväinen lasten tapaa-
misoikeutta koskevien selvitysten tekotapaan. Sosiaaliviranomaiset tekevät johtopäätöksiä liian vähäisen tiedon perusteella. Esimerkiksi vanhempien olosuhteisiin perehdytään puutteellisesti. Tämä voi johtaa siihen, että ratkaisu ei ole lasten edun mukainen.

Asiansaisten arvioinnin kaikkien laatu-
kriteerien keskiarvo oli Kemi-Tornion kärj-
äoikeuden osalta **2,16 pistettä**.

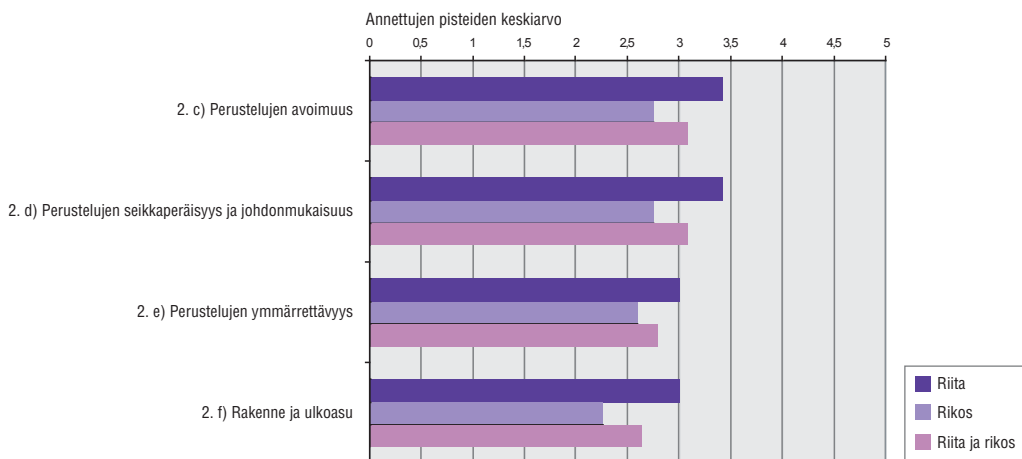

4.3.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatuksittain. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja ri-

kosasioiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatuksittain kokonaiskeskiarvo oli Kemi-Tornion kärjääioikeuden osalta **2,90 pistettä**.

Kemi-Tornion kärjääioikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

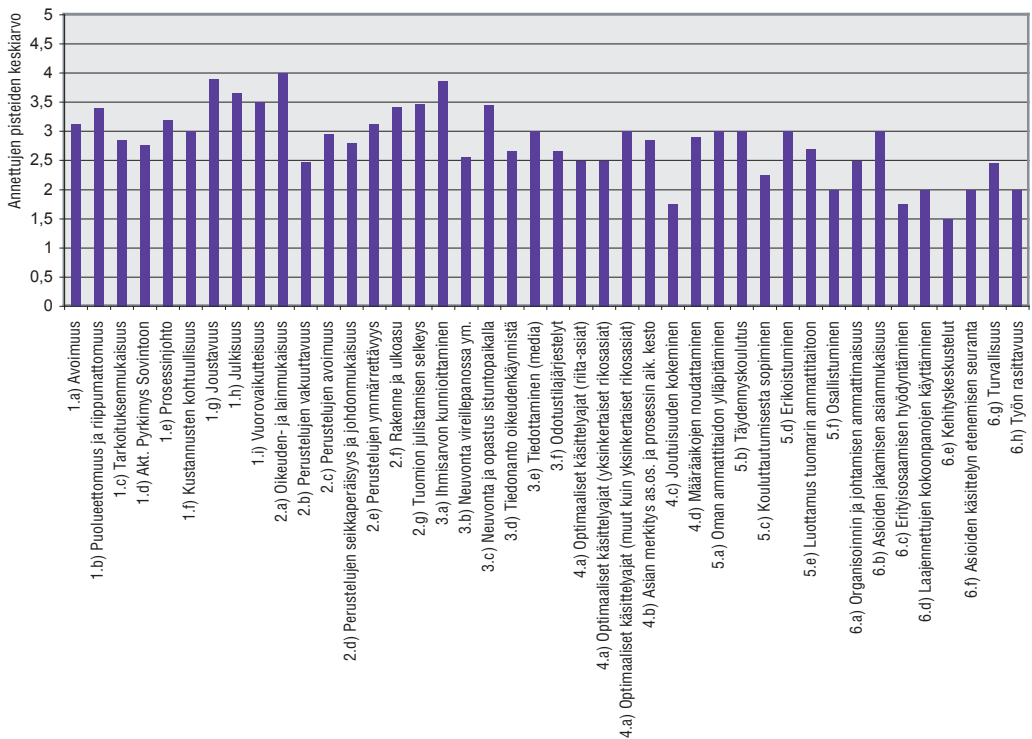

4.3.5 Yhteenveto

Kemi-Tornion käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **118,5/210**.

Kemi-Tornion käräjäoikeuden osalta kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli **2,82 pistettä**.

Kemi-Tornion käräjäoikeus, yhteenveto

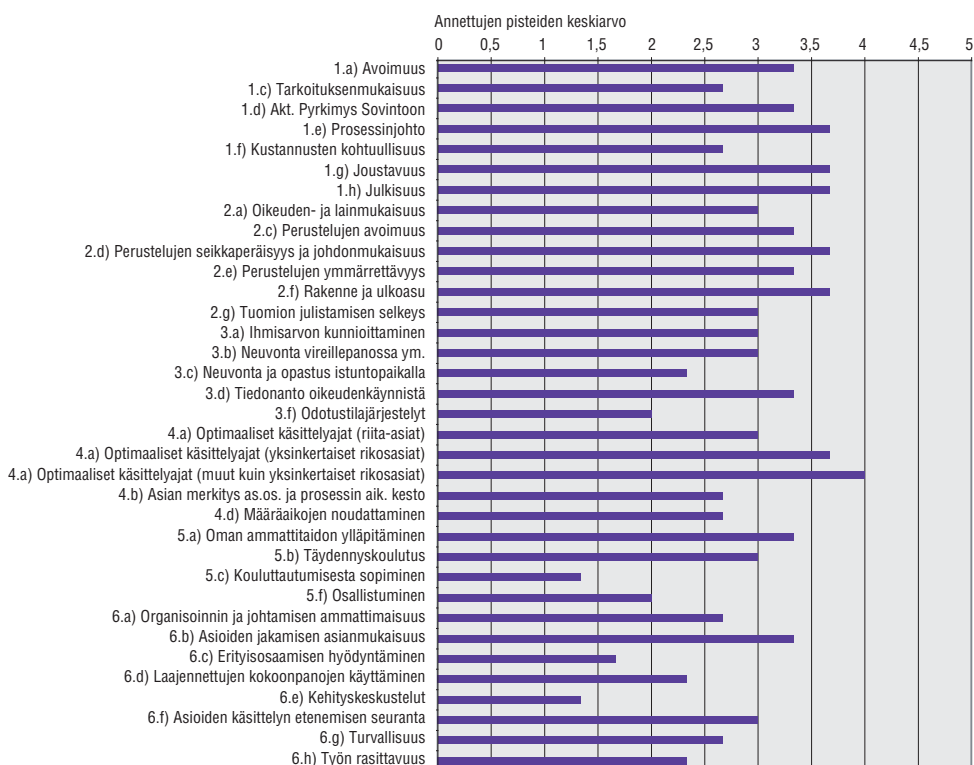
4.4. Kuusamon kärjäoikeus

Kuusamon kärjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

4.4.1 Tuomareiden itsearviointi

Kuusamon kärjäoikeudessa on 3 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 3 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 100 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Kuusamon kärjäoikeuden osalta **2,90 pistettä**.

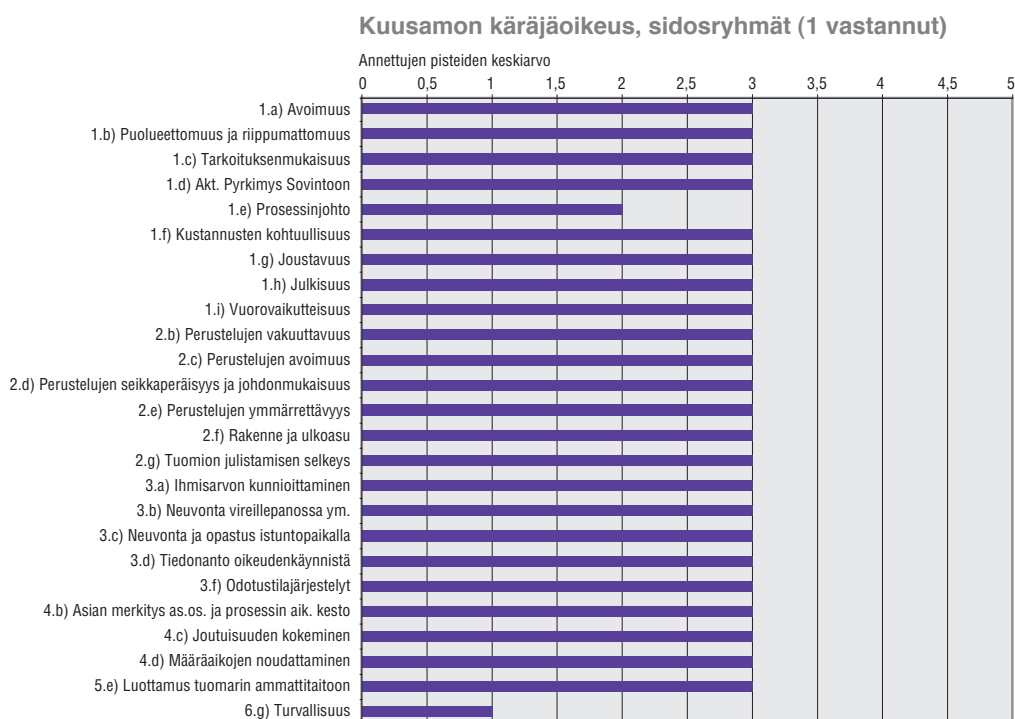
Kuusamon kärjäoikeus, tuomarit (3 vastannutta)

4.4.2 Kysely sidosryhmille

Ei sanallisia arvioita.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatuksiteerien keskiarvo oli Kuusamon käräjäoikeuden osalta **2,88 pistettä**.

4.4.3 Kysely asianosaisille

Asianosaisryhmän sanalliset arviot:

1. Eräs asianosainen toivoi odotusaulaan kahviautomaattia. Lisäksi hän kysyi, miksi kaikki esitutkinnassa esille tulleet asiat eivät tulleet esille oikeudessa. Muun muassa poliisien

esitutkinnassa ottamia valokuvia ei esitetty oikeudessa.

Asianosaisien arvioinnin kaikkien laatuksiteiden keskiarvo oli Kuusamon kärjäoikeuden osalta **2,80 pistettä**.

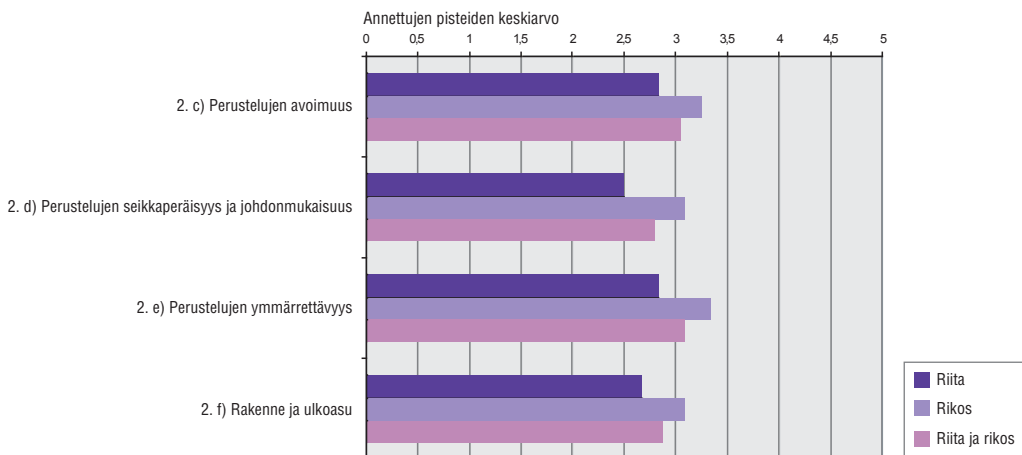

4.4.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatukriteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikosasi-

oiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatukriteerin kokonaiskeskiarvo oli Kuusamon käräjäoikeuden osalta **2,95 pistettä**.

Kuusamon käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

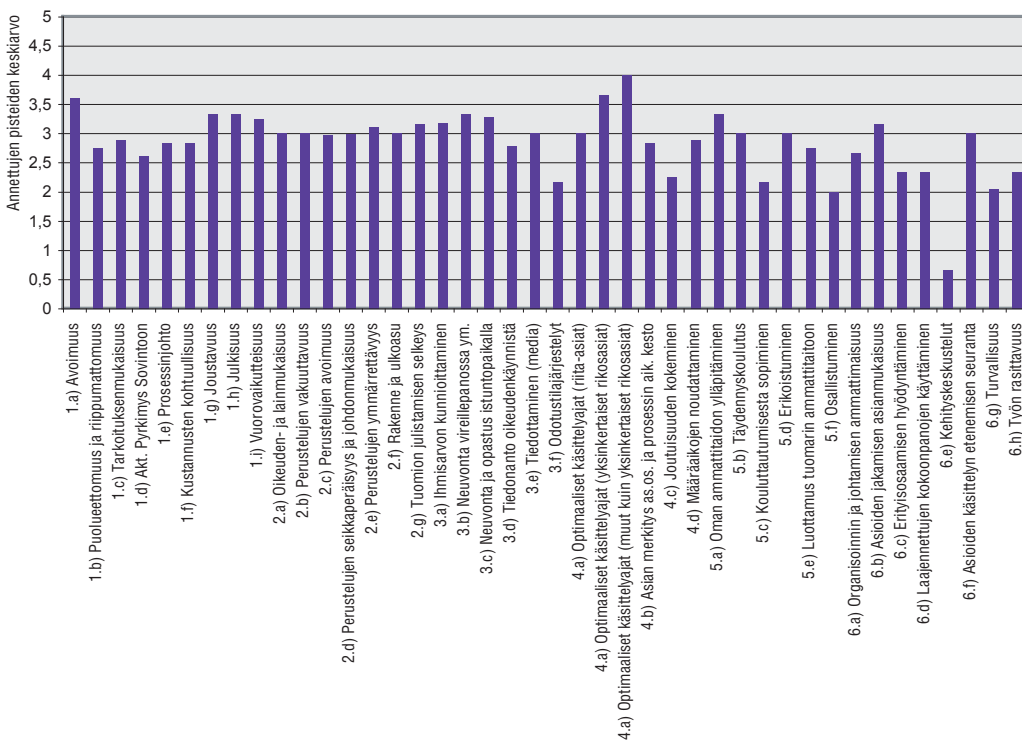

4.4.5 Yhteenvedo

Kuusamon käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **120/210**.

Kuusamon käräjäoikeuden osalta kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli **2,85 pistettä**.

Kuusamon käräjäoikeus, yhteenvedo

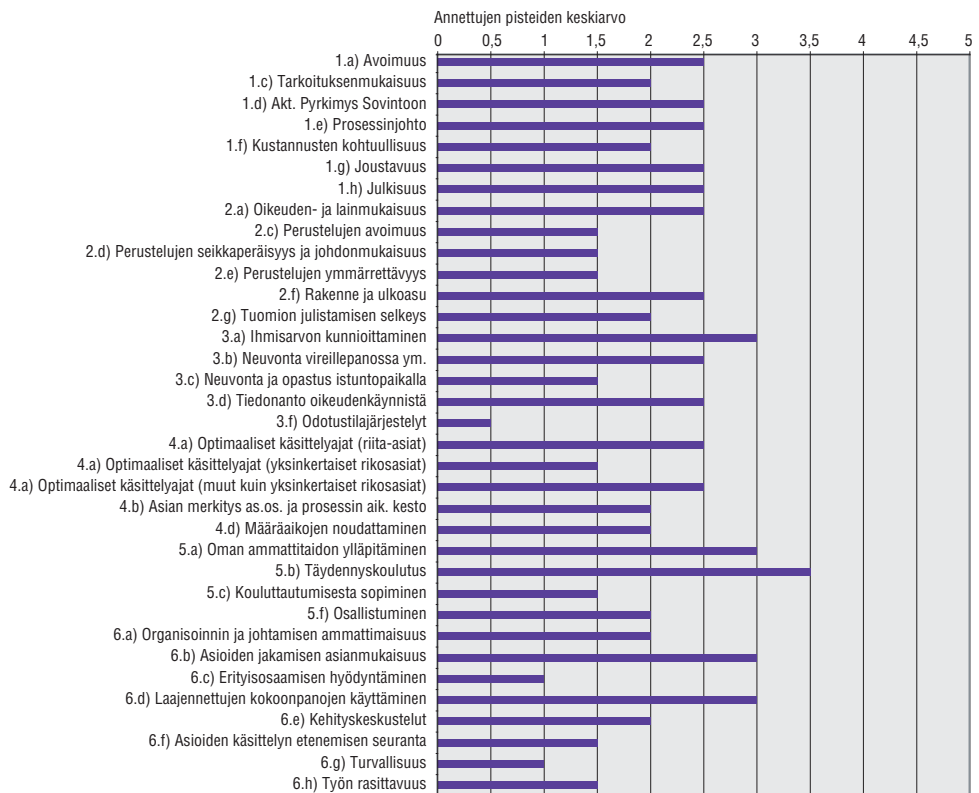
4.5 Lapin käräjäoikeus

Lapin käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

4.5.1 Tuomareiden itsearviointi

Lapin käräjäoikeudessa on 4 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 2 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 50 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli Lapin käräjäoikeuden osalta **2,10 pistettä**.

Lapin käräjäoikeus, tuomarit (2 vastannutta)

4.5.2 Kysely sidosryhmille

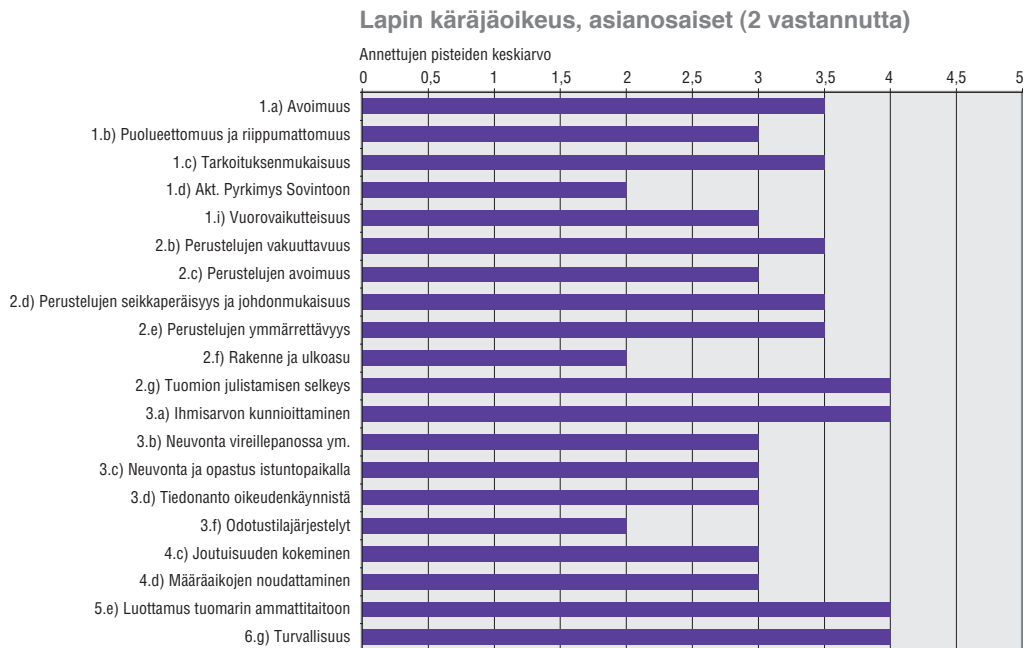
Lapin käräjäoikeuden sidosryhmiltä ei saatu vastauksia kyselyyn.

Ei sidosryhmäarvioita.

4.5.3 Kysely asianosaisille

Ei sanallisia arvioita.

Asianosaisten arvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Lapin käräjäoikeuden osalta **3,18 pistettä**.

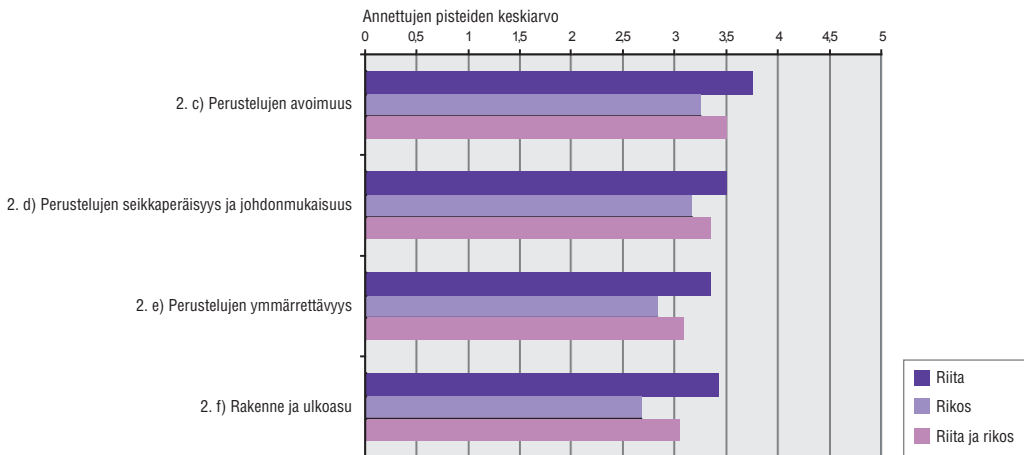

4.5.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatukriteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikos-

asioiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatukriteerin kokonaiskeskiarvo oli Lapin käräjäoikeuden osalta **3,24 pistettä**

Lapin käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

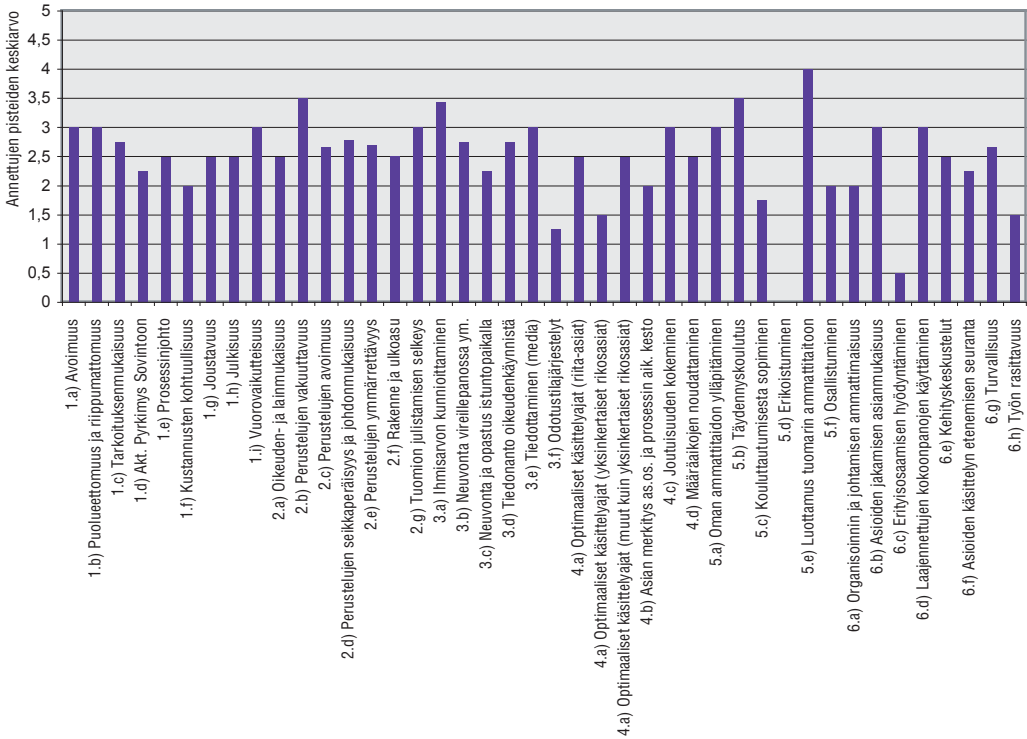

4.5.5 Yhteenveto

Lapin käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **104,5/210**.

Lapin käräjäoikeuden osalta kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli **2,48 pistettä**.

Lapin käräjäoikeus, yhteenveto

4.6 Oulun käräjäoikeus

Oulun käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

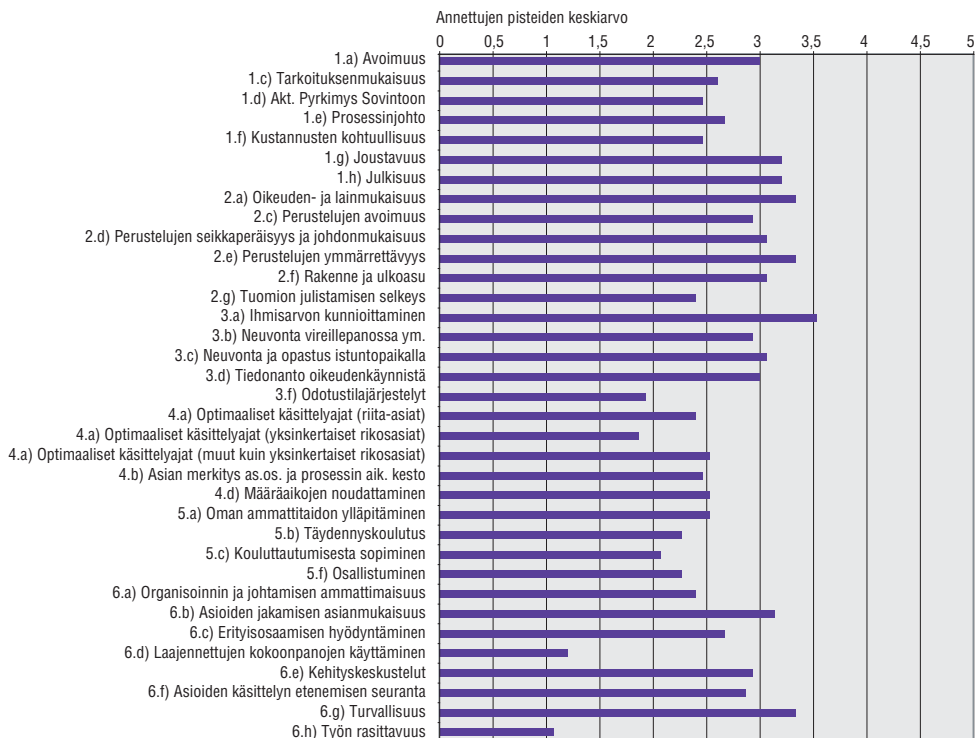
Oulun käräjäoikeuden osalta saatiin pilotoinnissa suurin määrä vastauksia. Tuomareille osoitettuun kyselyyn vastasi 15 tuomaria. Syyttäjistä, asianajajista ja oikeusavustajista

koostunut sidosryhmä antoi vastauksia yhteensä 27. Asianosaisille suunnattu kysely tuotti 10 vastausta.

4.6.1 Tuomareiden itsearviointi

Oulun käräjäoikeudessa on 20 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 15 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 75 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Oulun käräjäoikeuden osalta **2,65 pistettä**.

Oulun käräjäoikeus, tuomarit (15 vastannutta)

4.6.2 Kysely sidosryhmille

Yksittäiset sidosryhmiin kuuluvat henkilöt esittivät seuraavia sanallisia arvioita:

1. Laatu- ja määräkysymystä täytyy tarkastella samanaikaisesti. Alituinen kiire pakottaa tinkimään laadusta ja lisää virheiden määrää.

2. Rohkeita ja puolueettomia tuomareita saataisiin tuomioistuimiin tuomioistuinten ulkopuolelta parantamalla tuomareiden palkkausta. Riippumaton tuomari ei pelkää ratkaista asioita ilman sivuvaikutteita. Ammattitaidottomille oikeudenkäyntiavustajille tulisi määrätä rohkeammin esiintymiskieltoja.

3. Tuomioistuimen ruuhkat johtuvat siitä, että tuomarit eivät tee riuskasti työtä eikä tuomioistuimen johto puutu siihen. Käräjäoikeuden salipulaa, joka estää juttujen etenemisen, voitaisiin välttää sillä, että istuntoja otettaisiin enemmän myös maanantaille ja perjantaille.

4. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä tuomarin työssä.

5. Käräjäoikeuden ulkoiset puitteet ovat kunnossa. Kaikki tuomarit eivät riittävästi ponnistele raskaassa työssään, mikä on uhka oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteu-

tumiselle. Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia tuomareita.

6. Käräjäoikeuden tuomitsemistoiminnan taso on hyvä verrattuna muihin Suomen käräjäoikeuksiin.

7. Laatumittariston pilotoitokysymyksissä olisi tullut olla vastausvaihtoehtona ”en osaa sanoa”, koska tiettyjen kysymysten osalta ei ollut riittävästi tietoa totuudenmukaisen vastauksen antamiseksi.

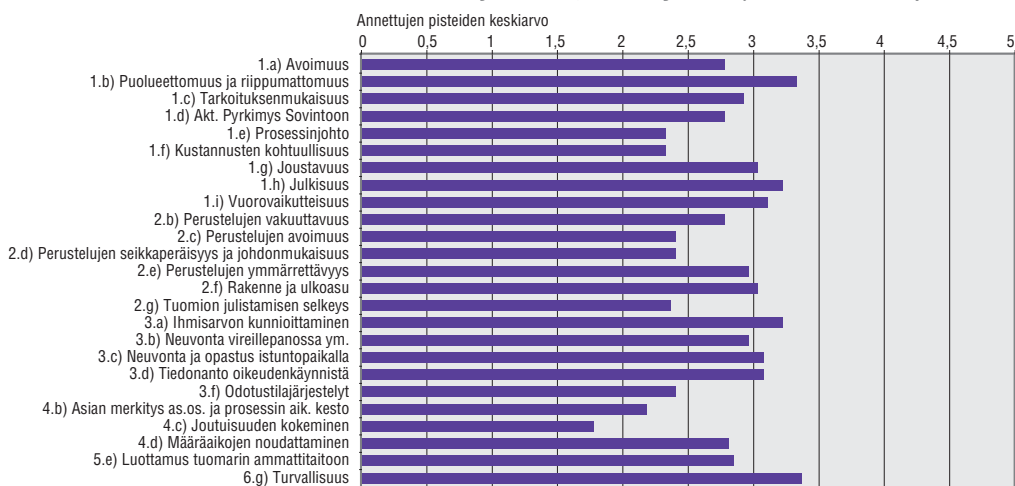
8. Todistelun ei tulisi antaa rönseyillä, vaan sitä tulisi rajoittaa materiaalisen prosessin johdon keinoin.

9. Kirjallisen vastauksen pyytäminen rikosasiassa parantaisi oikeudenkäyntimenettelyä niin, ettei todistajia tarvitsisi turhaan kutsua oikeuteen tilanteessa, jossa esitutkinnassa kiistetty teko oikeudessa tunnustetaan.

10. Tuomareiden prosessinjohtoa tulisi yhdenmukaistaa koulutuksen keinoin. Samoin tuomarin puheilmaisuun ja salikäyttyymiseen tulisi koulutuksessa kiinnittää huomiota viestinnän parantamiseksi.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatu-kriteerien keskiarvo oli Oulun käräjäoikeuden osalta **2,78 pistettä**.

Oulun käräjäoikeus, sidosryhmät (27 vastannutta)

4.6.3 Kysely asianosaisille

Yksittäiset asianosaiset esittivät seuraavia sanallisia arvioita:

1. Entisten puolisoiden välisissä oikeudenkäynneissä naista uskotaan herkemmin kuin miestä.

2. Haastemies ei antanut oma-aloitteisesti asioista informaatiota vaan teki sen vasta kysyttäessä.

Asianosaisten arvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Oulun käräjäoikeuden osalta **3,23 pistettä**.

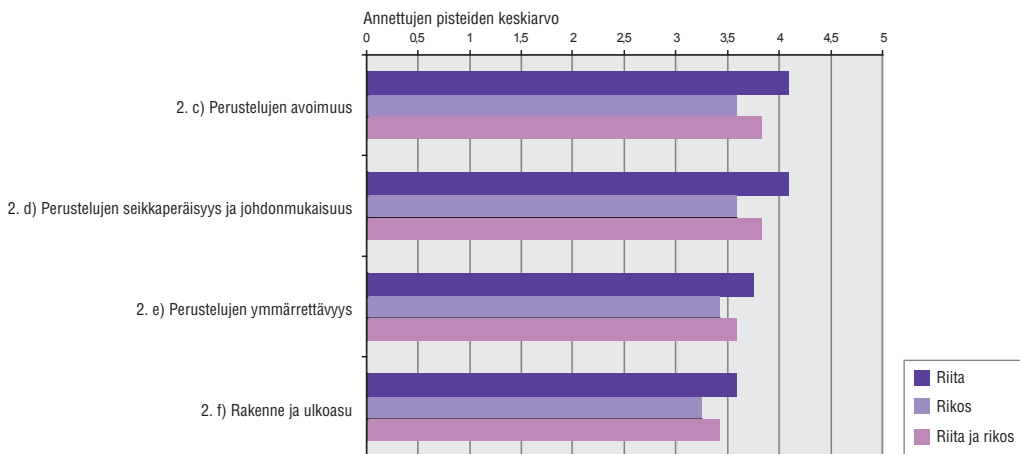

4.6.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatuksiteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikos-

asioiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatuksiteerin kokonaiskeskiarvo oli Oulun kärjääioikeuden osalta **3,67 pistettä**.

Oulun kärjääioikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

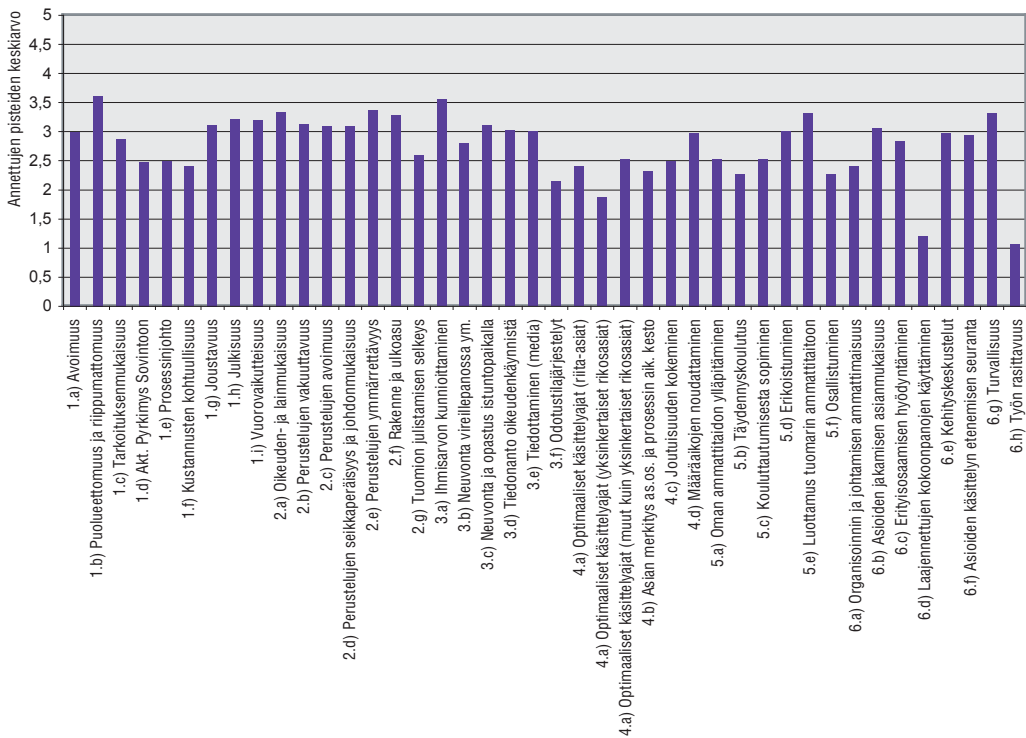

4.6.5 Yhteenveto

Oulun käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **116,5/210**.

Oulun käräjäoikeuden osalta kaikkien laatu-kriteereiden keskiarvo oli **2,77 pistettä**.

Oulun käräjäoikeus, yhteenveto

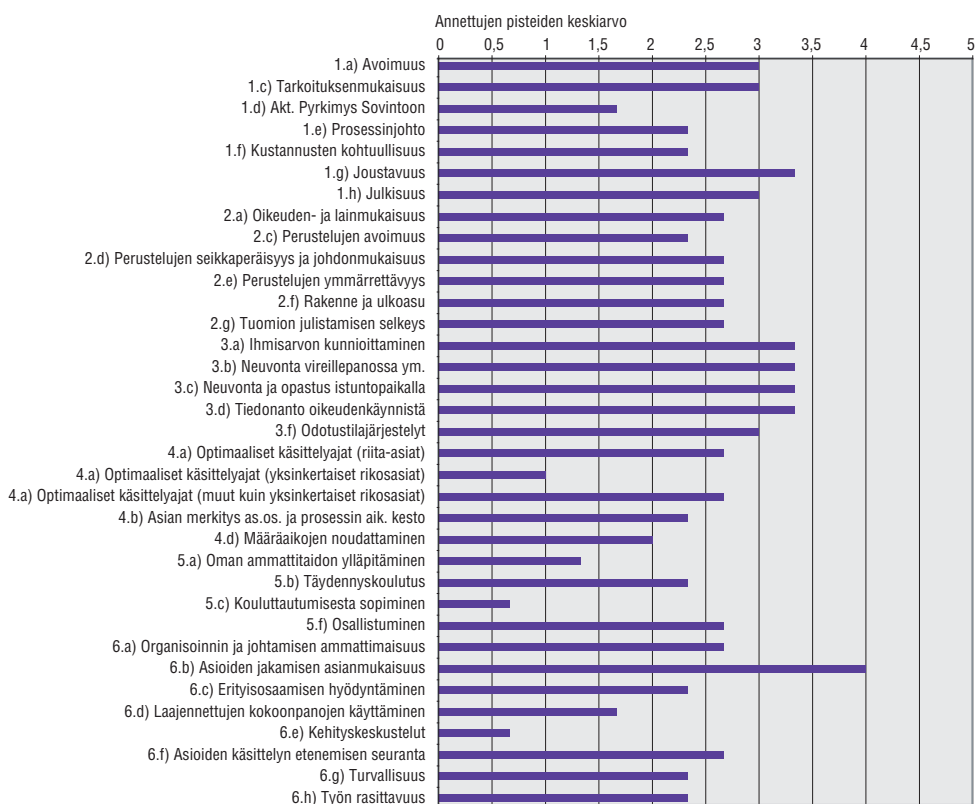
4.7. Raahen käräjäoikeus

Raahen käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

4.7.1 Tuomareiden itsearviointi

Raahen käräjäoikeudessa on 3 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 3 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 100 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Raahen käräjäoikeuden osalta **2,49 pistettä**.

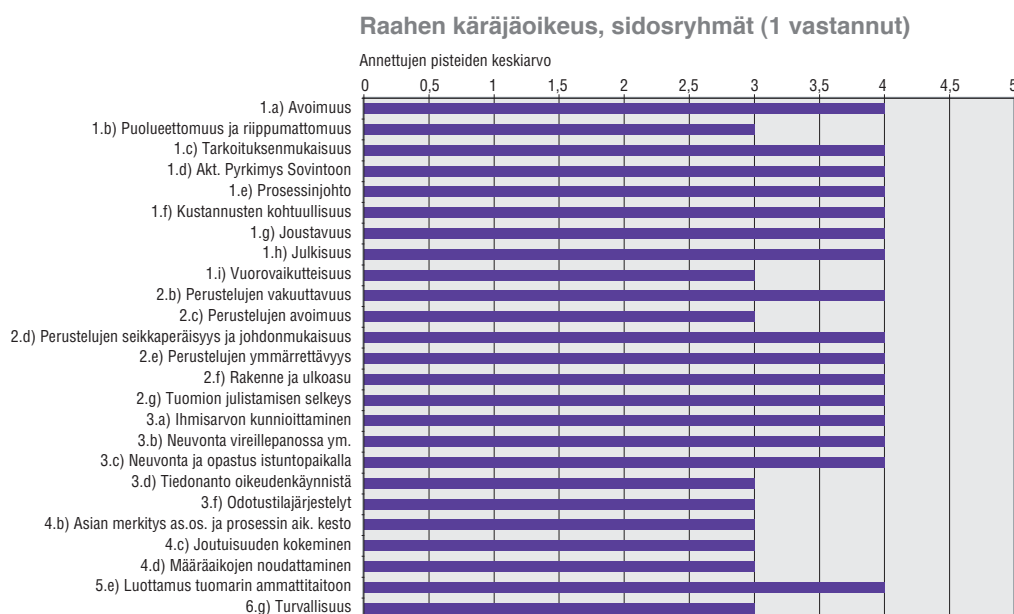
Raahen käräjäoikeus, tuomarit (3 vastannutta)

4.7.2 Kysely sidosryhmille

Ei sanallisia arvioita.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Raahen käräjäoikeuden osalta **3,64 pistettä**.

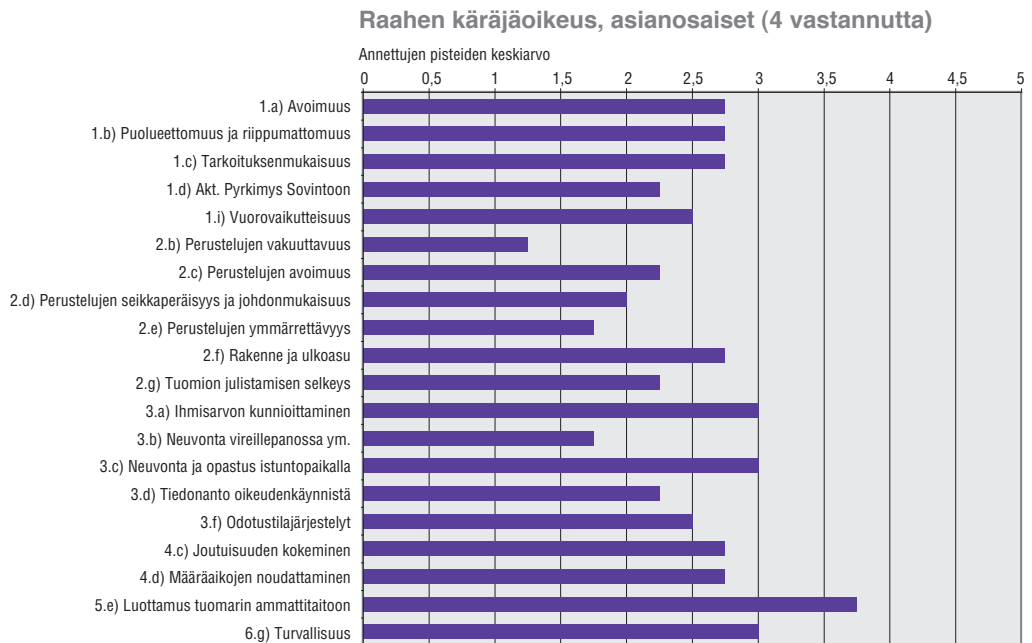
4.7.3 Kysely asianosaisille

Yksittäiset asianosaiset esittivät seuraavia sanallisia arvioita:

1. Muutoksenhakuoikeuden turvaamiseksi toimituskirja tulisi toimittaa asianosaisille hyvissä ajoin.
2. Syyttäjän näkemys vaikuttaa liian paljon tuomioistuimen ratkaisuun. Asianomistajalle

valtion varoista palkattavasta oikeudenkäyntiavustajasta ei ole mitään hyötyä. Kansalaiset eivät ole yhdenvertaisia lain edessä ja oikeuskäytäntö vaihtelee samanlaisissa tapauksissa.

Asianosaisten arvioinnin kaikkien laatuksiteiden keskiarvo oli Raahen kärjäoikeuden osalta **2,50 pistettä**.

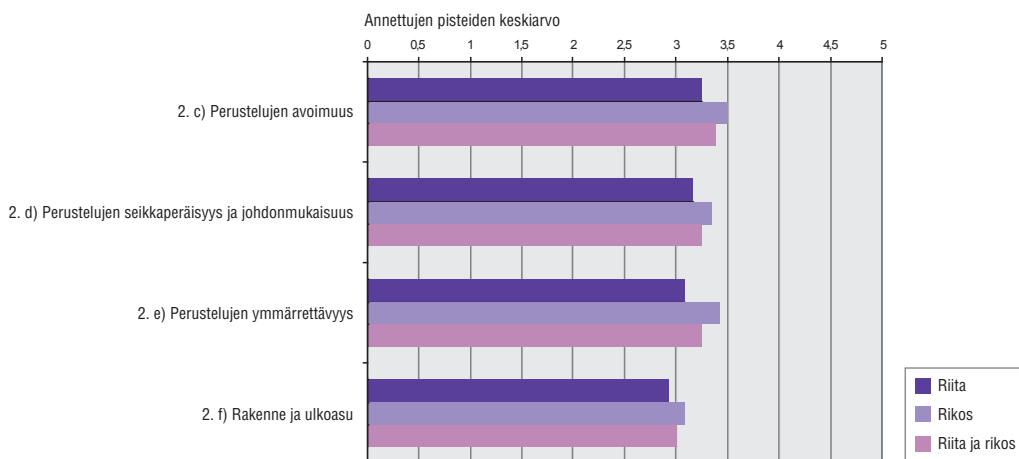

4.7.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatukriteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja riko-

sasioiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatukriteerin kokonaiskeskiarvo oli Raahen käräjäoikeuden osalta **3,22 pistettä**.

Raahen käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

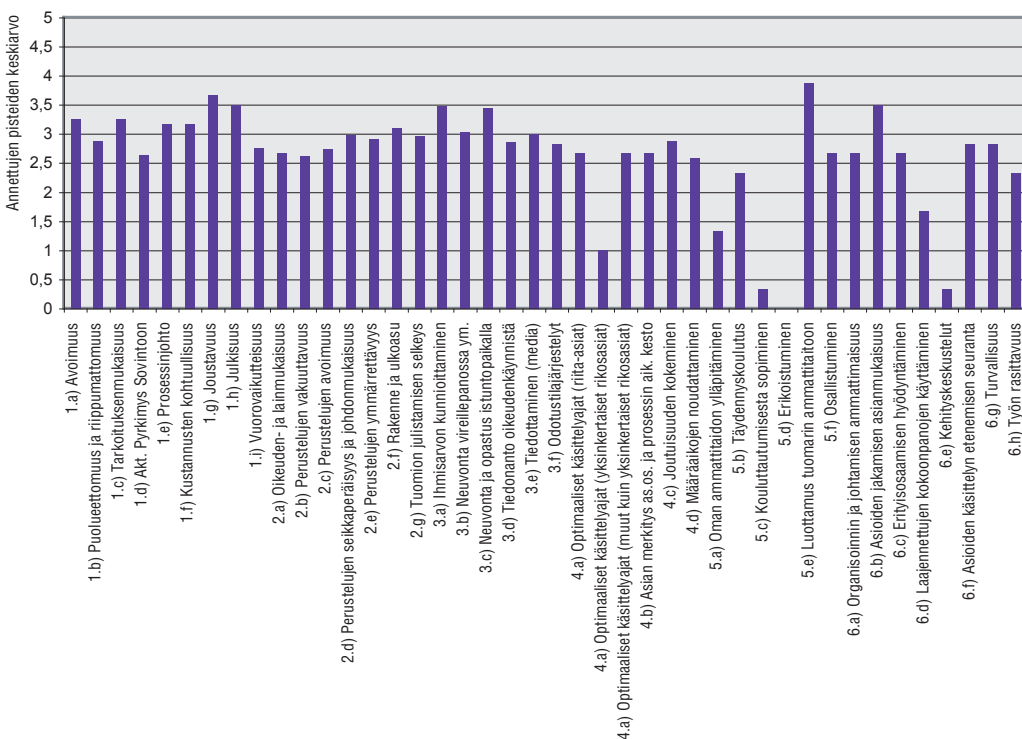

4.7.5 Yhteenveto

Raahen käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **110,5/210**.

Raahen käräjäoikeuden osalta kaikkien laatu-kriteereiden keskiarvo oli **2,64 pistettä**.

Raahen käräjäoikeus, yhteenveto

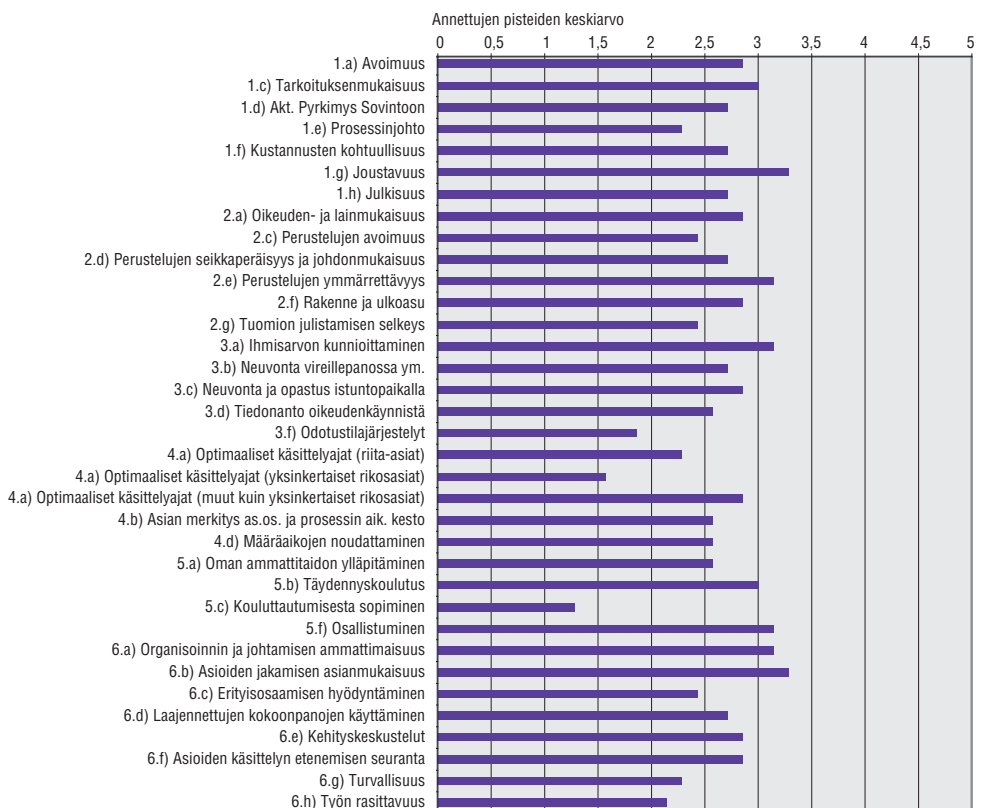
4.8. Rovaniemen käräjäoikeus

Rovaniemen käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti oma osionaan.

4.8.1 Tuomareiden itsearviointi

Rovaniemen käräjäoikeudessa on 7 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 7 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 100 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Rovaniemen käräjäoikeuden osalta **2,65 pistettä**.

Rovaniemen käräjäoikeus, tuomarit (7 vastannutta)

4.8.2 Kysely sidosryhmille

Yksi sidosryhmään kuuluva henkilö esitti sanallisena arvionaan:

1. Hyvin perusteltu päätös ehkäisee tehokkaasti turhia valituksia. Tuomioistuimen tulisi huolehtia siitä, että ilman oikeudenkäyn-

tiavustajaa olevan asianosaisen kanta tulee huomioon otetuksi.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatuksien keskiarvo oli Rovaniemen kärjäoikeuden osalta **2,99 pistettä**.

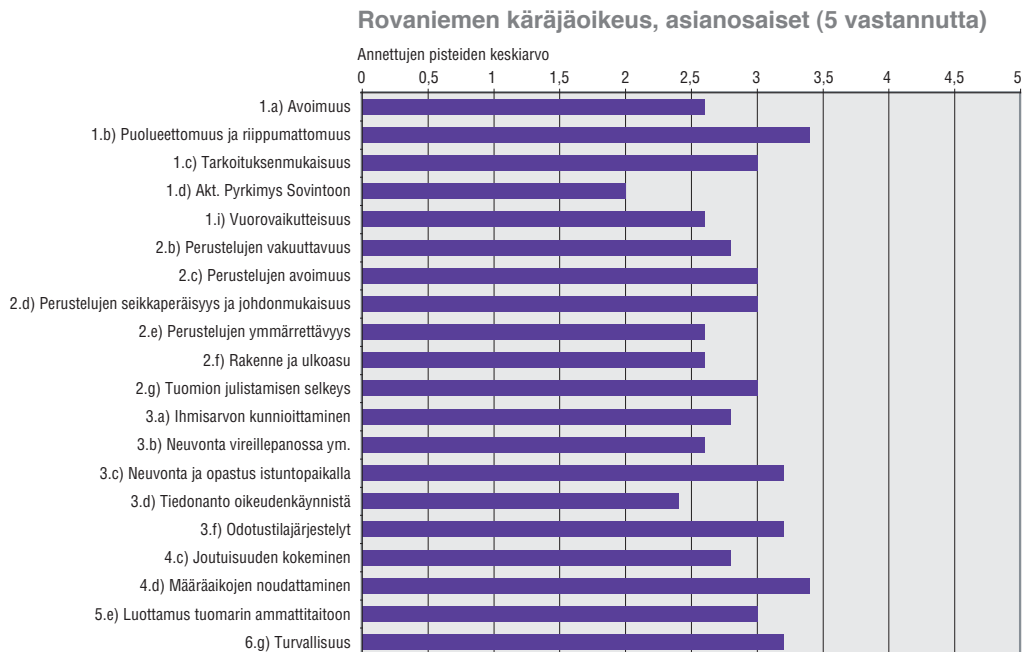
4.8.3 Kysely asianosaisille

Kaksi yksittäistä asianosaista esitti seuraavat sanalliset arviot:

1. Tuomarin tulee istunnossa puhua kuuluvasti ja selvästi.

2. Puheenvuorot tulisi jakaa tasapuolisesti ja kummallekin osapuolelle tulisi antaa mahdollisuus ilmaista kantansa vastapuolen näkemykseen.

Asianosaisten arvioinnin kaikkien laatuksiteiden keskiarvo oli Rovaniemen käräjäoikeuden osalta **2,86 pistettä**.

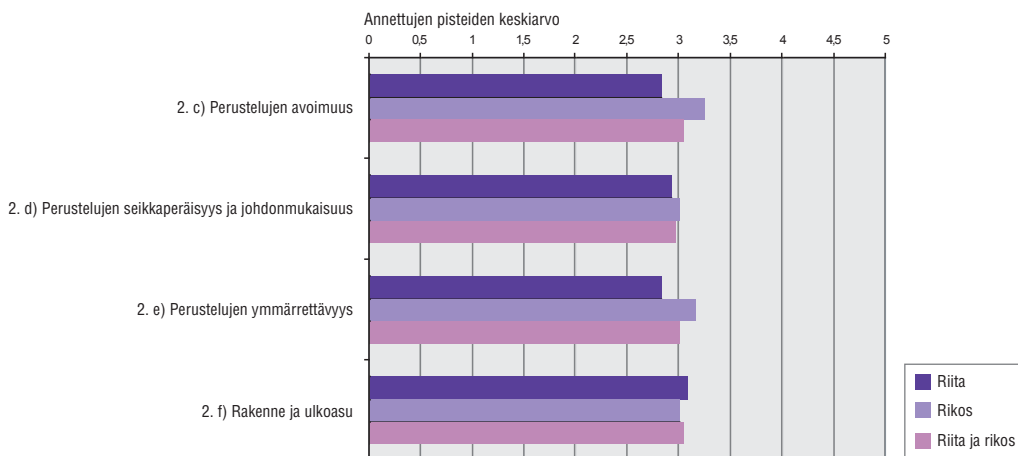

4.8.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatukriteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikosasi-

oiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatukriteerin kokonaiskeskiarvo oli Rovaniemen käräjäoikeuden osalta **3,01 pistettä**.

Rovaniemen käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

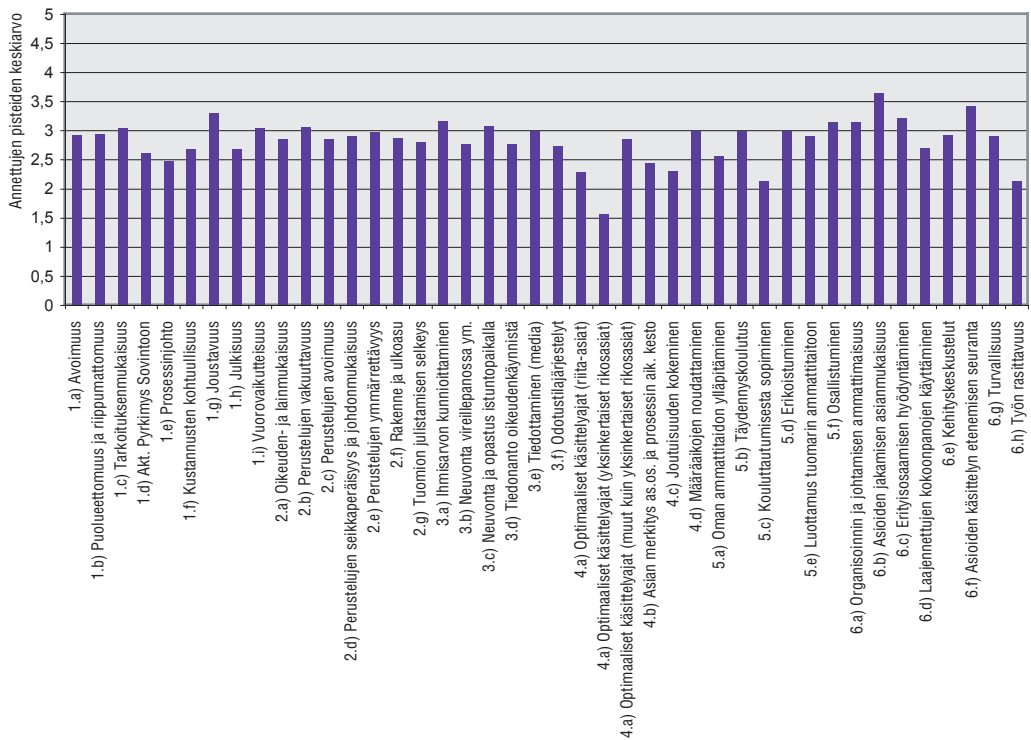

4.8.5 Yhteenveto

Rovaniemen käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **119/210**.

Rovaniemen käräjäoikeuden osalta kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli **2,83 pistettä**.

Rovaniemen käräjäoikeus, yhteenveto

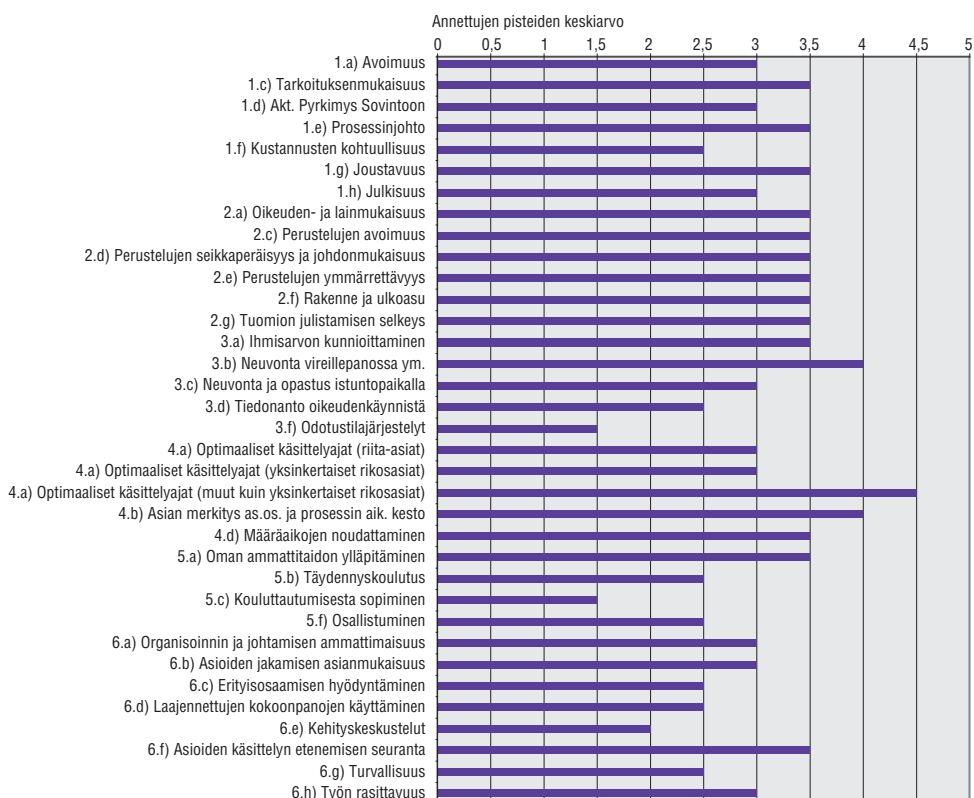
4.9. Ylivieskan käräjäoikeus

Ylivieskan käräjäoikeus osallistui pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Seuraavassa esitellään kyselyistä saadut tulokset kaavioiden avulla. Kaavioiden alle on koottu kyselyssä saadut sanalliset palautteet, pois lukien tuomareiden palautteet, jotka ovat kootusti omana osionaan.

4.9.1 Tuomareiden itsearviointi

Ylivieskan käräjäoikeudessa on 6 tuomaria. Vastauksia tuomareiden itsearvioinnissa saatiin 2 kappaletta, joten vastausaktiivisuus oli 33,3 prosenttia. Tuomareiden itsearvioinnin kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli Ylivieskan käräjäoikeuden osalta **3,07 pistettä**.

Ylivieskan käräjäoikeus, tuomarit (2 vastannutta)

4.9.2 Kysely sidosryhmille

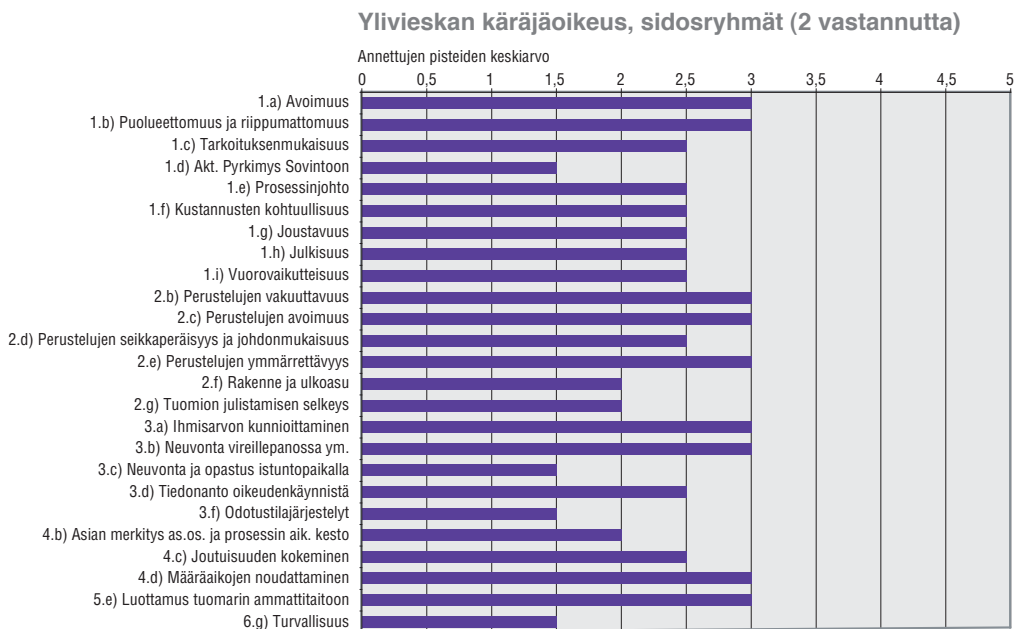
Kaksi yksittäistä asianosaista esitti seuraavat sanalliset arviot:

1. Kyselyyn vastaamista ja laatuksiteereiden arviointia vaikeutti se, että tuomareiden toimintatavoissa on varsin suuria eroavaisuuksia. Käräjäoikeuden istuntotilat eivät vastaa nykyajan vaatimuksia.

2. Ainakin yhdessä käräjäoikeudessa suhtaudutaan kielteisesti siihen, että syyttäjä toimittaa asian käräjäoikeuteen heti haastehakemuksen valmistuttua. Syytä on se, että tilastollinen käsittelyaika halutaan käräjäoikeudessa pitää

mahdollisimman lyhyenä. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että syyttäjän tilastollinen käsittelyaika ei vastaa todellisuutta. Jos syyttäjä menettelee toisin, henkilösuhteet kärjistyvät. Pääsäännön tulisi olla, että asia toimitetaan käräjäoikeuteen heti haastehakemuksen valmistuttua. Käräjäoikeuden ja syyttäjänviraston tulisi yhteistyössä sopia istuntopäivien ajankohdista riittävän ajoissa.

Sidosryhmien arvioinnin kaikkien laatuksiteereiden keskiarvo oli Ylivieskan käräjäoikeuden osalta **2,46 pistettä**.

4.9.3 Kysely asianosaisille

Asianosaisen sanallinen arvio:

Asianosainen oli kokenut, että hänet oli tuomittu hänen aikaisempien rikostensa synnyttämän ennakkokäsityksen perusteella tilanteessa, jossa hän oli jo sopeutunut yhteiskuntaan.

Asianosaisten arvioinnin kaikkien laatuksiteerien keskiarvo oli Ylivieskan käräjäoikeuden osalta **2,20 pistettä**.

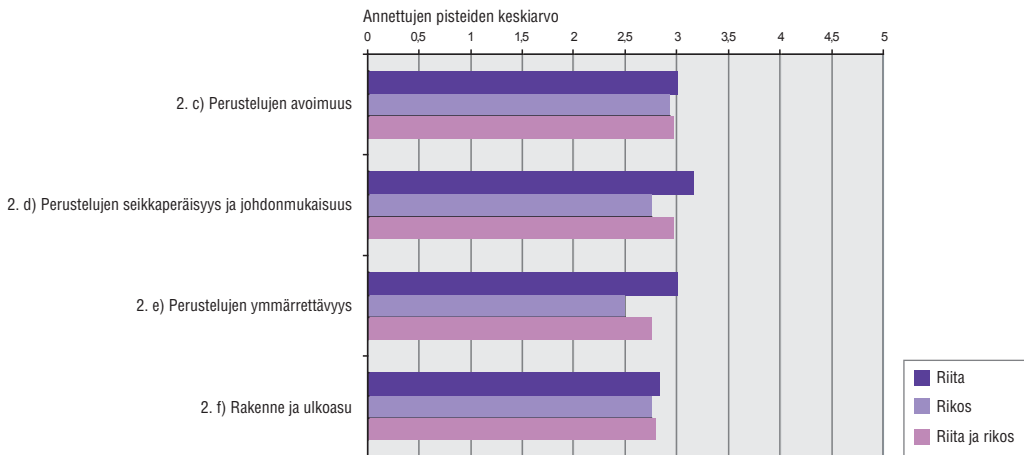

4.9.4 Asiantuntijatyöryhmä

Asiantuntijatyöryhmällä oli arvioitavanaan kaksi rikosasian ratkaisua ja kaksi riita-asian ratkaisua. Alla olevassa kaaviossa on esitetty pisteiden jakautuminen laatuksiteereittäin. Kaaviossa on erikseen riita-asioiden ja rikosasi-

oiden pisteytys ja alapuolella niiden keskiarvo. Asiantuntijatyöryhmän arvioinnin kaikkien neljän ratkaisua koskevan laatuksiteerin kokonaiskeskiarvo oli Ylivieskan käräjäoikeuden osalta **2,86 pistettä**.

Ylivieskan käräjäoikeus, Arviointialue 2) Ratkaisu, asiantuntijatyöryhmä

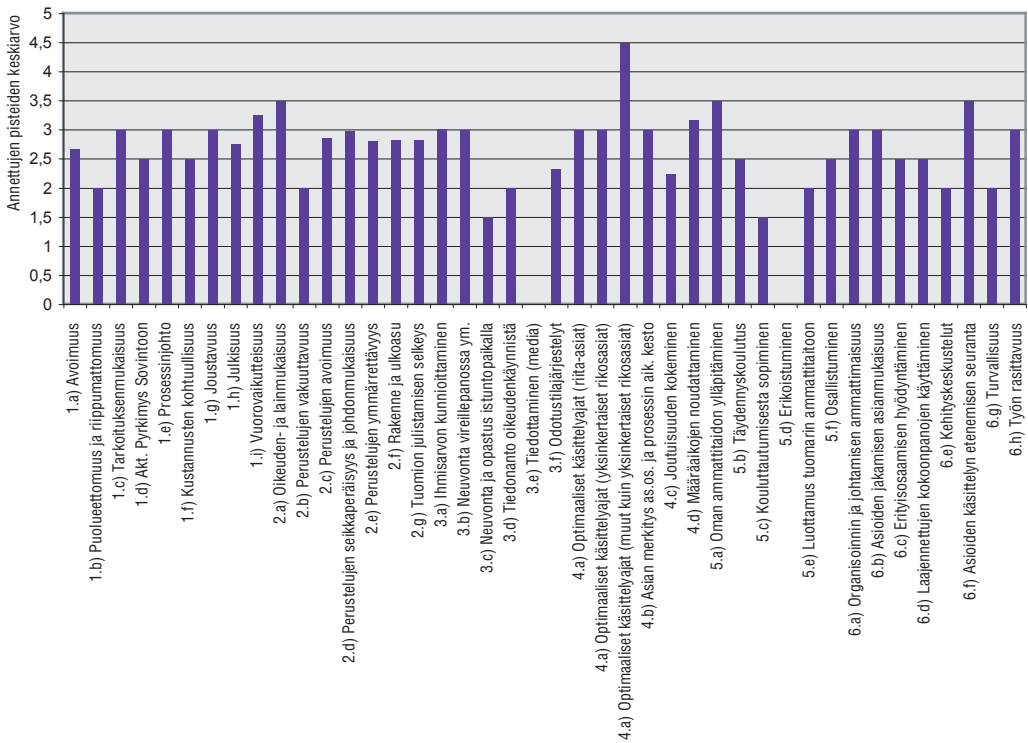

4.9.5 Yhteenvedo

Ylivieskan käräjäoikeus saavutti pilotoinnissa pistemäärän **108,5/210**.

Ylivieskan käräjäoikeuden osalta kaikkien laatu-kriteereiden keskiarvo oli **2,58 pistettä**.

Ylivieskan käräjäoikeus, yhteenvedo

4.10 Tuomareiden sanalliset arviot

Käräjä- ja hovioikeustuomareille sekä hovioikeuden esittelijöille suunnatun kyselyn yhteydessä oli mahdollisuus esittää myös sanallisia arvioita lainkäytön laadusta ja sen arvioinnista. Tätä mahdollisuutta käytti hyväkseen yhteensä 18 tuomaria ja esittelijää. Arviot koskivat erilaisia yksittäisiä seikkoja. Seuraavassa on kooste sanallisista arvioista:

- yksikön lainkäytön laatua ja työskentelyolosuhteita pidettiin useissa arvioissa pääosin hyvätasoisina
- kehittämisen varaa nähtiin olevan resursoinnissa ja tuomioistuimessa asioivien huomioon ottamisessa, kuten esimerkiksi odotustilajärjestelyissä, asian vaiheista tiedottamisessa ja tuomarin käyttäytymisessä koetun oikeudenmukaisuuden kannalta. Kehittämisen varaa nähtiin olevan myös työnjaoissa yleisesti ja erityisesti käräjäsiihteerin ja tuomarin työnjaoissa (tuomarin vastattavaksi tulisi jäädä vain varsinainen ratkaisutoiminta), asioiden valmistelussa, työmenetelmissä, tuomioistuimen kokoonpanoissa (hovioikeudessa tulisi kokoonpanoja keventää ja käräjäoikeudessa riita-asioissa vahvistaa) ja tekniikan hyödyntämisessä
- laadukas työn tulos edellytti useiden arvioijien mielestä tuomioistuinten riittävää resursointia ja tuomareille aikaa kehittää osaamistaan ja ammattitaitoaan. Tehokkuusvaatimus ei saisi olla hyvän laadun este.

Yksikön lainkäytön laatu syntyi kaikkien tuomareiden toiminnan yhteisvaikutuksesta ja edellytti kaikkien tuomareiden sitoutumista laatutason kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Huomiota kiinnitettiin eräässä arvioissa myös siihen, että edellytettävän laatutason tulisi määräytyä asian laadun mukaan

- käräjäoikeuksien yksikkökokojen kasvattamista kannatettiin eräässä arvioissa, koska pienessä yksikössä oli vaikea järjestää kolmen tuomarin kokoonpanoja. Huomiota kiinnitettiin eräässä arvioissa siihen, että käräjämatkat vievät runsaasti aikaa ja vähentävät siten varsinaiseen työhön käytettävää aikaa
- pilotoinnissa käytettyä Webropol-ohjelmaa pidettiin eräässä arvioissa käyttökelpoisena. Eräs arvioija totesi, että laatumittariston joihinkin kysymyksiin oli ollut vaikea vastata kysymyksenasettelun ja tarjottujen vastausvaihtoehtojen vuoksi, minkä vuoksi vastaus saattoi johtaa harhaan. Se olisi voitu välttää varaamalla mahdollisuus tarkentaa numeerista vastausta sanallisesti. Eräs arvioija kritisoi laatumittaristoa siitä, että se ei mitannut lainkäytön vaikuttavuutta, vaan sitä, miten lainkäyttö oli muodollisesti järjestetty
- laatumittariston katsottiin useissa arvioissa palvelevan enemmän käräjäoikeuksien kuin hovioikeuksien tarpeita, vaikka sen katsottiin olevan hyödyllinen myös hovioikeuden näkökulmasta.

4.11 Rovaniemen hovioikeus

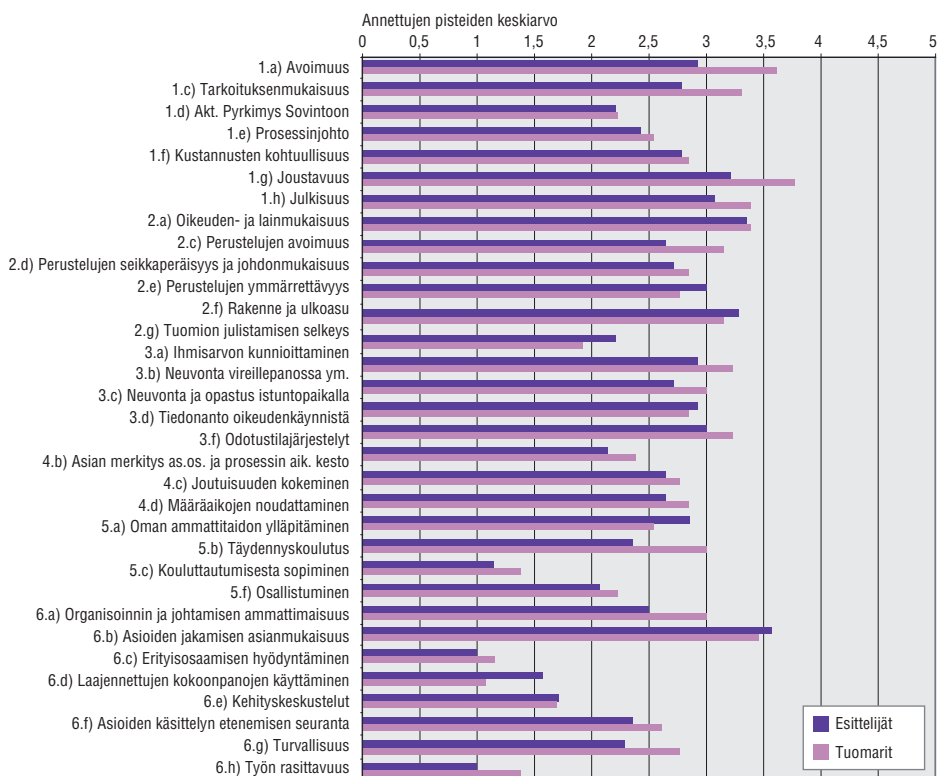
Rovaniemen hovioikeus osallistui laatumittariston pilotointiin vain tuomareiden itsearvioinnin osalta. Tämä toteutettiin siten, että tuomarit ja esittelijät vastasivat tuomareille suunnattuun kyselyyn.

Vastausaktiivisuus oli hovioikeuden osalta kiitettävä. Rovaniemen hovioikeudessa on 15 tuomaria (2 laamannia, 13 hovioikeuden-neuvosta) ja 15 esittelijää (2 asessoria ja 13 viskaalia). Kyselyyn vastasi 13 tuomaria ja 14

esittelijää, joten vastausaktiivisuus oli tuomareiden osalta 86,7 prosenttia ja esittelijöiden osalta 93,4 prosenttia.

Esittelijöiden kaikkien laatukriteereiden keskiarvo oli Rovaniemen hovioikeuden osalta **2,50 pistettä**. Tuomareiden antamien pisteiden vastaava keskiarvo oli **2,67 pistettä**. Näin ollen esittelijöiden ja tuomarien antamien vastausten keskiarvo kaikkien laatukriteereiden osalta oli **2,59 pistettä**.⁴

Rovaniemen hovioikeus, esittelijät (14 vastannutta) ja tuomarit (13 vastannutta)

⁴ Rovaniemen hovioikeus on hyödyntänyt laatumittariston pilotoinnin tuloksia vuonna 2007 hovioikeudessa käynnistetyssä CAF 2006 -arviointimalliin perustuvassa organisaation sisäisen laadun kehittämishankkeessa.

4.12 Yhteenveto asiantuntijatyöryhmän jäsenten tuomioista esittämistä kommenteista

Laatumittaristo ei sisällä tuomioiden numeerisen arvioinnin lisäksi tiedon keräämistä asiantuntijatyöryhmän tuomioista antamista kommenteista. Tuomioiden laadusta käytävää keskustelua silmällä pitäen asiantuntijatyöryhmä katsoi kuitenkin hyödylliseksi koota näitä kommentteja ja saattaa ne tuomarikunnan tietoon. Asiantuntijatyöryhmän kommentit on koonnut työryhmän puheenjohtaja, laamanni Harri Mäkinen. Tässä jaksossa esitellään näitä kommentteja.

Tuomiot koskivat laadultaan ja laajuudeltaan varsin erilaisia asioita ja olivat sisällöltään ja rakenteeltaan hyvinkin erilaisia. Työryhmän jäsenten kommentit saattoivat koskea jonkin tuomion sellaista yksityiskohtaa tai piirrettä, jota vastaavaa ei muissa tuomioissa taas ollut. Asiantuntijoiden käsitykset samastakin seikasta saattoivat luonnollisesti myös erota toistaan.

4.12.1 Kaikkia tuomioita yleensä koskeva työryhmän jäsenen kommentti

Tuomioiden laatutaso vaihteli huomattavasti. Ratkaisut olivat harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ylipitkiä, ja ne olisivat olleet tiivis-

tettävissä. Oikeakielisyudessa oli paljon toivomisen varaa. Juridisen suomen kielen perinne oli raskaana painolastina monissa ratkaisuihin ja se tuotti väliin outoja, jopa koomisia lauserakenteita. Mottona tulisi olla: ”mitä monimutkaisempi juttu, sitä selkeämmin tuomio tulisi kirjoittaa.”

4.12.2 Työryhmän jäsenten kommentteja laatukriteereittäin koottuna

Seuraavassa on selostettu laatukriteereittäin koottuna työryhmän jäsenten esittämiä suullisia kommentteja laatukriteerien ominaisuuksien ja laatukriteerien toteutumisesta.

Laatukriteeri 2.c) Ratkaisut on perusteltu avoimesti

Perustelujen avoimuutta koskeneiden kommenttien mukaan avoimuus oli toteutunut pääosin hyvin tai kiitettävästi, jopa esimerkiksi. Myös puutteita oli kommenttien mukaan havaittavissa. Saattoi olla, että asia ei työryhmän jäsenen mukaan avautunut hänelle lainkaan perustelujen sekavuuden vuoksi.

Kaksi esimerkkiä:

1. Käräjäoikeus oli yhdessä liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevassa asiassa, jossa valinneista liikenneolosuhteista oli ollut riitaa, perusteluissa vain todennut, että ”olosuhteet ilmenivät valokuvaliitteestä”. Oikeudelle asiassa annettu valokuvaliite ei luonnollisesti ole tuomion lukijan käytettävissä.

2. Käräjäoikeus oli pahoinpitelyä koskevassa asiassa katsonut syytteen tulleen toteennäytetyksi muun muassa ”lääkärintodistuksesta ja valokuvista ilmenevien tietojen” perusteella, vaikka niiden sisältöä ei ollut lainkaan selostettu tuomiossa, eivätkä ne luonnollisesti ole tuomion lukijan käytettävissä. Myös asianomistajan saamien vammojen oli vastaajan korvausvelvollisuutta perusteltaessa vain todettu ilmenevän lääkärintodistuksesta ja valokuvista.

Kaikkia vakavasti otettavia ratkaisuvaihtoehtoja ei ollut kerrottu. Perusteluissa ei myöskään ollut aina kerrottu valittua lopputulosta vastaan puhuvia argumentteja eikä sitä, miksi lopputulosta puoltavat argumentit olivat kuitenkin olleet kyseisessä tapauksessa painavampia (*pro & contra*-periaate).

Kirjallisten todisteiden ja suullisten lausumien sisältöä ei ollut tarpeellisessa määrin aina selostettu. Aina ei ollut perusteltu sitä, miksi jonkun kertomusta oli näyttöä arvioitaessa pidettävä uskottavana ja jonkun toisen kertomusta taas ei. Myös oikeudellinen perustelu saattoi jossakin tapauksessa puuttua.

Perusteluissa ei tarpeellisessa määrin aina ollut selostettu tapaukseen sovellettavia säännöksiä ja muita kysymykseen tulleita oikeuslähteitä. Yhdessä yksinkertaisessa asiassa taas oli tarpeettoman laajasti selostettu kysymykseen tulleiden säännösten säätämiseen johtanutta hallituksen esitystä.

Asiantuntijaryhmä totesi, ettei lainsäädännöksen sisällön selostaminen ole tarpeen ns. rutiinjutuissa. Niistä poikkeavissa jutuissa lainsäädännös tulisi työryhmän mukaan siteerata tai sen sisältö muutoin selostaa.

Asiantuntijoiden mielestä puutteita oli myös rangaistusseuraamuksen valinnan perusteluissa.

Laatukriteeri 2.d) Ratkaisut on perusteltu seikkaperäisesti ja johdonmukaisesti

Kommenttien mukaan perustelujen seikkaperäisyys ja johdonmukaisuus oli toteutunut pääosin hyvin tai kiitettävästi, jopa esimerkiksi. Puutteitakin silti oli.

Perusteluista ei aina ilmennyt, mitkä seikat olivat oikeuden käsityksen mukaan olleet riidattomia ja mitkä riitaisia (*riidattomien ja riitaisten seikkojen erottelu*). Kaikkiin asiassa esitettyihin todisteisiin ei aina ollut otettu kantaa. Toisaalta kärjäläisyys oli saattanut ot-

taa vastaan kirjallisia todisteita seikoista, jotka olivat riidattomia.

Kaikkiin riitaisiin seikkoihin ja riitakysymyksiin ei ollut perusteluissa aina otettu kantaa. Yhdessä tuomiossa esimerkiksi ei ollut otettu lainkaan kantaa vastaajan esittämään hätävarjeluväitteeseen. Toisessa tapauksessa taas ei ollut otettu kantaa vastaajan tietyllä perusteella esittämään väitteeseen siitä, ettei syyttäjällä ollut syyteoikeutta. Jossakin tuomiossa ratkaisu asianomistajalle aiheutuneen kivun ja säryn osalta oli jäänyt perustelematta.

Näyttö oli saattanut jäädä tuomiossa arvioimatta. Kysymykseen ”miksi” ei läheskään aina ollut perusteluista vastausta löydettävissä.

Laatukriteeri 2.e) Ratkaisu on perusteltu ymmärrettävästi

Kommenttien mukaan ratkaisut oli pääosin perusteltu ymmärrettävästi. Perustelut olivat yleiskielisiä ja oikeustieteellisten termien käyttöä ei yleensä esiintynyt. Yhdessä tapauksessa oli käytetty *presumptio*-termiä, selostamatta sen sisältöä. Toisessa tapauksessa oli käytetty *muotofunktiokonstruktio*-termiä. Sen sisältö oli kuitenkin laatukriteerin edellyttämällä tavalla selostettu.

Työryhmän mukaan arvioituista ratkaisuista osa oli selkeästi kirjoitettuja. Teksti saattoi parhaimmillaan olla jopa iskevää tai kiinnostavasti ja hauskaasti kirjoitettua. Parissa tuomiossa perustelut olivat kuitenkin kieleltään niin epäselvät ja sekavat, ettei ulkopuolinen lukija saanut helposti selkoa ratkaisun pääperusteista. Joissakin tapauksissa kielen epätarkkuus ja ”löysä” kirjoitustapa vaikeuttivat selon saamista siitä, mitä perusteluissa oli oikeastaan tarkoitettu sanoa.

Joissakin ratkaisuissa asianosaisista oli käytetty pelkkiä etunimiä. Useissa tapauksissa asianosaisista ja muista oikeudenkäyntiin osallistuvista ei ollut käytetty heidän nimiään,

vaan heidän yksilöimisekseen oli käytetty heidän prosessuaalista asemaansa kuvaavaa ilmaisua, kuten kantaja, asianomistaja, vastaaja, todistaja ja kuultava. Varsinkin tapauksissa, joissa käsiteltiin kannetta ja vastakannetta yhdistettyinä, termien ”kantaja” ja ”vastaaja” käyttö oli omiaan vaikeuttamaan selon saamista tuomiosta.

Ratkaisuissa oli käytetty otsikointia ja jäsentelyä. Otsikoinnissa esiintyi kuitenkin runsaasti vaihtelevuutta. Otsikkohierarkiaa ei aina ollut ajateltu loppuun saakka. Isojen ja pienten kirjainten käyttö otsikoinnissa saattoi otsikkohierarkian kannalta olla varsin epäjohdonmukaista. Kanteen ja vastauksen selostusten otsikoinnit eivät aina vastanneet toisiaan. Käräjäoikeuden ratkaisun perustelujen otsikointia ei ollut laadittu riitakysymysten mukaisesti. Otsikoita ei ollut riittävästi korostettu lihavoinnilla tai muulla vastaavalla keinolla. Jos otsikointia oli alettu käyttää, otsikoita saattoi kuitenkin puuttua. Tarpeellinen alaotsikointi saattoi puuttua. Otsikoissa saattoi olla ”Kantajan kanne”-, ”Vastaajan vastaus”- ”Asianomistajan vaatimukset”- tyylisiä otsikoita. Marginaaliin kirjoitetuissa otsikoissa oli saatettu käyttää jutun diaarinumeroa, esimerkiksi ”Kanne L 05/ 527”. Jäsentely saattoi jossakin tapauksessa olla epäjohdonmukainen tai puutteellinen.

Työryhmä totesi, että tekstissä ja otsikoinnissa on tarpeetonta toistella sanoja ”kantaja”, ”vastaaja”, ”asianomistaja”, ”kuultava” jne. Oikeudenkäyntiin osallistuvista puhuttaessa on parempi käyttää heidän nimiään. Tekstissä sanat ”kantaja” ja ”vastaaja” saattavat jopa sekoittaa keskenään. Silloin tekstin ymmärrettävyys heikenee huomattavasti.

Lyhyiden lauseiden käyttöä pitkien asemesta työryhmä piti ymmärrettävyyden kannalta parempana. Teksti ei saisi olla liian laveaa ja rönsyilevää. Kappalejako helpottaa lukemista ja tekstin ymmärtämistä. Arkikieltä tulisi työryhmän mukaan välttää. Esimerkiksi sanan ”hom-

mia” asemesta pitäisi käyttää sanoja ”töitä” tai ”tehtäviä”.

Työryhmä totesi myös, että lihavointi, kursivointi ja alleviivaaminen oikein tehtynä selkiyttävät otsikointia ja helpottavat tekstin lukemista ja ymmärtämistä.

Työryhmän mukaan näyttöä selostava osa ja näytön arviointia ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä selostava osa tulisi perusteluissa erottaa otsikoimalla ne esimerkiksi otsikoin ”Näyttö” ja ”Johtopäätökset”. Lisäksi työryhmä totesi, että olisi hyvä saada käyttöön otsikointiohje, jossa otsikointi olisi vakioitu. Vakio-otsikointia käytettäisiin tuomioissa niin pitkälle kuin se tapauksen ominaispiirteet huomioon ottaen olisi mahdollista ja järkevää.

Laatukriteeri 2.f) Ratkaisut ovat rakenteeltaan selväpiirteisiä ja huoliteltuja kieli- ja ulkoasultaan

Kommenttien mukaan ratkaisut olivat rakenteeltaan ja kieli- ja ulkoasultaan hyviä tai tyydyttäviä. Kaikissa ratkaisuissa oli selkeästi erottuvat osiot asian selostukselle, todisteille, perusteluille ja lopputulokselle. Puutteita tältäkin osin esiintyi. Joissakin tapauksissa todisteluosio oli siirretty valmisteluistunnon pöytäkirjasta sellaisenaan tuomioon. Silloin myös valmisteluistunnossa pöytäkirjaan kirjatut todistusteemat olivat siirtyneet tuomion todisteiden luetteloon. Myös pöytäkirjaan merkityt asianosaisten todisteiden vastaanottamista ja merkitystä koskevat lausumat ja oikeuden todisteiden vastaanottamista koskeva päätöskin oli siirtynyt tuomion puheena olevaan osioon.

Teksti saattoi olla tarpeettoman laveaa ja rönsyilevää. Näytön selostamista saattoi olla liian pitkästi. Erään kommentin mukaan yksi ratkaisu oli uuvuttavan pitkä ja toinen ylipitkä sisältönsä nähden. Joukossa oli myös tiiviisti kirjoitettuja ratkaisuja. Useissa ratkaisuissa tekstiä olisi kuitenkin voinut tiivistää.

Ratkaisuissa esiintyi kielivirheitä. Persoonapronomini saattoi esimerkiksi viitata väärään henkilöön tekstissä. Verbien aikamuotoja oli saatettu käyttää väärin erityisesti epäsuorassa kerronnassa. Aikamuotojen käyttö oli tuomioittain varsin vaihtelevaa. Ajatus- ja tavutusviivan käyttöä ei ollut hallittu. Luetelmien lopusta puuttui yleensä piste. Ratkaisuisissa oli kirjoitus- ja lyöntivirheitä. Tuomion teksti saattoi alkaa niin sivun yläreunasta, että sivun oikeassa yläkulmassa oleva sivunumero jäi tekstin sekaan, ja teksti näytti siitä syystä sotkuiselta. Väärä kirjasinkoko ja riviväli saattoivat vaikeuttaa lukemista.

Työryhmä totesi yhteisesti, että oikeakielisyyteen ja tekstin virheettömyyteen tulisi kiinnittää huomiota. Jos kieli on huonoa ja kirjoitusvirheitä esiintyy, se leimaa ratkaisun myös sisällöltään huonoksi. Työryhmää, joka laatisi ohjeen verbin aikamuotojen käytöstä (tempus-työryhmä), pidettiin tarpeellisena.

Työryhmä katsoi, ettei kirjasinkoko saisi olla kovin heiveröinen. Sen tulisi olla riittävän suuri, jotta teksti antaisi vakuuttavan vaikutelman. Rivivälin tulisi olla luettavuuden kannalta sopiva. Tekstin oikeankin reunan tulisi olla tasattu. Ulkoasun osalta saman käytännön tulisi vallita koko maassa. Suttuinen ja asettelultaan epämääräinen otsikointi ja teksti leimaavat tuomion sisällöltäänkin huonoksi.

4.12.3 Arviointimenettelyn toteuttamistapaa koskevia havaintoja

Työryhmän jäsenet olivat yhtä mieltä siitä, että 32 tuomion (neljä tuomiota kustakin kahdeksasta käräjäoikeudesta) lukeminen oli suuri työ, jonka tekemiseen oli kulunut jopa useita työpäiviä.

Luetun suuren tekstimäärän muistaminen arviointikokouksessa siten, että ne tuomioiden laatua kussakin eri tapauksessa heikentävät seikat, jotka oli tuomiota luettaessa havaittu, oli-

si kyetty hyvin jäsentämään nimenomaan jonkin laatumittaristossa mainitun laatukriteerin ominaisuuden puuttumiseksi, oli vaikeaa. Saattoi olla niin, että kaikkien edellä mainittujen laatukriteerin toteutumista arvioitiin sen yleiskuvan perusteella, joka tuomiota lukiessa syntyi. Tuomioiden laadun parantamiseksi olisi työryhmän mukaan kuitenkin tärkeätä laatukriteerin toteutumisen kokonaisarvioinnin ohella kiinnittää huomiota nimenomaan laatukriteerin ominaisuuksien toteutumiseen tai toteutumatta jäämiseen. Siten korjaavat toimenpiteet olisi mahdollista kohdistaa oikein.

Työryhmän mukaan vastaisuudessa olisi syytä harkita myös asiantuntijatyöryhmän tekemän arvioinnin toteuttamista Webropol-ohjelman avulla. Se edellyttäisi erillisen sähköisen lomakkeen laatimista. Lomakkeessa olisi lueteltu arvioitavat kriteerit ja niiden ominaisuudet. Asiantuntija voisi heti luettuun tuomion kirjata arvionsa laatukriteerin ominaisuuksien toteutumisesta ja itse laatukriteerin toteutumisesta sekä kommenttinsa lomakkeelle. Pidettävässä arviointikokouksessa olisi siten helpompi hallita useiden arvioitavien tuomioiden muodostamaa kokonaisuutta.

Mahdollista olisi myös, että tuomioita olisi vain kaksi kustakin yksiköstä eli yhteensä 16. Vähäisempi määrä helpottaisi työtä. Toisaalta ei muodostuisi yhtä kattavaa kuvaa tuomioiden laadusta kuin silloin, kun niitä yhdellä kerralla arvioidaan suurempi määrä kuin vain kaksi yksikköä kohden. Kolmas mahdollisuus olisi arvioida esimerkiksi kahdeksan tuomiota kerrallaan ja pitää aina sen jälkeen arviointikokous. Näin menetellen esimerkiksi 32 tuomion arvioiminen kestäisi ajallisesti pitempään kuin niiden yhdessä kokouksessa tapahtuvassa arviointimenettelyssä.

4.13 Tuomioistuimen ilmoitus tietyistä laatuksiteereistä

Tuomioistuimen ilmoitus sisälsi seuraavat kysymykset:

1. Onko käräjäoikeudessanne voimassa oleva viestintäsuunnitelma? (laatuksiteeri 3.e)
2. Onko käräjäoikeudessanne tuomareiden osallistumisesta koulutukseen sovittu vuosittain tuomareiden kanssa käytävissä kehitykseskusteluissa? (laatuksiteeri 5.c)
3. Onko käräjäoikeudessanne määrättyihin asioihin erikoistuneita tuomareita? (laatuksiteeri 5.d)
4. Onko käräjäoikeudessanne vireille tulevien asioiden jakaminen tuomareille ollut suunniteltua ja onko jako toteutettu luottamusta herättävällä tavalla? (laatuksiteeri 6.b)
5. Onko käräjäoikeudessanne asioiden käsittelyssä hyödynnetty yksittäisillä tuomareilla olevaa erityisosaamista? (laatuksiteeri 6.c)
6. Onko käräjäoikeudessanne käyty tuomareiden kanssa vuosittain kehitykseskustelut? (laatuksiteeri 6.e)
7. Onko käräjäoikeudessanne systemaattinen menettely, jossa seurataan aktiivisesti asioiden käsittelyn etenemistä, ja joka mahdollistaa toimenpiteisiin ryhtymisen viivästyneiden asioiden käsittelyn jouduttamiseksi? (laatuksiteeri 6.f)
8. Onko käräjäoikeudessanne huolehdittu oikeudenkäyntiin osallistuvien ja tuomioistuimen henkilökunnan turvallisuudesta? (laatuksiteeri 6.g)

Ilmoituksen antaneiden käräjäoikeuksien vastaukset ilmenevät alla olevasta taulukosta. Ilmoituksen antoivat Kemijärven, Kemi-Tornion, Kuusamon, Lapin, Oulun, Raahen ja Rovaniemen käräjäoikeudet.

	Kemijärvi	Kemi-Tornio	Kuusamo	Lappi	Oulu	Raaha	Rovaniemi
1. Onko viestintäsuunnitelma? (Laatuksiteeri 3.e)	x	x	x	x	x	x	x
2. Onko koulutuksesta sovittu kehitykseskusteluissa? (laatuksiteeri 5.c)	x	x	x		x		x
3. Onko määrättyihin asioihin erikoistuneita tuomareita? (laatuksiteeri 5.d)		x	x		x		x
4. Onko asioiden jakaminen tuomareille ollut suunniteltua? (laatuksiteeri 6.b)	x	x	x	x	x	x	x
5. Onko hyödynnetty yksittäisillä tuomareilla olevaa erityisosaamista? (laatuksiteeri 6.c)	x		x		x	x	x
6. Onko käyty vuosittain kehitykseskustelut? (laatuksiteeri 6.e)	x	x		x	x		x
7. Asioiden käsittelyaikojen tehokas seuraaminen (laatuksiteeri 6.f)	x		x	x	x	x	x
8. Onko huolehdittu oikeudenkäyntiin osallistuvien turvallisuudesta? (laatuksiteeri 6.g)		x	x	x	x	x	x

4.14 Tilastoista kerätyt tiedot

Seuraavat tilastotiedot on kerätty käräjäoikeuksien työtilastoista (Käräjäoikeuksien työtilastot vuodelta 2007, Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2007:10) ja asiankäsitelyjärjestelmistä. Tarkastelu ajanjaksona on 1.1.–31.12.2007.

Pilotointivaiheessa on kerätty ainoastaan jo tilastoitu tieto perusaineistoksi, eikä tilastoista saatuja lukuja ole pisteytetty. Tilastoista saatujen tietojen kerääminen on tapahtunut pääosin sen kartoittamiseksi, mitä tilastoja on jo olemassa ja mitä tilastoja mahdollisesti pitää ryhtyä laatumittaristoa varten laatimaan.

4.14.1 Tilastot sovinnosta

Laajat riita-asiat 1.1.–31.12.2007

Käräjäoikeus	Ratkaisujen lukumäärä	Sovintojen lukumäärä	Sovinto kirjallisessa valmistelussa	Sovinto suullisessa valmistelussa	Sovinto pääkäsitelyssä	Sovintoja vahvistettu
Kemijärven KO	14	4 (29 %)	–	4 (100 %)	–	4 (100 %)
Kuusamon KO	37	12 (32 %)	7 (58 %)	5 (42 %)	–	6 (50 %)
Lapin KO	49	21 (43 %)	9 (43 %)	11 (52 %)	1 (5 %)	12 (57 %)
Oulun KO	335	158 (47 %)	56 (36 %)	100 (63 %)	2 (1 %)	129 (82 %)
Raahen KO	31	10 (32 %)	6 (60 %)	4 (40 %)	–	8 (80 %)
Rovaniemen KO	133	56 (42 %)	37 (66 %)	19 (34 %)	–	37 (66 %)
Ylivieskan KO	54	12 (22 %)	3 (25 %)	9 (75 %)	–	7 (58 %)
Kemi-Tornion KO	147	60 (41 %)	30 (50 %)	30 (50 %)	–	44 (73 %)
Hovioikeuspiiri	800	333 (42 %)	148 (44 %)	182 (55 %)	3 (1 %)	247 (74 %)
Koko maa	8333	2611 (31 %)	1332 (51 %)	1217 (47 %)	62 (2 %)	1723 (66 %)

4.14.2 Tilastot muutoksenhakuprosenteista

1.1.–31.12.2007

Rikosoikeudelliset asiat

Käräjäoikeus	Valituskelpoiset	Asiat, joista valitettu	Muutoksenhaku %
Kemijärven KO	183	8	4,4 %
Kuusamon KO	360	33	9,2 %
Lapin KO	325	33	10,2 %
Oulun KO	2379	321	13,5 %
Raahen KO	490	56	11,4 %
Rovaniemen KO	580	58	10,0 %
Ylivieskan KO	701	93	13,3 %
Kemi-Tornion KO	982	109	11,1 %
Hovioikeuspiiri	6000	711	11,9 %
Koko maa	56229	6891	12,3 %

Kaikki siviiliasiat (riita-asiat ja hakemusasiat)

Käräjäoikeus	Valituskelpoiset	Asiat, joista valitettu	Muutoksenhaku %
Kemijärven KO	148	5	3,38 %
Kuusamon KO	320	13	3,56 %
Lapin KO	365	20	5,28 %
Oulun KO	2172	135	6,22 %
Raahen KO	310	11	3,55 %
Rovaniemen KO	766	26	3,39 %
Ylivieskan KO	470	15	3,19 %
Kemi-Tornion KO	753	53	7,04 %
Hovioikeuspiiri	5254	276	5,25 %
Koko maa	48205	3222	6,68 %

Laajat riita-asiat

Käräjäoikeus	Valituskelpoiset	Asiat, joista valitettu	Muutoksenhaku %
Kemijärven KO	8	1	13 %
Kuusamon KO	19	8	42 %
Lapin KO	23	10	43 %
Oulun KO	118	42	36 %
Raahen KO	16	7	44 %
Rovaniemen KO	53	22	42 %
Ylivieskan KO	29	10	34 %
Kemi-Tornion KO	60	21	35 %
Hovioikeuspiiri	326	121	37 %
Koko maa	3898	1596	41 %

Hakemusasiat

Käräjäoikeus	Valituskelpoiset	Asiat, joista valitettu	Muutoksenhaku %
Kemijärven KO	130	3	2,31 %
Kuusamon KO	256	6	2,34 %
Lapin KO	293	2	0,68 %
Oulun KO	1875	66	3,52 %
Raahen KO	265	4	1,51 %
Rovaniemen KO	634	36	5,68 %
Ylivieskan KO	432	5	1,16 %
Kemi-Tornion KO	579	11	1,90 %
Hovioikeuspiiri	4464	133	2,98 %
Koko maa	39393	1206	3,06 %

14.14.3 Tilastot käsittelyajoista

1.1.–31.12.2007

Laajat riita-asiat

	Käsittelyaika, kk
Kemijärven KO	10,9
Kuusamon KO	9,9
Lapin KO	7,0
Oulun KO	7,9
Raahen KO	9,1
Rovaniemen KO	8,3
Ylivieskan KO	11,1
Kemi-Tornion KO	10,0
Rovaniemen hovioikeuspiiri	8,8
KOKO MAA	7,6

Yksinkertaiset rikosasiat

(kirjallisessa menettelyssä ratkaistut)

	Käsittelyaika, kk
Kemijärven KO	1,6
Kuusamon KO	1,2
Lapin KO	1,9
Oulun KO	2,2
Raahen KO	2,4
Rovaniemen KO	1,8
Ylivieskan KO	1,5
Kemi-Tornion KO	2,2
Rovaniemen hovioikeuspiiri	2,0
KOKO MAA	1,5

Muut kuin yksinkertaiset rikosasiat

(suullisessa istunnossa ratkaistut)

	Käsittelyaika, kk
Kemijärven KO	3,0
Kuusamon KO	3,4
Lapin KO	2,7
Oulun KO	5,5
Raahen KO	4,0
Rovaniemen KO	4,3
Ylivieskan KO	3,1
Kemi-Tornion KO	6,4
Rovaniemen hovioikeuspiiri	4,8
KOKO MAA	4,0

4.15 Lautamiehille suunnattu kysymys

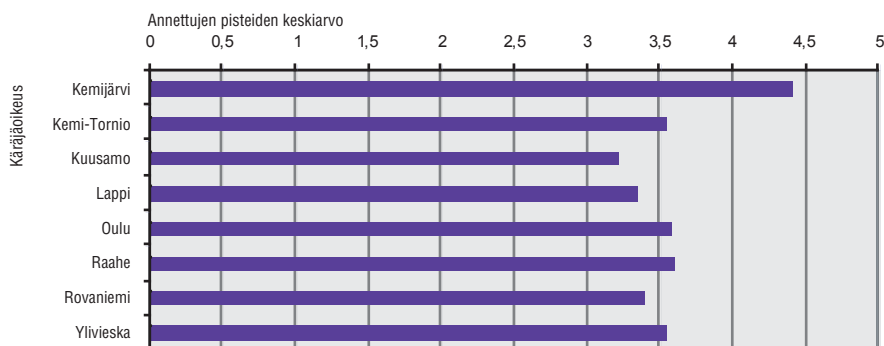
Lautamiehiltä kysyttiin ainoastaan yksi kysymys. Lautamiehiltä tiedusteltiin, onko oikeudenkäyntiin osallistuvia ja yleisöä kohdeltu heidän ihmisarvoaan kunnioittavalla tavalla.

Lautamiesten vastausaktiivisuus oli erinomainen. Vastauksia saatiin yhteensä 270, joka on enemmän kuin kaikkien muiden ryhmien vastausten määrä yhteensä. Rovaniemen

hovi oikeuspiirissä on 341 lautamiestä. Näin ollen vastausaktiivisuus oli 79,2 prosenttia.

Alla olevassa taulukossa lautamiesten antamien vastausten keskiarvot on esitelty käräjäoikeuksittain. Taulukon tiedot on liitetty edellä kunkin käräjäoikeuden osalta esitettyyn yhteenvetotaulukkoon.

Kysely lautamiehille (270 vastannutta), Laatukriteeri 3.a, Ihmisarvon kunnioittaminen

4.16 Medialle suunnattu kysymys

Medialle suunnattu kysymys lähetettiin yhteensä 66:lle median edustajalle. Heiltä kysyttiin, onko tiedottamisesta huolehdittu tarvittaessa. Vastauksia tuli vain kaksi, eli noin 3 prosenttia vastasi kysymykseen. Toinen vastanneista toimittajista oli asioinut Kuusamon, Oulun, Raahen, Rovaniemen ja Ylivieskan käräjäoikeuksissa ja antoi yleisarvosanaksi 3. Toinen toimittaja oli asioinut Kemijärven, Kemi-Tornion, Lapin ja Rovaniemen käräjäoikeuksissa. Hän antoi pisteitä 2.

Toinen toimittajista arvioi Oulun käräjäoikeutta kysytyn laatukriteerin osalta seuraavasti:

Juttulistat lähetetään toimittajille riittävän ajoissa. Toimittaja toivoo, että hän saa tuomion sähköisessä muodossa heti kun se on annettu. Lisäksi toivotaan puhelinpalvelun parantamista tiedottamisessa.

Median edustajien vähäisen vastausmäärän johdosta saatuja tuloksia ei ole liitetty edellä kunkin käräjäoikeuden osalta esitettyihin yhteenvetotaulukkoihin. Näin ollen laatukriteerin 3.e) toteutumisesta kukin käräjäoikeus on saanut pistearvon 3, jos se on ilmoittanut, että käräjäoikeudella on viestintäsuunnitelma.

5.1 Pilotointijärjestelyjen arviointia

5.2 Mittariston soveltuvuus lainkäytön arviointiin

5.3 Saatujen tulosten hyödyntäminen tuomioistuinten kehittämistyössä

JOHTOPÄÄTÖKSET PILOTOINNISTA

5 JOHTOPÄÄTÖKSET PILOTOINNISTA

5.1 Pilotointijärjestelyjen arviointia

5.1.1 Yleistä pilotoinnin toteuttamisesta

Laatumittariston pilotointi suoritettiin kokonaisuudessaan vuoden 2007 aikana. Pääosa kyselyistä toteutettiin kevään aikana ja viimeiset kyselyt (media ja lautamiehet) tehtiin loppusyksystä. Lähes kaikki käräjäoikeudet osallistuivat pilotoinnin kaikkiin osa-alueisiin. Rovaniemen hovioikeus osallistui laatumittariston pilotointiin vain itsearviointin osalta.

Laatumittariston pilotointi onnistui pääasiallisesti hyvin. Suurempia ongelmia pilotointijärjestelyissä ei ilmennyt. Suurena ongelma oli, että kyselyyn vastattiin huonosti eräissä vastaajaryhmissä. Etenkin asianosaisille suunnattuun kyselyyn saatiin vähän vastauksia.

Suurin osa kyselyistä (asianosaiset, sidosryhmät ja tuomarit) toteutettiin Webropol-ohjelman avulla. Asianosaisille lähetettiin myös kirjallinen lomake postitse. Lautamiehille suunnattu kysely tehtiin postitse lähetetyn kirjallisen lomakkeen avulla ja median edustajille suunnattu kysely lähetettiin sähköpostilla.

Kaikki vastauksista kertynyt tieto koottiin yhteen ja analysoitiin pääasiallisesti ennen Rovaniemen hovioikeuspiirin laatupäiviä 22.–23.11.2007. Laatumittariston pilotoinnin loppuraportin laatija, oikeustieteen ylioppilas Jarkko Mannerhovi esitteli laatupäivillä pilotoinnin onnistumista ja siinä saatuja tuloksia. Laatupäivien jälkeen saapui vielä joitakin vastauksia kyselyihin ja puuttuneita tuomioistuinten ilmoituksia. Nämä lisättiin pilotoinnin tuloksiin.

5.1.2 Webropol-ohjelman käyttö pilotoinnissa

5.1.2.1 Kyselylomakkeen laatiminen

Webropol-ohjelma on laadittu sellaiseksi, että käyttäjä voi laatia ohjelman avulla haluamansa sähköisessä muodossa olevan kyselyn. Pilotoinnissa käytetyn Webropol-kyselylomakkeen pohjan laati ylitarkastaja Raimo Ahola

oikeusministeriöstä. Laatukoordinaattori Antti Savela työsti kyselylomakkeen lopulliseen muotoonsa.

Saatujen kokemusten mukaan Webropol-ohjelman avulla on suhteellisen helppoa laatia laatumittariston pilotoinnissa käytetyin kaltainen sähköinen vastauslomake. Ohjelma on rakenteeltaan niin selkeä ja yksinkertainen, että tottumatonkin ohjelman käyttäjä omaksuu muutamassa päivässä ohjelman käytön kannalta tarpeelliset perustiedot. Ohjelma on myös suhteellisen joustava ja monipuolinen. Kyselylomakkeen voi laatia useilla eri tavoilla ja sen ulkoasukin on mahdollista valita useista vaihtoehdoista.

5.1.2.2 Kyselyyn vastanneilta saatu palaute

Kyselyyn Webropol-ohjelman kautta vastanneilta saatu palaute ohjelman toimivuudesta oli pääasiallisesti positiivista. Suurin osa heistä oli sitä mieltä, että lomake oli selkeästi laadittu ja kysymyksiin vastaaminen oli helppoa ja nopeaa. Jotkut heistä katsoivat, että vastausvaihtoehtona olisi pitänyt olla myös ”en osaa sanoa” -vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun ei ollut kokemusta kysytystä asiasta. Joidenkin laatumittarierien osalta katsottiin myös, että kysymyksenasettelu oli epäselvä.

Erään palautteen mukaan laatumittariston puutteena on se, että se ei mittaa toiminnan vaikuttavuutta vaan ainoastaan lainkäytön laatua muodollisesti.

5.1.2.3 Ohjelman tekniset ongelmat

Palautteen mukaan ainakin kahtena lyhyenä ajanjaksona vastaajat eivät päässeet sisälle Webropol-ohjelmaan, koska Internetissä ollut linkki ei toiminut. Ongelma saatiin ratkaistua ohjelman asetusten päivittämisellä. Seurauksena oli kuitenkin useamman päivän käyttökatkos, josta tuli laatukoordinaattorille palautetta. On melko todennäköistä, että tämä

on vaikuttanut vastausaktiivisuuteen ainakin joidenkin ryhmien osalta. Tällaisen kyselyn sähköinen toteuttaminen vaatii ehdottoman luotettavan toimintaympäristön. Tulosten luotettavuus kärsii, jos vastaajat kohtaavat vastaamistilanteessa teknisiä ongelmia.

5.1.2.4 Tiedon analysointi ja muokkaaminen ohjelmassa

Kerättyjen tietojen edelleen muokkaaminen on Webropol-ohjelman avulla suhteellisen vaivatonta. Ohjelmassa on useita vaihtoehtoja, missä muodossa tulokset voi saada käyttöönsä. Vaihtoehtoihin tutustuminen ja yksinkertaisimman sekä helppokäyttöisimmän tulosten esitysmallin löytäminen vei muokkaamisvaiheessa oman aikansa. Tämä johtui siitä, että kysely toteutettiin ensimmäistä kertaa. Käytännössä tulosten muokkaus tapahtui siten, että Webropol-ohjelman ylläpitäjältä tilattiin tulokset kunkin käräjäoikeuden osalta erikseen Excel-muodossa, josta ne muutettiin erilaisiksi taulukoiksi.

Asiantuntijatyöryhmällä ei ollut mahdollisuutta siirtää vastauksiaan Webropol-ohjelmaan. Näin ollen asiantuntijoiden vastaukset olivat valmiiksi Excel-muodossa, mutta erilaisessa taulukossa, kuin Webropol-ohjelmasta saadut. Tämä aiheutti ylimääräistä työtä. Myös asianosaisille suunnattu kysely aiheutti ylimääräistä työtä, sillä asianosaiset eivät syystä tai toisesta olleet juurikaan käyttäneet sähköistä vastausmahdollisuutta, vaan lähes kaikki asianosaisten vastaukset oli siirrettävä vastauslomakkeilta Webropol-ohjelmaan. Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että joku käräjäsihteereistä olisi suorittanut kirjallisesti saatujen vastausten syöttämisen ohjelmaan. Vastausten vähäisen määrän vuoksi näin ei kuitenkaan tehty, vaan tietojen syöttämisen teki pilotointiraportin kirjoittaja.

5.2 Mittariston soveltuvuus lainkäytön arviointiin

5.2.1 Arviointialueet ja laatuksiteerit

Laatumittariston kuusi arviointialuetta osoitivat mittariston pilotoinnissa toimivuutensa. Näitä arviointialueita tarkastelemalla on mahdollista saada kattavaa tietoa tuomioistuimen toiminnan onnistuneisuudesta. Arviointialueiden määrää voidaan myös pitää onnistuneena. Jos arviointialueita olisi merkittävästi enemmän, vaikeuttaisi se kokonaiskuvan saamista toiminnan laadusta. Vähäisempi arviointialueiden määrä puolestaan ei ehkä antaisi riittävän kattavaa kuvaa laadusta kaikkienensa.

Laatukriteerien valinta osoittautui myös pääasiassa onnistuneeksi. Valitut laatukriteerit ovat lainkäytön kokonaislaadun kannalta keskeisiä. On selvää, että lainkäytön laadun kannalta on olemassa muitakin kriteereitä, kuin mittaristoon on valittu. Laatukriteereiden lisääminen myös antaisi tarkemman kuvan kunkin arviointialueen laadusta ja arvioitavan tuomioistuimen lainkäytön kokonaislaadusta. Laatukriteerien määrä on kuitenkin jo varsin suuri (40), joten laatukriteereiden lisääminen tekisi mittaristosta sen käyttökelpoisuuden kannalta liian raskaan.

Laatukriteereiden määrää olisi kuitenkin mahdollista lisätä, jos mittaristoa käytettäisiin siten, että kaikki arviointialueet eivät olisi jokaisessa arvioinnissa mukana. Mahdollista olisi toteuttaa arviointi esimerkiksi siten, että joka vuosi arvioitaisiin vuorollaan yhden arviointialueen laatua, jolloin koko mittaristo käytäisiin läpi kuudessa vuodessa. Näin meneteltäessä laatukriteerejä voitaisiin lisätä tuntu- vastikin. Mitään estettä tosin ei ole käyttä-ä laatumittaristoa nykyisessä muodossaankin tällä tavalla arviointialue kerrallaan. Mittariston tällaista käyttöä voidaan jopa suositella, koska tällöin mitaaminen ei muodostu kovin raskaaksi.

Laatukriteerit ja niitä selittävät laatukriteerien ominaisuudet ovat sellaisia, että niiden ymmärtäminen saattaa olla vaikeaa maallikolle. Tämä ehkä osaltaan selittää asianosaisille suunnatun kyselyn heikkoa vastausaktiivisuutta. Kyselyyn vastaaminen olisi vaatinut niin paljon aikaa ja ajattelutyötä, että vastaaminen on ehkä tämän vuoksi jäänyt tekemättä. Oikeudenhoidon ammattilaisten taholta laatukriteereitä ja niitä selittäviä ominaisuuksia sen sijaan ei ole arvosteltu vaikeaselkoisuudesta.

5.2.2 Pisteytys

Mittariston kuusikohtaista pisteytystä kohtaan esitettiin mittariston laatimisvaiheessa epäilyksiä onko pistealue liian laaja. Pilotointi kuitenkin osoitti, että laajahko pistealue oli laatukriteereiden arvioinnissa tarpeen. Suppeampi pisteytys olisi voinut johtaa siihen, että kukin laatukriteeri olisi saanut pistearvokseen asteikon keskivaiheilla olevan pisteluvun. Mittaustulosten käytettävyyden kannalta tällainen tulos olisi muodostanut ongelman.

Numeerisen pisteytyksen lisäksi mittaristoon on jatkossa syytä harkita otettavaksi myös vaihtoehto ”en osaa sanoa”. Riskinä tällaisessa vaihtoehdossa tosin on, että kyselyyn vastaaja turvautuu siihen liian herkästi. Lisäksi on syytä harkita myös sitä, että kunkin laatukriteerin kohdalle lisätään vapaakenttä, jossa kyselyyn vastaava voi sanallisesti ilmaista käsityksensä laatukriteerin toteutumisesta. Nyt toteutetussa pilotoinnissa tällainen vapaakenttä oli ainoastaan kyselyn lopussa. Vapaamuotoiset vastaukset käsittelevät tästä johtuen lainkäytön laatua vain hyvin yleisellä tasolla.

5.2.3 Mittaustavat ja niiden käyttökelpoisuus

5.2.3.1 Tuomareiden itsearviointi

Tuomareiden itsearviointi oli pilotoinnissa saatujen kokemusten mukaan kaikkein ongelmattomin. Vastausaktiivisuus oli kiitettävää ja huolimatta jo aikaisemmin mainitusta subjektiivisesta ulottuvuudesta itsearvioinnista saadut tulokset voidaan nähdä varsin luotettavana lainkäytön laadun tason mittarina. Erityisesti tätä voidaan perustella vertaamalla asianosaisten ja tuomarien samasta laatuksiteristä antamia pisteitä. Asianosaisten antamat pisteet ovat lähes poikkeuksetta tuomarien itselleen antamia pistemääriä korkeampia. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tuomarit kykenevät arvioimaan omaa työtään kriittisesti. Itsearviointi näyttää soveltuvan siis varsin hyvin tämän tyyppisen tutkimuksen perusmateriaaliksi.

Tuomareilta ja hovioikeuden esittelijöiltä saatu sanallinen palaute sisältää myös tärkeitä huomioita lainkäytön tasosta kussakin tuomioistuimessa. Vastaukset on edellä mainituista syistä johtuen koottu yhdeksi kokonaisuudeksi. Palaute on kuitenkin sen kaltaista, että sen pohtimisesta on varmasti hyötyä kaikissa tuomioistuimissa.

5.2.3.2 Sidosryhmille suunnattu kysely

Sidosryhmiltä saadut vastaukset ovat monella tapaa tärkeitä lainkäytön laadun mittaamisessa. Jo aikaisemmin on mainittu sidosryhmien edustajien kaksoisrooli tuomioistuimen asiakaina ja toisaalta oikeuden ammattilaisina. Tällaiselta ryhmältä saatu palaute on lainkäytön laadun kehittämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Sidosryhmiltä on mahdollisuus saada asiantuntevaa ja rakentavaa palautetta lainkäytön laadun kehittämiseksi. Laatumittariston toi-

mivuuden kannalta tulisi pohtia, miten sidosryhmien edustajien vastausaktiivisuutta voitaisiin parantaa. Vastausaktiivisuus jäi useimpien käräjäoikeuksien osalta varsin laimeaksi. Nyt toteutetussa pilotoinnissa syyttäjille Webropol-osoite toimitettiin yhteistoiminta-alueiden kautta ja asianajajille osastojen kautta. Näiden ryhmien yhteyshenkilöiden kanssa tulisi pohtia, miten sidosryhmien edustajat saataisiin aktiivisemmaksi laadun mittaamisessa. Lainkäytön laadun parantaminen on sidosryhmienkin etujen mukaista ja vaikuttaa positiivisesti heidän jokapäiväiseen työskentelynsä.

Pilotoinnissa saaduista tuloksista oikeataan vain Oulun käräjäoikeuden sidosryhmiltä saatuja vastauksia oli riittävästi luotettavan kuvan saamiseksi lainkäytön laadusta tästä näkökulmasta. Muiden käräjäoikeuksien osalta on todettava, että vastausmäärien jäätyä varsin pieniksi lähinnä vain sanalliset palautteet ovat käyttökelpoisia kehittämiskohteita pohdittaessa.

5.2.3.3 Asianosaisille suunnattu kysely

Asianosaisten ryhmän vähäinen osallistuminen kyselyyn on lainkäytön laatua mitattaessa vakava ongelma. Asianosaisille suunnattu kysely on monella tapaa tämän tutkimuksen tärkein osa-alue. Jo laatumittaristomietinnöstä ilmenevä laatumittariston näkökulma on asiakkaan näkökulma. Näin ollen laadun mittaamisen painopiste tulisi olla juuri tämän ryhmän antamissa vastauksissa. Tämä ei tarkoita sitä, että asianosaisten ryhmän tuloksia tulisi erityisesti painottaa lopputuloksia laskettaessa, vaan ennemminkin sitä, että asianosaisryhmästä pitäisi saada paljon vastauksia. Näin voitaisiin varmistua vastausten lainkäytön laadusta antaman kuvan luotettavuudesta.

Asianosaisten vastausaktiivisuutta olisi saatava nostettua. Asianosaisten motivoiminen vastaamaan kyselyyn vaatii erityisiä toimenpi-

teitä. Erilaisissa mielipidemittauksissa voidaan käyttää monenlaisia kannustimia. Yrity maailmasta ovat tuttuja asiakaskyselyt, joissa vastamiseen houkutellessa erilaisin palkinnoin tai arvonnoin. Lainkäytön laadun mittaaminen on kuitenkin luonteeltaan sen tyyppinen tutkimus, että samanlaiset palkitsemiset eivät siihen sellaisenaan sovellu. Yhtenä mahdollisuutena vastausaktiivisuuden kohottamiseksi on kyselyn lyhentäminen. Lyhentämisessä tulisi pohtia tarkasti mitkä kysymykset asianosaisten ryhmän kyselystä voitaisiin jättää pois.

Ruotsissa hovioikeuden toimintaa on mitattu vuonna 2006 asianosaisten ja todistajien näkökulmasta⁵. Tutkimuksessa käytettiin tiedonkeräyksessä haastatteluja. Tutkimuksen loppuraportin mukaan haastattelulla saatiin selkeä kuva siitä, miten tutkimuksen kohteena oleva ryhmä suhtautui hovioikeuden menettelyyn. Tällainen haastattelumalli ei välttämättä suoraan sovellu laatumittariston mittaustavaksi, mutta muokattuna laatumittaristoon soveltuvaksi se voisi olla hyvä keino saada asianosaisten ryhmän vastausaktiivisuutta parannettua. Ruotsissa aikaisempien tutkimusten ongelmana oli ollut nimenomaan alhainen vastaajamäärä ja sen takia tiedon keräämisessä käytettiin haastatteluja. Haastattelujen käyttäminen asianosaisten mielipiteen mittaamisessa vaatii luonnollisesti enemmän resursseja kuin Webropolin käyttö.

Asianosaisten sanallista palautetta analysoitaessa tulee ottaa huomioon asianosaisten asema oikeudenkäynnissä. Annetusta palautteesta kuitenkin ilmenee, että juttunsa hävinneiltäkin voidaan saada varsin asiallista palautetta lainkäytön laadusta. Laatumittaristomietinnössä katsottiin, että nimenomaan asianosaisilta saatuun tietoon saattaa merkittävästi vaikuttaa jutun lopputulos, eli onko juttu

tu hävitty vai voitettu. Nyt saadun palautteen perusteella voidaan todeta, että palaute voi olla asiallista jutun lopputuloksesta riippumatta.

Asianosaisille suunnatun kyselyn järjestyksessä tapahtui valitettava virhe erään kärjäoikeuden osalta. Asianosaisille jaettujen tai lähetettyjen kyselyiden monistamisvaiheessa oli useammasta lomakkeesta jäänyt puolet kysymyksistä pois. Yksittäinen asianosainen ei tätä puutetta vastatessaan voinut huomata. Tämä aiheutti sen, että joukko asianosaisten vastauksia piti hylätä kokonaan. Kyselyjä monistettaessa tulisi tähän seikkaan kiinnittää erityistä huomiota. Virhe oli varsin valitettava siitä syystä, että asianosaisten vastausten määrä jäi pilotoinnissa muutenkin pieneksi.

5.2.3.4 Asiantuntijatyöryhmän työskentely

Asiantuntijoiden ryhmän ratkaisuihin antamien arvioiden tulokset on laadukasta informaatiota ratkaisuihin liittyvien laatuksien toteutumisesta. Suuri määrä arvioitavia tuomioita on tarkoittanut luonnollisesti suurta työmäärää asiantuntijoille. Erään sanallisen palautteen mukaan tuomioihin perehtyminen vei jopa useamman työpäivän. Tästä voidaan päätellä, että asiantuntijat ovat paneutuneet tehtäväänsä huolellisesti.

Asiantuntijaryhmän raportissa tuotiin esille mahdollisuus vähentää arvioitavien juttujen määrää. Riittävä määrä arvioitavia tuomioita kärjäoikeutta kohden tuntuisi kuitenkin olevan tärkeä asia laadun luotettavan arvioinnin kannalta. Pienien kärjäoikeuksien osalta neljän ratkaisun analysointi on jo varsin kattava, jos esimerkiksi ratkaisuihin valikoituu kärjäoikeuden molemmilta tuomareilta yksi riita- ja yksi rikosasian ratkaisu. Suurempien kärjäoikeuksien osalta neljäkin ratkaisu on ehkä liian pieni määrä mittaamaan ratkaisujen laatua.

Yhtenä vaihtoehtona ratkaisujen laadun luotettavaksi mittaamiseksi on valita arvioita-

⁵ Vad tycker brukarna? En intervjuundersökning om kvaliteten vid Hovrätten för Västra Sverige, Diarienummer 2005/0429 s. 8.

vat ratkaisut siten, että kunkin käräjäoikeuden jokaiselta tuomarilta valitaan yksi ratkaisu arvioitavaksi. Tässä mallissa arvioitavien ratkaisujen määrä tosin kasvaa melko suureksi. Tulevina vuosina asiantuntijaryhmän työmäärää voisi keventää siten, että valittaisiin yhtenä vuonna tarkasteltavaksi yhden suuremman käräjäoikeuden tai muutaman pienemmän käräjäoikeuden jokaisen tuomarin ratkaisu.

Asiantuntijatyöryhmän työskentely sujui järjestelyjen osalta varsin hyvin. Webropol-ohjelman käytön arvioinnin yhteydessä on jo mainittu asiantuntijatyöryhmän osalta tietojen keräämisessä ollut puute. Asiantuntijoita varten tulisi tehdä oma sähköinen kysely. Se mahdollistaisi vastaamisen samalla, kun asiantuntijat etukäteen tutustuvat ratkaisuihin. Näin asiantuntija voisi antaa laatukriteereihin kohdistuvat vastauksensa heti ratkaisun luetuun, mikä johtaisi todennäköisesti asiantuntija-arvioiden tarkempaan kohdentumiseen tiettyyn laatukriteeriin ja sen toteutumiseen. Nyt asiantuntijoiden palautteen mukaan arvioita tuli annettua kokonaisuuden mukaan eikä tiettyyn laatukriteeriin keskittyen.

Jatkossa tulisi siis laatia asiantuntijatyöryhmälle oma vastauslomake Webropoliiin. Asiantuntijatyöryhmän arviointipisteitys saataisiin siten suoraan ohjelmasta ja valmiiksi samassa muodossa kuin muidenkin kyselyjen tulokset, mikä olisi tulosten analysoinnin kannalta edullista. Webropol-raporteista on mahdollista nähdä asiantuntijatyöryhmän numeerinen arvio tuomioista käräjäoikeuksittain. Asiantuntijatyöryhmän arvioitavana on vain neljä laatukriteeriä, joten oman kyselyn laatiminen asiantuntijaryhmälle on varsin helppoa. Asiantuntijoiden sanalliset vastaukset voisi myös syöttää Webropoliiin ja näin asiantuntijaryhmän ei välttämättä tarvitsisi laatia erillistä raporttia vastauksistaan.

5.2.3.5 Lautamiehille suunnattu kysymys

Lautamiehille osoitettiin pilotoinnissa vain yksi kysymys. Tässä ryhmässä vastausaktiivisuus oli varsin korkea. Lautamiehet ovat varsin aktiivinen ryhmä ja heillä on esimerkiksi asianosaisryhmää enemmän kokemusta tuomioistuinten toiminnasta. Näin ollen tämän ryhmän aktiivisuus tulisi hyödyntää laadun mittaamisessa huomattavasti tehokkaammin. Laatumittariston pilotoinnissa lautamiehiltä saadusta palautteesta käy ilmi, että halukkuutta laajempaakin kyselyyn vastaamiseen olisi ollut. Analyysin näkökulmasta tässä menetettiin mahdollisuus saada suurelta vastaajaryhmältä arvokasta tietoa lainkäytön laadusta.

Lautamiehille suunnattua kyselyä tulisi laajentaa useamman kysymyksen laajuiseksi kokonaisuudeksi ja lisäksi antaa myös mahdollisuus sanallisen palautteen antamiseen. Tällaista kyselyä laadittaessa tulee kysymyksiksi valita sellaiset laatukriteerit jotka soveltuvat lautamiesten ryhmän vastattavaksi. Huomioon tulee ottaa myös se, että lautamiehet osallistuvat tuomioistuimen toimintaan. Siten kyseessä on samankaltainen itsearviointi kuin tuomareidenkin osalta.

Pilotoinnissa käytetty lautamiehille suunnatun kyselyn kaavake oli rakenteeltaan varsin epäselvä. Varsinainen kysymys oli pienellä tekstillä kaavakkeen alareunassa ja suurimman osan kaavakkeesta täytti pisteityksen selostus. Kaavakkeen selkeyteen tulee kiinnittää huomiota kyselykaavaketta laadittaessa.

5.2.3.6 Medialle suunnattu kysymys

Medialle suunnattuun kysymykseen saatiin vain kaksi vastausta. Tästä johtuen se jätettiin kokonaan pois yhteenvetotaulukoista. Median edustajilta kysyttiin, onko tiedottamisesta huolehdittu tarvittaessa.

Kysely lähetettiin median edustajille sähköpostilla. Vastauksien vähäisestä määrästä

voidaan päätellä, että sähköpostilla välitetty kysely ei ole ainakaan tälle vastaajaryhmälle otollisin kyselymuoto. Median edustajilta voisi kysyä myös useampia kysymyksiä. Nyt pilotoinnissa käytetyn kysymyksen laatu saattoi olla liian yleinen.

5.2.3.7 Tilastoista saadut tiedot

Pilotoinnin tulosten analysoinnin ohessa kerättiin tilastoista valmiiksi saatavat tiedot mittariston tausta-aineistoksi. Tarkoitus oli

kartoittaa olemassa olevat tilastot ja uusien tilastointikohteiden tarve. Seuraavasta listasta ilmenee arviointialueittain ja laatukriteereittäin ne laatumittaristomietinnössä määrätty tilastot, joita mittaristo tarvitsee tuekseen.

Tilastoista saatiin tiedot sovintoista, muutoksenhakuprosenteista ja käsittelyajoista. Muiden laatumittaristomietinnössä eri laatukriteerien kohdalla mainittujen tietojen saaminen edellyttää joko tilastoinnin aloittamista tai tuomioistuinten omien tilastojen hyväksikäyttöä.

1) oikeudenkäynti menettelynä	
b) Puolueettomuus ja riippumattomuus	Esteellisyysväitteiden tilastointi
c) Tarkoituksenmukaisuus	Tilastot istuntojen peruuntumisten määristä (erikseen ennakkoperuuntumiset ja istunnossa tapahtuneet)
d) Aktiivinen pyrkimys sovintoon	Tilastot sovintojen määristä ja sovinnon syntyvaiheesta
f) Kustannusten kohtuullisuus	-Juttukohtaiset lausumapyynnöt ja istutokäsittelyjen määrät -Valmisteluistunnot puhelimitse -Kuulemiset puhelimitse -Videoneuvottelujen määrä -Tilastot pääkäsittelyn jälkeen ratkaistuista asioista, jossa ei järjestetty valmisteluistuntoa -Riitaisten asioiden ratkaisut yksin kirjallisen valmistelun perusteella -Tilastot tuomituista oikeudenkäyntikuluista
g) Joustavuus	Tekniikan käytön tilastointi katso kohta 1.f
h) Julkisuus	Tilastot julkisuutta rajoittavista ratkaisuksista ja julkisten selosteiden määrä
2) ratkaisu	
a) Oikeuden- ja lainmukaisuus	-Tilastot muutoksenhakuprosenteista (valitukset/ asiat, joista mahdollisuus valittaa) -Tilastot muutosprosentista -Tilastot lainvalvontaviranomaisille tehdyistä kanteluista
4) käsittelyn joutuisuus	
a) Optimaaliset käsittelyajat	Tilastot käsittelyajoista
5) tuomareiden osaaminen ja ammattitaito	
b) Täydennyskoulutus	Tuomioistuinkohtaiset tilastot
f) Vuorovaikutus	Tuomioistuinkohtaiset tilastot
6) lainkäytön organisoiminen ja johtaminen	
d) Laajennettujen kokoonpanojen käyttäminen	Tilastot laajennetuista kokoonpanoista
h) Henkilöstön hyvinvointi	Tilastot sairauspoissaoloista

5.2.3.8 Tuomioistuimen ilmoitus

Laatumittaristomietinnössä ei ollut otettu huomioon sitä, että tuomioistuimen ilmoitukseen liittyvät kysymykset vaativat myös pisteytyksen, jotta ne voidaan liittää osaksi yksittäisen käräjäoikeuden osalta saatuihin

tuloksiin. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä tai ei ja ne pisteytettiin analysointivaiheessa.

Pisteytys tapahtui siten, että kyllä-vastauksesta sai kolme pistettä ja ei-vastauksesta nolla pistettä. Käräjäoikeuksilla oli mahdollisuus antaa myös sanallinen tarkennus kysytyjen asioiden toteutumisesta ja niiden perusteella pisteytys saattoi vielä nousta tai laskea.

5.3 Saatujen tulosten hyödyntäminen tuomioistuinten kehittämistyössä

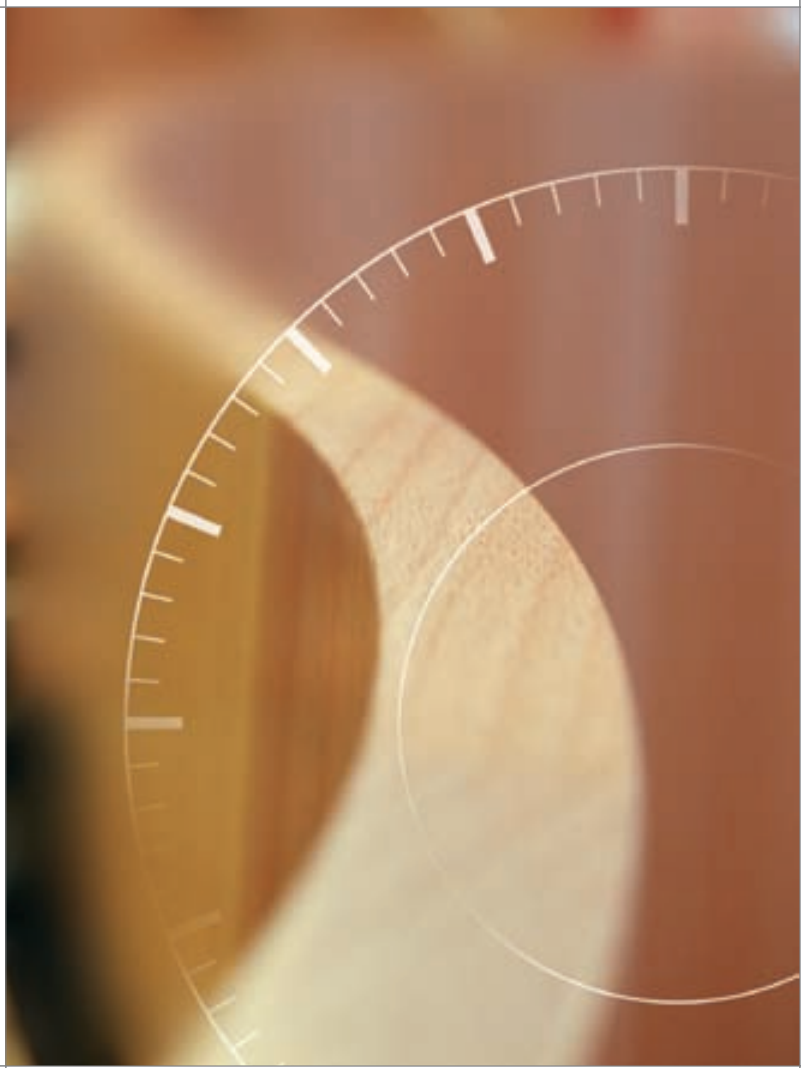
Mittauksen tuloksia analysoitaessa tulisi pohdita niitä syitä, mistä mahdolliset heikkoudet lainkäytön laadussa johtuvat ja miettiä mahdollisesti tarvittavia kehittämistoimia ja niiden toteuttamista. Mittauksen tulokset tarjoavat hyvän perustan tällaiselle analyysille. Mittaustuloksista tulisi keskustella tuomaripalaverissa, tuomareiden kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa ja tuomioistuinten sidosryhmiensä kanssa käymissä keskusteluissa.

Mittaustulosten tarkastelu voi osoittaa, että syy lainkäytön laadussa oleviin heikkouksiin voi olla siinä, että jonkin laatukriteerin merkitystä ei ole riittävästi tiedostettu tai tuomarikunnan osaamisessa on tällä kohdin puutteita. Toisaalta selittäväksi tekijäksi voi osoittautua myös prosessisäännöksissä olevat puutteet tai asianajajien taikka syyttäjien laadun näkökulmasta ongelmallinen toiminta. Hyvän laadun esteeksi voivat nousta myös tuomioistuimen käytettävissä olevien voimavarojen riittämättömyys. Tuomareita voi esimerkiksi olla liian vähän käsiteltävien asioiden määrään nähden tai tuomioistuimen tekninen varustelu voi olla vanhentunutta. Tuloksia tarkastellessa tulee nähdä mittauksista saatujen lukujen taakse. Esimerkkinä mainittakoon laatukriteeri (6.h):n (työn rasittavuus) tulokset itsearvioinnissa. Ne ovat kaikkien käräjäoikeuksien osalta melko huonoja. Tämä on selvä indisio siitä, että työkuorma käräjäoikeuksissa on kova.

Jo aikaisemmin on mainittu, että laatumittaristolla on kolme tehtävää. Laatumittariston avulla pyritään etsimään kehittämiskohteita, sen on tarkoitus olla kouluttautumisen apuväline ja avata lainkäytöstä käytävää keskustelua tuomioistuimen ulkopuolella. Pilotoinnissa saatujen kokemusten perusteella laatumittaristo täyttää sille asetetut tehtävät hyvin.

Kehittämiskohteet löytyvät helposti etsimällä yksittäisen käräjäoikeuden kohdalta ne laatukriteerit, joissa annettujen pisteiden keskiarvot ovat jääneet alle kolmen. Laatumittaristo soveltuu hyvin koulutuksen ja kouluttautumisen apuvälineeksi. Kouluttautuminen voi tapahtua myös yksilötasolla siten, että kukin tuomari käy läpi vastaukset erityisesti oman käräjäoikeutensa osalta ja pohtii itse sekä kehityskeskusteluissa esimiehensä kanssa, miltä osin lainkäytön laatua voitaisiin parantaa.

Tuomioistuinten ulkopuolisten toimijoiden arviot ja tuomareiden itsearviointi auttavat tuomareita arvioimaan omaa osaamistaan. Laatumittaristo on myös hyvä apuväline lainkäytön ja siitä käytävän keskustelun avaamiseksi tuomioistuinten ulkopuolisille tahoille. Tämä toteutuu asianosaisille, sidosryhmille ja tiedotusvälineille suunnatuilla kyselyillä. Oikeudenkäyntiin osallistuvilta mittaamisen yhteydessä saatava palaute ohjaa myös toiminnan kehittämistä ottamalla huomioon entistä paremmin oikeudenkäyntiin osallistuvien tarpeet ja odotukset.

LIITE

LAINKÄYTÖN LAATUMITTARISTO

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
1) OIKEUDEN- KÄYNTI MENETTELYNÄ	1.a) Oikeudenkäynti on tapahtunut avoimesti ja peittelemättömästi suhteessa asianosaisiin	<ul style="list-style-type: none"> oikeudenkäyntimenettely on ollut asianosaisille ennakoitavaa asianosaisilla on ollut jatkuvasti tieto siitä, missä vaiheessa asian käsittely on ja miten asian käsittely tulee etenemään puheenjohtaja on tehokkaasti käyttänyt informatiivista prosessinjohtoa selvittääkseen menettelyn kulkua asianosaisille ja muille oikeudenkäyntiin osallistuville asianosaiset ovat saaneet esittää vaatimuksensa, niiden perustelut ja todisteet asianosaiset ovat saaneet lausua vastapuolen esittämistä vaatimuksista, niiden perusteluista ja todisteista asianosaiset ovat saaneet lausua myös tuomioistuimen viran puolesta hankkimasta aineistosta
	1.b) Tuomari on toiminut oikeudenkäynnissä riippumattomasti ja puolueettomasti	<ul style="list-style-type: none"> tuomari on ratkaissut asian vain esitetyn oikeudenkäyntiaineiston perusteella ja nojautuen ainoastaan voimassa oleviin säädöksiin sekä muihin hyväksytyihin oikeuslähteisiin tuomarin prosessinjohto ei ole vaarantanut luottamusta tuomioistuimen riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen tuomari on kohdellut osapuolia yhdenvertaisesti tuomari ei ole antanut julkisuuden paineen, yleisen mielipiteen tai minään ulkopuolisen tahon vaikuttaa asian käsittelyyn tai ratkaisuun
	1.c) Oikeudenkäynti on järjestetty tarkoituksenmukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> asian laatu ja laajuus on otettu huomioon oikeudenkäyntiä järjestettäessä puheenjohtaja on tarvittaessa edistänyt sitä, että riita-asiassa asianosaisvalmistelu on toteutettu tehokkaasti käsittelyajankohdasta on sovittu asianosaisten/oikeudenkäyntiavustajien kanssa jos tuomioistuimella on useampia istuntosaleja tai istuntopaikkoja, niitä valittaessa on otettu huomioon istunnon edellyttämä tekninen varustelu ja asianosaisten mahdollisuudet saapua istuntoon. Sivuistuntopaikkoja on käytetty rikosasioiden lisäksi myös riita-asioiden istunnoissa mikäli tällä olisi saavutettu merkittäviä etuja asianosaisten näkökulmasta. asianosaisilta ei ole edellytetty henkilökohtaista läsnäoloa oikeudenkäynnissä, ellei heitä ole ollut tarpeen kuulla asian selvittämiseksi tai sovintoratkaisuun pyrkimiseksi sekä riita- että rikosasioissa ennen pääkäsittelyn peruuttamista on selvitetty tarkoin mahdollisuus käsitellä asiaa ainakin osaksi ja lykätä asia muilta osin jatkokäsittelyyn kokoonpano on määräytynyt asian laadun mukaan. Yksinkertaiset ja helpot asiat on siirretty tuomareilta käräjäviskaaleiden, notaarien ja kansliahenkilökunnan ratkaistaviksi (delegoinnin toteuttaminen). Toisaalta vahvennettuja kokoonpanoja on käytetty aina silloin, kun asian laatu on sitä vaatinut, eikä vahvennettuja kokoonpanoja ole jätetty käyttämättä tuomioistuimen resurssien vähyyteen liittyvistä syistä.

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkiksi = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • oikeudenkäyntiavustajille, syyttäjille ja asianosaisille suunnattu kysely (=”laaja kysely”)
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkiksi = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • esteellisyysväitteiden tilastointi • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkiksi = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • tilastot istuntojen peruuttamisten määristä (erikseen ennakkoperuuttamiset ja istunnossa tapahtuneet peruuttamiset)

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
1) OIKEUDEN- KÄYNTI MENETTELYNÄ (jatkokenttä)	1.d) Asiassa on pyrityt aktiivisesti mutta asianosaisia painostamatta sovintoon (riita-asiat ja rikosasioiden korvauskysymykset)	<ul style="list-style-type: none"> • tuomari on pitänyt sovinnon tekoa esillä kirjallisen valmistelun ja valmisteluistunnon lisäksi mahdollisuuksien mukaan koko oikeudenkäynnin ajan ottaen huomioon asianosaisten mielipiteet ja toivomukset • tuomari on perusteellisesti selvittänyt asianosaisille sovinnollisen ratkaisun etuja ja hyötyjä suhteessa asian ratkaisemiseen tuomiolla • tuomari ei ole painostanut tai pakottanut asianosaisia sovintoratkaisuun • sovinnon aikaansaamiseksi on asian laadun niin salliessa ja tarvittaessa käytetty monipuolisesti erilaisia sovintotekniikoita (keskustelu yhdessä kaikkien asianosaisten ja oikeudenkäyntiavustajien kanssa, keskustelu pelkästään oikeudenkäyntiavustajien kanssa, keskustelu asianosaisen kanssa toisen asianosaisen läsnä olematta jne.) • sovittelu on toteutettu tasapuolisuutta ja puolueettomuutta noudattaen • asiassa on tarvittaessa selvitetty asianosaisten halukkuus ja mahdollisuus siirtää asia soviteltavaksi oikeudenkäynnistä erilliseen tuomioistuinsovitteeluun (663/2005)
	1.e) Prosessinjohto on ollut tehokasta ja aktiivista (sekä muodollinen että materiaalinen prosessinjohto)	<ul style="list-style-type: none"> • oikeuden puheenjohtaja on huolehtinut, että oikeudenkäynti jäsenyytensä ja vaiheistuu järkeväksi kokonaisuudeksi • tuomioistuimen prosessin jatkotoimille asettamia määräaikoja ei ole pidennetty automaattisesti ilman perusteltua syytä • riita-asiassa kirjallisen valmistelun yhteenveto on toimitettu asianosaisille hyvissä ajoin ennen valmistelun istuntoa • asian valmistelussa ja rikosasioissa viimeistään pääkäsittelyssä tapahtuvassa asiaesityksessä on erotettu huolellisesti riitaiset ja riidattomat seikat ja tapahtumien kulku relevanteilta osiltaan • oikeuden puheenjohtaja on käyttänyt kyselyoikeuttaan aktiivisesti huolehtiakseen siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi • oikeuden puheenjohtaja on prosessinjohton keinoin korjannut asianosaisten ilmeiset erehdykset • oikeuden puheenjohtaja on huolehtinut, että asiaan ei ole sekoitettu mitään sellaista, joka ei siihen kuulu • prosessuaalisia pakkokeinoja on käytetty niin laajasti, kuin prosessin tehokas eteneminen on vaatinut
	1.f) Oikeudenkäynti on järjestetty ja toteutettu siten, että siitä koituu asianosaisille ja muille oikeudenkäynnin toimijoille mahdollisimman vähän kustannuksia	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuin on huolehtinut siitä, että riita-asiassa kanne ja vastaus ovat jäsenyneet selkeästi • riita-asiassa kirjallista valmistelua ei ole tarpeettomasti pitkitetty; pääsääntöisesti on siirrytty vastauksen jälkeen suullisen valmistelun istuntoon ilman lausumapyyntöä kantajalta • asia on saatu valmistelluksi pääkäsittelykuuntoon yhdessä valmisteluistunnossa • asia on siirretty kirjallisesta valmistelusta suoraan pääkäsittelyyn ilman valmisteluistuntoa aina, kun tämä on ollut mahdollista • asia on ratkaistu yksin kirjallisen valmistelun perusteella aina, kun tämä on ollut mahdollista • asianosaisten on sallittu esittää vain tarpeellinen todistelusta ja sen vastaanottaminen on tapahtunut keskitetysti. On vältetty ns. ”ylitodistelun” vastaanottamista epämällä selvästi tarpeeton todistelu.

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tilastot sovintojen määristä ja sovinnon syntymisvaiheesta • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely pl. asianosaiset
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely pl. asianosaiset • tilastot juttukohtaisista lausumapyynnöistä ja istuntokäsittelyjen määristä • tilastot puhelimitse järjestettyjen valmisteluistuntojen määristä ja puhelimitse tapahtuneiden kuulemisten määristä sekä videoneuvotteluista

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
1) OIKEUDEN- KÄYNTI MENETTELYNÄ (jatkokenttä)	1.f) Oikeudenkäynti on järjestetty ja toteutettu siten, että siitä koituu asianosaisille ja muille oikeudenkäynnin toimijoille mahdollisimman vähän kustannuksia (jatkokenttä)	<ul style="list-style-type: none"> • nykyaikaista tekniikkaa (sähköposti, puhelin, videotekniikka jne.) on käytetty ja hyödynnetty oikeudenkäynnissä lain sallimissa puitteissa mahdollisimman suuressa määrin tarpeettomien kustannusten välttämiseksi • vastapuolen oikeudenkäyntikulujen kohtuullisuudesta on selvitetty oikeudenkäyntiavustajan lisäksi päämiehen kanta, jos se on ollut vaikeuksista toteutettavissa • kuluriskin pienentämiseksi on mahdollisuuksien mukaan sovellettu oikeudenkäyntikuluja tuomittaessa ns. kohtuullistamissäänöksiä (OK 8a ja 8b §)
	1.g) Oikeudenkäynti on toteutettu joustavasti	<ul style="list-style-type: none"> • oikeudenkäynnin aikataulutuksessa on otettu huomioon asianosaisten ja asianajajien perustellut tarpeet (päivämäärä ja kelloaika) • oikeudenkäynnin toteutuksesta on keskusteltu asianosaisten ja heidän avustajiensa kanssa • tekniikkaa on hyödynnetty mahdollisimman runsaasti (ks. edellä 1.f). (esimerkiksi todistajan kanssa voidaan sopia, että hänet hälytetään puhelimitse oikeuteen, kun on hänen vuoronsa todistaa) • asianosaisille on heidän halutessaan annettu mahdollisuus poistua oikeudesta heti, kun heitä ei ole asian selvittämiseksi siellä enää tarvittu • kiireelliset asiat on otettu käsittelyyn ennen muita asioita (ks. jäljempänä 4.b)
	1.h) Oikeudenkäynti on toteutettu mahdollisimman julkisesti	<ul style="list-style-type: none"> • kysymys käsittelyn julkisuudesta on käsitelty julkisesti • tehtäessä käsittelyn julkisuutta rajoittavia päätöksiä, asian käsittely on rajattu ei-julkiseksi vain välttämättömiltä osiltaan • annettaessa oikeudenkäyntiaineistoa tai ratkaisua koskevia salassapitomääräyksiä, on vältetty antamasta tarpeettoman laajoja määräyksiä ja on rajattu salassapito vain välttämättömimpään • salassapidettävistä ratkaisuista on laadittu julkisia selosteita, joissa on kerrottu pääpiirteitä asiasta ja ratkaisun perusteluista • vaikka oikeudenkäynnin julkisuudesta on huolehdittu, samalla on varmistettu, ettei tästä aiheudu loukkauksia yksityisyyden suojalle tai oikeudenkäynnin häiriöttömälle kululle
	1.i) Oikeudenkäynti on toteutettu vuorovaikutteisesti	<ul style="list-style-type: none"> • on menetelty siten, että oikeudenkäyntiin osallistuvat ovat voineet kokea, että he ovat saaneet esittää vapaasti näkemyksensä asiassa • oikeudenkäyntiin osallistuvia on kohdeltu siten, että he ovat tunteneet tulleen kuulluksi (esim. katseen kohdistaminen puhujaan, välikysymykset jne.) ja ymmärretyksi • muodollisen kuulemisen lisäksi on pyritty huolehtimaan siitä, että oikeudenkäyntiin osallistuvat ovat myös kokeneet tulleen aidosti kuulluksi

Pisteytys	Mittaustapa
	<ul style="list-style-type: none"> • tilastot riittaisen asian ratkaisemisesta yksin kirjallisen valmistelun perusteella • tilastot pääkäsitteilyn jälkeen ratkaistuista asioista, joissa ei ole järjestetty valmisteluistuntoa • tilastot tuomituista oikeudenkäyntikuluista
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely pl. asianosaiset • tekniikan käytön tilastointi (ks. 1.f)
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • kysely tiedotusvälineille • laaja kysely pl. asianosaiset • tilastot julkisuutta rajoittavista ratkaisuista • tilastot julkisten selosteiden määrästä
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • laaja kysely

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
2) RATKAISU	2.a) Ratkaisut ovat olleet oikeuden- ja lainmukaisia	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisusta on ilmennyt selkeästi, että se on voimassa olevan lain mukainen ja perustunut esitettyyn oikeudenkäyntiaineistoon • ratkaisua tehtäessä on lainsäädännön lisäksi otettu huomioon vallitseva oikeuskäytäntö ja muut hyväksyttävät oikeuslähteet (lain esityöt, oikeuskirjallisuus, ns. reaaliset argumentit jne.) sekä yksittäisen tapauksen asianhaarat • ratkaisua tehtäessä on hyödynnetty laatuhankkeiden suosituksia oikeuskäytännöksi ja menettelytavoiksi kunkin tuomarin soveltamien käytäntöjen ja menettelytapojen vertailukohtana
	2.b) Ratkaisujen perustelut ovat saaneet asianosaiset, oikeudenkäynnin ammattilaiset ja tiedeyhteisön jäsenet vakuutuneeksi siitä, että ratkaisut ovat oikeuden- ja lainmukaisia	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisu on perusteltu siten, että asianosaiset ja oikeudenkäynnin ammattilaiset ovat voineet kokea ratkaisut sekä oikeuden- että lainmukaisiksi
	2.c) Ratkaisut on perusteltu avoimesti	<ul style="list-style-type: none"> • perusteluissa on avoimesti ilmaistu ne perusteet, joihin ratkaisu on pohjautunut • jos asiassa on ollut useampi kuin yksi vakavasti otettava ratkaisuvaihtoehto, ne on kerrottu perusteluissa • perusteluissa on otettu kantaa myös valittua lopputulosta vastaan puhuviin argumentteihin ja kerrottu, miksi lopputulosta puoltavat argumentit ovat kuitenkin olleet kyseisessä tapauksessa painavampia (pro&contra-periaate) • perusteluissa on tarpeellisessa määrin selostettu käytettyjä eriasteisia oikeuslähteitä (ks. edellä kohta 2.a). Oikeuskirjallisuuden kannanottoja on selostettu kuitenkin vain silloin, kun asian ratkaiseminen on välttämättä edellyttänyt oikeustieteen kannanotoilla argumentointia.
	2. d) Ratkaisut on perusteltu seikkaperäisesti ja johdonmukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> • perustelut on laadittu ongelmakeskeisesti (perusteluista ilmenee, mitkä ratkaisun kannalta merkitykselliset kysymykset ovat riidattomia ja mitkä riitaisia. Kuhunkin riitaiseen kysymykseen on kohdistettu vain ne todisteet, joilla on merkitystä tätä kysymystä ratkaistaessa) • kaikkiin vastaanotettuihin todisteisiin ja riitaisiin kysymyksiin on otettu kantaa • eri oikeuskysymykset on ratkaistu erikseen ja loogisessa järjestyksessä

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tilastot muutoksenhakuprosenteista (valitusten määrä verrattuna sellaisten ratkaisujen määrään, joista on mahdollista valittaa) • tilastot muutosprosentteista • tilastot lainvalvontaviranomaisille tehdyistä kanteluista
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • asiantuntijatyöryhmän tekemä arvio (työryhmässä tuomari, asianajaja, syyttäjä, yliopiston professori ja viestinnän ammattilainen)
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • asiantuntijatyöryhmän tekemä arvio (kokoonpanosta ks. 2.b)

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
2) RATKAISU (jatkokenttä)	2.e) Ratkaisut on perusteltu ymmärrettävästi	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisu on kieleltään niin ymmärrettävä, että myös ulkopuolinen lukija saa helposti selon ratkaisun pääperusteista • perustelut ovat yleiskielisiä ja oikeustieteellisten termien käyttöä on vältetty tai niiden sisältö on selostettu • ratkaisun ymmärrettävyyttä on parannettu käyttämällä otsikointia ja selkeää jäsentelyä
	2.f) Ratkaisut ovat rakenteeltaan selväpiirteisiä ja huoliteltuja kieli- ja ulkoasultaan	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisu on rakennettu siten, että siinä on selkeästi erottuvat osiot asian selostukselle, todisteille, perusteluille ja lopputulokselle • ratkaisu on kirjoitettu riittävän tiiviisti • ratkaisussa ei ole kirjoitus- tai lyöntivirheitä ja sen oikeakielisyydestä on huolehdittu • ratkaisu on myös ulkoasultaan huoliteltu
	2.g) Ratkaisut on julistettu ymmärrettävästi	<ul style="list-style-type: none"> • ratkaisu on sen kirjallisen muodon yksitoikkoisen lukemisen sijasta julistettu puhekielellä • väli- ja loppukysymyksillä on varmistettu, että asianosaiset ovat ymmärtäneet ratkaisun sisällön • asianosaisille on varattu mahdollisuus esittää täsmentäviä kysymyksiä, jos he eivät ole ymmärtäneet ratkaisua joltakin osin • ratkaisu on julistettu ongelmakeskeisesti kääntymällä po. asianosaisten puoleen ja siis katsekontaktissa
3) OIKEUDEN- KÄYNTIIN OSALLISTUVIEN JA YLEISÖN KOHELTU	3.a) Oikeudenkäyntiin osallistuvia ja yleisöä on kohdeltu heidän ihmisarvoaan kunnioittavalla tavalla	<ul style="list-style-type: none"> • oikeudenkäyntiin osallistuvia ei ole tuomareiden taholta kohdattu tuomioistuintoiminnan persoonattomina kohteina, vaan ajattelevina, tuntevina ja tahtovina yksilöinä – olivatpa he olleet missä oikeudenkäynnin roolissa tahansa
	3.b) Oikeudenkäyntiin osallistuville on järjestetty asianmukaista neuvontaa kuitenkin vaarantamatta tuomioistuimen puolueettomuutta ja tasapuolisuutta	<ul style="list-style-type: none"> • asianosaisille on ilmoitettu asian käsittelijät ja niissä tapahtuneet muutokset • oikeudenkäyntiin osallistuvien tiedusteluihin on vastattu viivytyksettä • on pidetty esillä ja tarjottu aktiivisesti oikeudenkäyntiin osallistuville oikeudenkäyntimenettelyä käsitteleviä esitteitä ja lomakkeita • tarvittaessa on ohjattu asianosaisia kääntymään oikeusavustajan tai asianajajan puoleen • ns. asianajollisia ohjeita tai neuvoja ei ole annettu, mutta asian laadun mukaan esimerkiksi asian vireille panossa on avustettu

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • asiantuntijatyöryhmän tekemä arvio (kokoonpanosta ks. 2. c.)
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • asiantuntijatyöryhmän tekemä arvio (kokoonpanosta ks. 2.c.)
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely • kysely lautamiehille
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
3) OIKEUDEN- KÄYNTIIN OSALLISTUVIEN JA YLEISÖN KOHTELU (jatkokenttä)	3.c) Oikeudenkäyntiin saapuvien neuvonta ja palvelu on alkanut välittömästi heidän saavuttuaan istuntopaikalle (=oikeustalolle tms.)	<ul style="list-style-type: none"> • istuntopaikalla on selkeät opasteet • istuntopaikalle on järjestetty neuvontapiste • neuvonnasta sikäli kuin sitä voidaan puolueettomuuden vaarantumatta antaa ja palvelusta on vastannut osaltaan tuomioistuimen koko henkilökunta
	3.d) Oikeudenkäyntiin osallistuville on annettu kaikki tarpeellinen tieto oikeudenkäynnistä	<ul style="list-style-type: none"> • käsittelyvaiheista ja aikataulusta on tiedotettu asianosaisille ja muille oikeudenkäyntiin osallistuville • oikeuden kokoonpanosta (ainakin puheenjohtaja ja kärjäsihteeri) ja oikeuden yhteystiedoista on informoitu asianosaisia ja muita oikeudenkäyntiin kutsuttuja jo heille toimitetuissa asiakirjoissa • istuntosalin ovella olevaan juttuluetteloon on merkitty oikeuden jäsenten ja kärjäsihteerin nimet • tarvittaessa tuomioistuimen jäsenet on esitelty oikeudenkäyntiin osallistuville istunnon alussa • on varmistettu, että oikeudenkäyntiin osallistuvat ovat selvillä menettelyn kulusta ja tarvittaessa on puheenjohtajan toimesta istunnon alussa selostettu heille menettelyn kulkua ja heidän asemaansa siinä • pidetään saatavilla esitteitä ja esitetauluja • tuomioistuimen kotisivut ovat olleet ajan tasalla ja ne ovat sisältäneet oikeudenkäynnistä kertovaa materiaalia ja linkkejä tällaiseen materiaaliin
	3.e) Tiedottamisesta on huolehdittu tarvittaessa	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuimella on ollut ajan tasalla oleva viestintäsuunnitelma, jonka mukaisesti tiedottamisesta on huolehdittu
	3.f) Oikeuden odotustilajärjestelyissä on huomioitu eri asiakasryhmien erityistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • asianomistajille ja todistajille ja tarvittaessa myös vastaajille on järjestetty mahdollisuus odottaa oikeudenkäynnin alkamista omissa odotustiloissa (todistajien ja asianomistajien osalta on tärkeää, että he saavat ilman minkäänlaista painostamista odottaa kuulemistaan oikeudenkäynnissä; sama koskee pelkääviä vastaajia) • on varmistettu, että päihytyneet ym. eivät aiheuta odotustiloissa häiriöitä

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • kysely tiedotusvälineille • tuomioistuimen ilmoitus viestintäsuunnitelman olemassaolosta
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
4) OIKEUDEN- KÄYNNIN JOUTUISUUS	4.a) Asiat on käsitelty oikeudenkäynnin järjestämisen kannalta optimaalisten käsittelyaikojen rajoissa	<p>Optimaaliset käsittelyajat (vaiheittain):</p> <p><u>1. Riita-asiat (pl. summaariset asiat) ja riitaiset OK 8:4 §:n 1 mom. mukaisessa järjestyksessä käsiteltävät hakemusasiat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • haastehakemuksen kirjaaminen (heti) ja sen sisältöön perehtyminen = 1 vko • vastauksen antamisen määräaika = 2–3 vkoa asian laadun mukaan • mahdollisen lausuman antamisen määräaika = 2–3 vkoa • valmisteluistunto 2 kk:ssa kirjallisen valmistelun päättymisestä • pääkäsitely 2 viikossa valmisteluistunnosta • tuomio 2 viikossa pääkäsitelystä <p>Riita-asian ja riitaisen hakemusasian optimaalinen käsittelyaika on siten 4 kk.</p> <p><u>2. Rikosasiat</u></p> <p>2.1 <u>Yksinkertaiset rikosasiat</u> (rattijuopumukset ym.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnustetut asiat ja ei korvausvaatimuksia tai asia voidaan ratkaista pääkäsitelystä toimittamatta (kirjallinen menettely) • kansliakäsittely tai pääkäsitely sekä tuomio viimeistään 1 kk:n kuluessa <p>Yksinkertaisen rikosasian optimaalinen käsittelyaika on siten 1 kk.</p> <p>2.2 <u>Muut kuin yksinkertaiset rikosasiat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • asianomistajien vaatimusten selvittäminen 2–3 vkoa • pääkäsitely 2 kk:n kuluessa asian vireilletulosta <p>Muun kuin yksinkertaisen rikosasian optimaalinen käsittelyaika on siten 2 kk.</p> <p>Huomautus: optimaalisiin käsittelyaikoihin pääseminen edellyttää, että yksittäisen asian käsittelyssä ei ole sellaisia ajanjaksoja, jolloin sille ei tehdä mitään.</p>
	4.b) Asian merkitys asianosaisille ja prosessin aikaisempi kesto on otettu asian käsittelyaikataulussa huomioon	<ul style="list-style-type: none"> • vaikka asiat käsitelläänkin pääsääntöisesti saapumisjärjestyksessä, on joidenkin asiaryhmien osalta käsittelyn aikataulutusta suunniteltaessa kiinnitetty huomiota asian erityisen suureen merkitykseen asianosaisille: esimerkiksi ns. hometalojutut, lasten huoltoriidat, työoikeudelliset asiat, velkajärjestelyasiat • käsittelyn joutuisuutta koskevat nimenomaiset säännökset on huomioitu • asianosaisten perustellut kiirehtimispyynnöt on otettu huomioon • jos asian käsittely on prosessin jossakin vaiheessa pitkittynyt (esimerkiksi esitutkinta tai alempi tuomioistuin), käsittelyn joutuisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota

Pisteitys	Mittaustapa
<p><u>Riita-asiat (pl. summaariset asiat) ja riitaiset OK 8: 4 §:n 1 mom. mukaisessa järjestyksessä käsiteltävät hakemusasiat</u></p> <p>< 4 kk = 5 p 4–6 kk = 4 p 6–8 kk = 3 p 8–10 kk = 2 p 10–12 kk = 1 p >12 kk = 0 p</p> <p>Yksinkertaiset rikosasiat</p> <p>< 1 kk = 5 p 1–2 kk = 3 p 2–3 kk = 1 p > 3 kk = 0 p</p> <p>Muut kuin yksinkertaiset rikosasiat</p> <p>< 2 kk = 5 p 2–3 kk = 4 p 3–4 kk = 3 p 4–5 kk = 2 p 5–6 kk = 1 p > 6 kk = 0 p</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearvio keskiarvosta (alkuvaiheessa) • tilastot käräjäoikeuksien käsittelyajoista
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely pl. asianosaiset

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
4) OIKEUDEN- KÄYNNIN JOUTUISUUS (jatkokenttä)	4.c) Asianosaiset ovat kokeneet, että asian käsittely on tapahtunut joutuisasti	<ul style="list-style-type: none"> • vaikka asian käsittely tuomioistuimen näkökulmasta olisikin tapahtunut ripeästi, on pyritty huolehtimaan, että se on ollut sitä myös asianosaisten näkökulmasta • asianosaisille on tarvittaessa esimerkiksi selostettu, mistä käsittelyvaiheista kokonaiskäsittelyaika muodostuu ja miksi näin tapahtuu
	4.d) Määrättyjä tai sovittuja määräaikoja on noudatettu	<ul style="list-style-type: none"> • määräajan pidennyspyyntöihin on suhtauduttu siten, että pidennystä ei ole annettu automaattisesti, vaan ainoastaan perustellusta syystä ja tällöinkään määräajan pidennystä ei anneta kuin enintään muutama viikko • vastauksen antamiselle asetettua määräaika ei ole pidennetty automaattisesti • laissa säädettyjä kiireellisten asioiden käsittelyaikoja on noudatettu
5) TUOMAREIDEN OSAAMINEN JA AMMATTITAITO	5.a) Tuomarit ovat itse huolehtineet osaamisensa ja ammattitaitonsa ylläpitämisestä	<ul style="list-style-type: none"> • tuomarit ovat tutustuneet uuteen lainsäädäntöön ja lakien esitöihin, seuranneet uusinta oikeuskäytäntöä ja pitäneet itsensä ajan tasalla keskeisen oikeustieteellisen kirjallisuuden sisällöstä
	5.b) Tuomarit ovat osallistuneet säännöllisesti täydennyskoulutukseen	<ul style="list-style-type: none"> • tuomarit ovat osallistuneet aktiivisesti kunkin tuomioistuimen omaehtoisesti järjestämiin tai laatuhankeiden yhteydessä järjestettyihin koulutus-tilaisuuksiin • tuomarit ovat osallistuneet aktiivisesti tuomioistuinten keskushallinnon tai muun tuomareiden koulutusta järjestävän elimen tuomareille suuntaamille täydennyskoulutuskursseille • tuomarit ovat osallistuneet täydennyskoulutukseen vuodessa 8–10 pv/tuomari (optimaalinen koulutuksen määrä)
	5.c) Tuomareiden osallistumisesta koulutukseen on vuosittain sovittu tuomareiden kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa	<ul style="list-style-type: none"> • koulutustarpeet ja koulutukseen osallistuminen on kirjattu tuomarikohtaisesti tuomioistuimen koulutussuunnitelmaan

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuinkohtaiset tilastot
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • kysely tuomioistuimille

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
5) TUOMAREIDEN OSAAMINEN JA AMMATTITAITO (jatkokenttä)	5.d) Tuomioistuimes- sa on määrät- tyihin asioihin erikoistuneita tuomareita	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuimessa on erikoistuttu rikos- tai riita-asioihin • tuomioistuimessa on toteutettu tätäkin pitemmälle viety erikoistuminen, jos se on ollut käsiteltävien asioiden laatu huomioon ottaen tarpeen ja tuomioistuimen koko on sen sallinut
	5.e) Asianosaiset ja oikeuden- käyntiavustajat ovat kokeneet, että tuomari on valmistautunut asiaan huolella ja hallinnut sen hyvin	<ul style="list-style-type: none"> • tuomari on tuntenut asian tosiseikaston hyvin • tuomari on ymmärtänyt mistä asiassa on kysymys • tuomari on hallinnut asiaan sovellettavan normiston ja tuntenut sitä koskevan oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden sekä kyennyt sitä koskevaan keskusteluun oikeudenkäynnin ammattilaisten kanssa • tuomarin prosessinjohto on ollut selkeää ja määrätietoista • tuomari on käyttäytynyt oikeudenkäynnin aikana varmasti eikä epä- roivästi • tuomari on pystynyt vuorovaikutukseen myös maallikkojen kanssa (asian selostaminen ja siitä keskusteleminen ”kansan kielellä”) • tuomio on julistettu selkeästi ja ymmärrettävästi
	5.f) Tuomarit ovat osallistuneet säännöllisesti ja aktiivisesti tuo- maripalaveri- ihin, laatupalaveri- ihin ja muutoinkin laatutyöryhmien työskentelyyn	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuimessa on järjestetty säännöllisesti tuomaripalavereita (esim. kerran/kk) • tuomaripalavereissa on käsitelty hallinnollisten asioiden lisäksi etenkin tuomareiden esille nostamia lainkäyttökysymyksiä • tuomaripalavereissa käsiteltävät asiat on valmisteltu etukäteen asian laadun edellyttämällä tavalla • tuomaripalaverissa käsiteltävät asiat on kirjattu muistioon tai pöytäkirjaan • tuomarit ovat olleet valmiita kantamaan vastuuta tuomaripalaverissa käsiteltävien asioiden käsittelystä
6) LAINKÄYTÖN ORGANISOI- MINEN JA JOHTAMINEN	6.a) Lainkäytön orga- nisointi ja tuo- mioistuimen joh- taminen on ollut ammattimaista ja suunnattu tuke- maan tuomitse- mistoiminnan onnistumista	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuinta on johdettu tavoitteellisesti • tuomioistuimessa on laadittu toimintaa ohjaavat periaatteet • johtamisessa on otettu tasapainoisesti huomioon asiakasnäkökulma ja tuomioistuimen sisäinen näkökulma • johtamisessa on toimittu vuorovaikutteisesti henkilöstön kanssa • lainkäyttöä organisoitaessa ja tuomioistuinta johdettaessa on varmistettu, että tuomioistuimessa on riittävä osaaminen ja ammattitaito
	6. b) Vireille tulevien asioiden jaka- minen tuoma- reille on ollut suunniteltua ja jako on toteutettu luottamusta he- rättävällä tavalla	<ul style="list-style-type: none"> • vireille tulevat asiat on arvottu tuomareiden kesken tai muulla jaon asianmukaisen lopputuloksen takaavalla tavalla • jakajan henkilö ei ole vaikuttanut asioiden jakoon • jakoperusteet on määritetty etukäteen • jakajalla ei ole ollut intressiä jaon lopputuloksen suhteen • perusteista, joiden mukaan säännönmukaisesta jaosta voidaan poiketa, on laadittu kirjalliset ohjeet (esimerkiksi poikkeuksellisen iso asia)

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomioistuimen ilmoitus
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • laaja kysely
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuinkohtaiset tilastot
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • arviointiryhmän suorittama arvio (ryhmään kuuluvat tuomari, asianajaja ja syyttäjä) • tuomioistuimen ilmoitus

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia
6) LAINKÄYTÖN ORGANISOI- MINEN JA JOHTAMINEN (jatkokenttä)	6.c) Asioiden käsittelyssä on hyödynnetty yksittäisillä tuo- mareilla olevaa erityisosaamista	<ul style="list-style-type: none"> erityisosaaminen on otettu huomioon sijoitettaessa tuomareita eri tehtäviin ja juttujaon määräytymisperusteita laadittaessa
	6.d) Lainkäyttöasioi- den käsittely on siten organisoitu, että laajennettu- jen kokoonpano- jen käyttäminen on tosiasiallisesti mahdollista	<ul style="list-style-type: none"> laajennettuja kokoonpanoja on ollut mahdollista käyttää aina, jos asia on näytöllisesti, oikeudellisesti tai muutoin ollut laaja ja hankala laajennettujen kokoonpanojen käyttämiseen on ollut riittävät resurssit
	6.e) Tuomareiden kanssa on käyty vuosittain kehi- tyskeskustelut	<ul style="list-style-type: none"> kehityskeskustelut ovat olleet systemaattisia ja etukäteen valmisteltuja keskusteluiden jäsentämiseksi ja niihin valmistautumiseksi on käytetty lomaketta, jossa on määritetty keskustelunaiheet keskusteluissa tehdyt sopimukset on kirjattu
	6.f) Tuomioistui- messä on ollut systemaattinen menettely, jossa seurataan aktii- visesti asioiden käsittelyn etene- mistä, ja joka mahdollistaa toimenpiteisiin ryhtymisen vii- västyneiden asi- oiden käsittelyn jouduttamiseksi	<ul style="list-style-type: none"> pitkään vireillä olleiden asioiden etenemistä on seurattu (esim. yli vuoden vanhat asiat) tuomarikunta on käynyt läpi tuomioistuinkohtaiset asiamääriä ja käsitte- lyaikoja koskevat tilastot neljännesvuosittain tuomarikohtaiset tilastot on käyty kunkin tuomarin kanssa läpi vähin- tään kerran vuodessa tuomioistuimessa on ollut etukäteen sovitut pelisäännöt siitä, miten toi- mitaan, jos jollakulla tuomarilla asiat alkavat esim. liiallisesta työmäärästä johtuen kohtuuttomasti viipymään
	6.g) Oikeudenkäyntiin osallistuvien ja tuomioistuimen henkilökunnan turvallisuudesta on huolehdittu	<ul style="list-style-type: none"> tuomioistuimessa on ollut voimassa oleva turvallisuussuunnitelma, jossa on määritetty turvallisuusriskit ja turvallisuutta ylläpitävät toimen- piteet (esim. turvallisuuskoulutukseen osallistuminen, turvatarkastukset, kameravalvonta, kulunvalvonta, käräjapäivystys, yllätyshälytysjärjestelmä, varapoistumistiet, turvasalin käyttömahdollisuus) oikeudenkäyntiin osallistuneet ovat kokeneet sen tapahtuneen turvalli- sesti

Pisteytys	Mittaustapa
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuimen ilmoitus
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tilastot laajennetuista kokoonpanoista
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuimen ilmoitus
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuimen ilmoitus
<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tuomioistuimen ilmoitus • laaja kysely

Arviointialue	Laatukriteeri	Laatukriteerin ominaisuuksia	
6) LAINKÄYTÖN ORGANISOI- MINEN JA JOHTAMINEN (jatkokenttä)	6.h) Tuomioistuinta johdettaessa on huolehdittu siitä, että tuomarit ja muu henkilöstö eivät yllirasitu liiallisesta työstä	<ul style="list-style-type: none"> • esimiehet ovat huolehtineet siitä, että henkilöstö ei työskentele liikaa, vaan on säilyttänyt tasapainon työn ja vapaa-ajan välillä • jokaisella tuomioistuimessa työskentelevällä on ollut mahdollisuus huolehtia omalta osaltaan omasta työssä jaksamisestaan • koulutuksen vaatima aika on otettu huomioon työtehtäviä tuomareille jaettaessa • jos tuomioistuin on objektiivisesti tarkastellen aliresursoitu, vastuun tästä johtuvasta asioiden ruuhkaantumisesta on ottanut tuomioistuimen päällikkö 	

	Pisteytys	Mittaustapa
	<p><u>Toteutuminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ei lainkaan = 0 p. • joltakin osin = 1 p. • tyydyttävästi = 2 p. • hyvin = 3 p. • kiitettävästi = 4 p. • esimerkillisesti = 5 p. 	<ul style="list-style-type: none"> • tuomareiden itsearviointi • tilastot sairauspoissaoloista

Kvalitetsprojektet inom Rovaniemi hovrätts domkrets

Inom domkretsen för Finlands nordligaste hovrätt inleddes år 1999 ett kvalitetsprojekt. Kvalitetsprojektet har syftat till att förbättra och utveckla domstolarnas verksamhet. Domstolens verksamhet är av god kvalitet när rättvisa genomförs, rättegångarna är rättvisa, avgörandena är lagenliga och väl motiverade och domstolarnas tjänster är tillgängliga för alla även beträffande kostnaderna.

Kvalitetsprojektet har genomförts i samarbete mellan domstolarna och de intressegrupper som deltar i en rättegång. Det egentliga kvalitetsarbetet har utförts av arbetsgrupper, som har bestått av domare och personer som hör till domstolarnas intressegrupper, bl.a. åklagare, advokater, offentliga rättsbiträden och undersökningsledare.

De årligen tillsatta arbetsgrupperna har behandlat utvalda utvecklingsteman. Varje år har arbetsgruppernas rapporter publicerats både som en bok och i elektronisk form (Slutrapporter från kvalitetsprojektet inom Rovaniemi hovrätts domkrets I-IX). Arbetsgruppernas rapporter har i stor utsträckning utnyttjats även utanför Rovaniemi hovrätts domkrets för att förbättra kvaliteten på rättskipningen i tingsrätterna. Också andra hovrätters domkretsar i Finland har kunnat dra nytta av kvalitetsprojektet. Kvalitetsprojektet har även väckt internationellt intresse.

Kvalitetsmätarna

Som ett led i kvalitetsprojektet inrättades år 2003 en arbetsgrupp som hade till uppgift att utarbeta mätare för bedömning av rättskipningens kvalitet och dess utveckling. Ett utkast till kvalitetsmätare för rättskipningen

presenterades vid kvalitetsmötet den 4 november 2004. I utkastet gjordes de ändringar som föranleddes av remissbehandlingen och betänkandet om kvalitetsmätare för rättskipningen publicerades i mars 2006.

Avsikten med kvalitetsmätarna är inte att mäta hur lyckat en enskild domares arbete är. Kvalitetsmätarna syftar till att mäta kvaliteten på rättskipningen i var och en domstol. Utgångspunkten har varit att mäta rättskipningens kvalitet främst ur parternas och rättegångsdeltagarnas synvinkel. Syftet med kvalitetsmätarna är att identifiera rättskipningens utvecklingsbehov, fungera som hjälpmedel för utbildning av domarna och öppna rättskipningen och debatten om den även utanför domstolsväsendet.

Kvalitetsmätningssystemet består av sex mätningssområden. Mätningssområdena har valts så att de på ett så mångsidigt sätt som möjligt omfattar de faktorer, som rättegångens kvalitet består av. I mätningssområdena ingår sammanlagt 40 kvalitetskriterier.

Pilotprojekt för att testa kvalitetsmätarna

År 2007 testades användningen av kvalitetsmätarna samt hur väl de lämpar sig för att mäta rättskipningens kvalitet. Domstolarnas verksamhet bedömdes av domarna, parterna, domstolarnas intressegrupper (åklagare, offentliga rättsbiträden, advokater) och en expertgrupp. Utöver detta skickades en kortfattad enkät till nämndemän och medier. I bedömningsmaterialet ingick också material som samlats med hjälp av tidigare mätningssystem och domstolarnas egna anmälningar.

I pilotprojektet samlades information genom enkäter som skickades till olika intressegrupper.

För respektive grupp sammanställdes en skild enkät med frågor som lämpade sig för gruppen i fråga. Enkäterna genomfördes främst med hjälp av elektroniska frågeformulär, som skapats med Webropol.

I stort sett lyckades pilotprojektet för att testa användningen av kvalitetsmätarna väl. Det förekom inga större problem i arrangemangen kring projektet. Det största problemet var att inom vissa grupper blev svarsprocenten låg. I synnerhet när det gäller enkäten som skickades till parterna, var det få som svarade.

Resultaten av mätningen

I denna slutrapport presenteras resultaten av mätningen skilt för var och en tingsrätt. Tingsrätterna jämförs inte med varandra bl.a. av den anledningen att tingsrätterna inom hovrättens domkrets är av olika storlek. Resultaten för Rovaniemi hovrätt presenteras skilt under en egen punkt.

Resultaten av bedömningen av de åtta tingsrätterna har grupperats enligt vilken intressegrupp som svarat på frågorna. Orsaken till detta är att enkäterna som skickades till grupperna innehöll olika frågor och därför är resultaten inte jämförbara. För var och en tingsrätt ingår också ett skilt sammandrag av hur samtliga kvalitetskriterier har kunnat uppfyllas. I sammandraget har de olika gruppernas bedömningar sammanförts. I detta sammanhang anges också tingsrättens totala poäng.

I enkäterna som skickades till nämndemännen och medierna frågades det enbart om uppfyllelse av ett kvalitetskriterium. En sammanfattning av svaren till dessa frågor för alla tingsrätters del presenteras under egna punkter.

När resultaten bedöms som en helhet kan det sägas att kvaliteten på rättskipningen i domstolarna inom Rovaniemi hovrätts domkrets är relativt god.

Lämpligheten av kvalitetsmätarna för att bedöma rättskipningen

Av pilotprojektet framgick att de valda sex mätningsområdena lämpade sig väl för att mäta rättskipningens kvalitet. Genom att betrakta dessa mätningsområden är det möjligt att samla omfattande information om hur väl en domstol har lyckats i sin verksamhet. Också antalet mätningsområden kan anses vara lyckat. I stort sett var också valet av kvalitetskriterier lyckat. De valda kvalitetskriterierna är viktiga med tanke på den totala kvaliteten på rättskipningen.

På basis av erfarenheterna av pilotprojektet kan det sägas att kvalitetsmätarna uppfyller de förväntningar som ställts på dem. Det är lätt att identifiera utvecklingsbehoven i var och en tingsrätt genom att leta efter kvalitetskriterier som i genomsnitt fått mindre än tre poäng (på skalan från 0 till 5). Kvalitetsmätarna fungerar väl som hjälpmedel för utbildning. Utbildningen kan gälla även individer så att var och en domare går igenom svaren särskilt för den delen de gäller den egna tingsrätten och överväger sedan själv och i utvecklingssamtalen med sin chef på vilket sätt rättskipningens kvalitet skulle kunna förbättras. Kvalitetsmätarna är också ett bra sätt att öppna rättskipningen och debatten om den även utanför domstolsväsendet. Kommentarer som samlas i samband med att rättskipningens kvalitet mäts ur rättegångsdeltagarnas synvinkel kan användas för att styra utvecklingen av verksamheten så att den allt bättre beaktar rättegångsdeltagarnas behov och förväntningar.

Quality Project of the courts in the jurisdiction of the Court of Appeal of Rovaniemi

The courts in the northernmost appellate jurisdiction in Finland launched a Quality Project in 1999. The aim of the project has been to improve on and to develop the work of the courts in the jurisdiction. In a quality court, justice prevails, the trials are fair, the decisions are lawful and well reasoned, and the services of the court are accessible to the public also in terms of cost.

The Quality Project is the co-operative effort of the courts and the various stakeholder groups participating in judicial work, such as prosecutors, attorneys, public legal aid attorneys and police investigators.

Quality Working Groups, established in annual cycles, have worked on the development areas chosen for the year. Their reports have been published both as annual volumes and online (Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankeen loppuraportteja I-IX). The reports have been widely in use in the quality work of District Courts not only in the Rovaniemi jurisdiction, but also elsewhere in Finland. The Quality Project has attracted also international attention.

Quality Benchmarks

Under the auspices of the Quality Project, a Quality Benchmarks Working Group was established in 2003 to draw up a set of benchmarks on the quality of adjudication and its development. The draft benchmarks were presented in the Quality Conference on 4 November 2004. After a call for comments and revision based on the comments, the report

on the Quality Benchmarks was published in March 2006.

The Quality Benchmarks are not intended for the measurement of the successfulness or otherwise of the work of an individual judge. Instead, they are used for the measurement of the quality standard of the adjudication of entire judicial units. The basic principle is that quality is measured primarily from the point of view of the parties and the other persons participating in a trial. The stated objective of the Quality Benchmarks is to yield information on the development needs of adjudication, to serve as a judicial training aid, and to open up adjudication and the debate on adjudication also beyond the courts themselves.

The Quality Benchmarks have been divided into six aspects. These have been chosen so that there is maximum coverage of the activities that result in perception of quality in adjudication. The aspects have been further divided into 40 quality criteria.

Pilot project

The functioning of the Quality Benchmarks and their applicability for the measurement of quality in adjudication were subject to a pilot project in 2007. The operations of the courts were assessed by the judges themselves, the parties, the stakeholders (prosecutors, attorneys, public legal aid attorneys) and a panel of experts. In addition, lay judges and representatives of the media were invited to reply to a short questionnaire. In addition, the data available in the existing measurement systems

and the self-reported data obtained from the courts were included in the benchmarking process.

In the pilot project, data collection proceeded by way of questionnaires sent to the various respondent groups. The question sets were customised for each respondent group. Most questionnaires were circulated online on Webropol software.

The pilot project was by and large successful. There were no significant problems in the arrangements. The most difficulty arose from the fact that the participation rate was quite low with certain respondent groups. Especially the questionnaire directed at parties received very few responses.

Benchmarking results

This final report of the Quality Benchmarks pilot project lists result broken down by District Court. There are no comparisons between the District Courts, inter alia because the courts in the jurisdiction of the Court of Appeal vary in size. The results of the Court of Appeal of Rovaniemi are presented in a separate section.

The assessment results are provided for each District Court broken down by respondent group. This is because the questionnaires directed to the various groups differed in content and there therefore is no equivalence between the results of the different groups. In addition, there is a summary provided for each District Court, discussing the standard at which the court has attained the whole set of quality criteria. The summary combines the assessments received from the various respondent groups. Also the overall score of the District Court is presented in this section.

Lay judges and journalists were approached with a question concerning solely the attainment of one quality criterion. The respective responses are discussed separately for each

District Court under a specific heading.

The overall impression from the benchmarking data is that the quality of adjudication in the courts in the jurisdiction of the Court of Appeal of Rovaniemi is of a relatively high standard.

Usefulness of the Quality Benchmarks in the evaluation of adjudication

The six aspects of the Quality Benchmarks proved their worth in the pilot project. An assessment of these aspects yields comprehensive information about the successfulness of the operations of the courts. It can also be stated that the number of the aspects has been set at the correct level. Likewise, the selection of the quality criteria has been by and large correct. The criteria are significant as regards the overall quality of adjudication.

The experience from the pilot project is that the Quality Benchmarks meet the expectations placed on them. It is easy to identify development areas by looking into the quality criteria of a given District Court and concentrating on those where the average score is less than 3 (range 0 to 5). The Quality Benchmarks are a good tool for training and self-improvement. It is quite simple to utilise them for personal improvement also at the individual level, with the judge looking at the scores of the court where he or she works and then thinking about them and discussing them with a supervisor, with a view on how to improve the quality of adjudication. In addition, the Quality Benchmarks serve well for opening up adjudication and the debate on adjudication to parties beyond the court system itself. The feedback from the participants in trials can be used to direct the development work so that the requirements and expectations of the customers can be taken ever better into account.

Projet de gestion de la qualité de l'administration judiciaire dans les tribunaux de la circonscription d'appel de Rovaniemi

Un projet d'amélioration qualitative des tribunaux a été mis en route en 1999 dans la circonscription d'appel de Rovaniemi. Ce projet avait pour objectif d'améliorer et développer le travail des tribunaux. Un fonctionnement de qualité des tribunaux est tel que le principe d'équité est satisfait, que l'action judiciaire remplit les critères de justice, que les décisions sont fondées et justes et que les services des tribunaux sont également accessibles aux citoyens quant à leurs coûts.

Ce projet, appelé Projet d'évaluation qualitative, a été conduit sous la forme d'une coopération entre les tribunaux et les groupes associés participant à l'action judiciaire. Le travail proprement dit a eu lieu dans le cadre de groupes de travail composés de juges et de personnes relevant des groupes associés aux tribunaux telles que procureurs, avocats, assistants judiciaires publics et directeurs d'instruction.

Instaurés annuellement, les groupes ont travaillé les thèmes de développement choisis. Leurs rapports ont été publiés annuellement à la fois sous forme livresque et sous forme électronique (Rapports finaux I-IX du Projet qualitatif des tribunaux de la circonscription d'appel de Rovaniemi). Ces rapports ont été extensivement exploités à l'amélioration de la qualité de la pratique judiciaire des tribunaux de grande instance de la circonscription d'appel de Rovaniemi. Le Projet d'évaluation qualitative a également été utile dans d'autres circonscriptions d'appel de Finlande et a en outre suscité un intérêt à l'étranger.

La matrice d'évaluation qualitative

Dans le cadre de ce projet, il a été fondé en 2003 un groupe d'étude chargé d'élaborer une batterie d'instruments permettant la mesure de la qualité et de l'évolution de la jurisprudence. Une proposition de matrice d'évaluation qualitative a été présentée à l'occasion de la Journée de la qualité le 4.11.2004. A l'issue des amendements effectués sur la base d'une tournée de demande de commentaires, le rapport sur la matrice d'évaluation qualitative a été publié en mars 2006.

Cette matrice n'est pas vouée à mesurer le degré de réussite du travail d'un juge individuel, mais à mesurer le niveau qualitatif du fonctionnement de chaque tribunal. Le point de départ réside dans la mesure de la qualité de l'exercice de la loi essentiellement dans la perspective des parties et des autres participants aux procès. La matrice a pour objet de produire une information sur les besoins de développement de l'action judiciaire, de servir de matériel de soutien à la formation des juges et d'ouvrir l'action judiciaire et le débat s'y rapportant aux milieux extérieurs aux tribunaux.

Elle comprend six champs d'évaluation choisis de manière à couvrir le plus complètement possible les activités des tribunaux matérialisant la qualité du procès. Ces champs d'évaluation totalisent 40 critères.

Le pilotage de la matrice d'évaluation qualitative

Le fonctionnement de la matrice et son applicabilité à la mesure de la qualité de l'action judiciaire ont été expérimentés dans la pratique en 2007. Le fonctionnement des tribunaux a

été évalué par les juges eux-mêmes, les parties concernées, les groupes associés aux tribunaux (procureurs, assistants judiciaires publics et avocats) et un groupe d'experts. Des assesseurs-citoyens et des membres des médias ont en outre répondu à un bref questionnaire. A la documentation d'évaluation ont de même été ralliées celle obtenue sur les systèmes d'évaluation existants et les données obtenues sur la base de la propre déclaration des tribunaux.

La collecte d'information opérée dans le cadre du pilotage de la matrice d'évaluation s'est faite au moyen de questionnaires adressés aux divers groupes destinataires, une série de questions spécifiques étant compilée pour chaque groupe respectif. Il a pour l'essentiel été utilisé un formulaire d'enquête électronique créé avec le logiciel Webropol.

Le pilotage a pour l'essentiel bien réussi, aucun problème sérieux n'étant noté au niveau des dispositions pratiques. La principale difficulté a résidé dans la mauvaise qualité de réponse de certains groupes. Le questionnaire adressé aux parties, tout particulièrement, n'a donné que peu de réponses.

Les résultats

Le présent rapport sur le pilotage de la matrice d'évaluation qualitative expose les résultats obtenus par tribunal de grande instance. Les tribunaux ne sont pas comparés entre eux, notamment en raison du fait que les tribunaux de la circonscription d'appel sont de tailles différentes. Les résultats de la Cour d'appel de Rovaniemi sont présentés sous leur propre rubrique.

Les résultats sont présentés pour chacun des huit tribunaux de grande instance par groupes de répondants. Il est ainsi procédé parce que les questionnaires adressés à chaque groupe comprennent des questions différentes et que les résultats ainsi obtenus des divers

groupes ne sont pas comparables entre eux. Chaque tribunal fait l'objet séparément d'un sommaire portant sur le degré de satisfaction à tous les critères qualitatifs dans lequel sont fondues les évaluations fournies par les divers groupes de répondants. Il est par la même occasion déclaré la note appréciative globale attribuée au tribunal de grande instance en question.

Il n'a été posé aux assesseurs-citoyens et aux représentants des médias qu'une seule question, sur un seul critère. Les réponses obtenues à cette question sont présentées sous la forme de leurs propres sections respectives communes à tous les tribunaux.

Dans leur ensemble, les résultats peuvent être considérés comme indiquant un fonctionnement des tribunaux de la circonscription d'appel de Rovaniemi de qualité relativement bonne.

L'applicabilité de la matrice à l'évaluation de la qualité de l'action judiciaire

Le pilotage de la matrice a démontré l'opérabilité de ses six champs d'évaluation et critères de qualité, leur examen permettant d'obtenir une information complète sur le degré de réussite du fonctionnement des tribunaux. Le nombre de ces champs peut aussi être considéré comme bien choisi, de même pour l'essentiel le choix des critères de qualité, ces derniers étant capitaux au regard de la qualité globale de l'action judiciaire.

Sur la base de l'expérience acquise dans le cadre du pilotage, la matrice d'évaluation qualitative est estimée bien répondre aux objectifs qui lui étaient fixés. Les points à développer sont facilement détectables pour chaque tribunal de grande instance individuel par la recherche des critères de qualité dont la note moyenne est inférieure à 3 (sur un barème de

0 à 5). La matrice d'évaluation peut fort bien servir d'accessoire de formation primaire et complémentaire. La formation complémentaire peut également s'effectuer à un niveau individuel, chaque juge passant en revue les réponses dans l'optique particulière de son propre tribunal et examinant avec son supérieur dans le cadre de débats de concertation sur le développement les points sur lesquels la qualité du fonctionnement judiciaire pourrait être améliorée. Cette matrice constitue également un excellent outil auxiliaire pour l'ouverture aux milieux extérieurs aux tribunaux de l'action judiciaire et du débat s'y rapportant. Le retour d'information obtenu dans le cadre de l'évaluation de la part des participants aux procès oriente aussi le développement des activités par une meilleure prise en compte des besoins et des attentes des participants aux procès.

Проект качества судов апелляционного округа Рованиemi, Финляндия

В самом северном апелляционном округе Финляндии в 1999 году был начат Проект по оценке качества деятельности судов. Целью проекта является повышение качества и совершенствование работы судов апелляционного округа. Качественная деятельность суда заключается в осуществлении правосудия, в справедливости судебного разбирательства, в законности и четкой обоснованности принимаемых решений и в доступности судебных услуг обычным гражданам с точки зрения судебных расходов.

Проект качества осуществляется в рамках сотрудничества судов и инстанций, принимающих участие в судебном процессе. Основная работа по определению качества происходит в рабочих группах, состоящих из судей и лиц, непосредственно связанных с деятельностью судов, таких как прокуроров, адвокатов, государственных юридических помощников и следователей.

Ежегодно формируемые рабочие группы разрабатывают выбранные темы развития. Отчеты рабочих групп публикуются ежегодно в виде книги и в электронном виде (заключительные отчеты Проекта качества судов апелляционного округа Рованиemi I-IX). Помимо судов апелляционного округа Рованиemi, отчеты рабочих групп широко используются и в других районных судах в целях повышения

качества судебного разбирательства. Проект качества нашел свое применение и в других апелляционных округах Финляндии. Проект качества вызвал также международный интерес.

Критерии качества

В 2003 году в рамках Проекта качества была создана рабочая группа по разработке критериев качества для оценки качества судебного разбирательства и его совершенствования. Проект критериев качества был представлен на конференции 4.11.2004. После изменений, внесенных на основе отзывов различных инстанций, отчет критериев качества был опубликован в марте 2006 года.

В задачи критериев качества не входит оценка успешности деятельности отдельно взятого судьи. С помощью критериев определяется уровень качества судебного разбирательства каждой отдельно взятой судебной инстанции. Целью является оценка качества правосудия в основном с точки зрения сторон и других участников судебного процесса. Критерии качества предназначены для получения информации об аспектах, требующих повышения качества судебного разбирательства; они служат также средством самосовершенствования судей и открывают судебное разбирательство и

дискуссии, ведущиеся по его поводу, для общественных структур, не занятых в судебной системе.

Критерии качества состоят из шести аспектов оценки. Аспекты оценки выбраны таким образом, чтобы они охватывали как можно всесторонне ту деятельность суда, которая составляет качество судебного разбирательства. Аспекты оценки, в свою очередь, содержат в общей сложности 40 критериев качества.

Экспериментальный проект по апробации критериев качества

Работоспособность критериев качества и их применение на практике для оценки качества судебного разбирательства были испытаны в 2007 году. Деятельность судов оценивалась самими судьями, сторонами процесса, другими участниками судебного разбирательства (прокурорами, государственными юридическими помощниками и адвокатами), а также группой специалистов. Помимо этого, судебные заседатели и представители средств массовой информации ответили на короткий опрос. Также материал, полученный из имеющихся систем оценки, и сведения, полученные на основе заявления самого суда, были приложены к материалам оценки.

Сбор информации в экспериментальном проекте по апробации критериев качества производился путем опросов различных групп респондентов. Для каждой группы респондентов был составлен свой сборник вопросов. В основном использовалась электронная анкета опроса, действующая на основе программы Webropol.

Экспериментальный проект прошел в основном успешно. Больших проблем в организации проекта не наблюдалось. Самая большая проблема заключается в низком проценте ответов по отдельным группам респондентов. Особенно опросы, направленные сторонам процесса, собрали мало ответов.

Результаты оценки

В данном заключительном отчете по экспериментальному проекту критериев качества представляются полученные результаты оценки по районным судам. Районные суды не сравниваются между собой, в частности, по той причине, что районные суды апелляционного округа не сопоставимы по своим размерам. Результаты по апелляционному суду Рованиemi представлены в отдельном разделе.

Результаты оценки по каждому из восьми районных судов разделены по группам респондентов. Данный метод используется по той причине, что опросы, направленные различным группам респондентов, содержат разные вопросы, и поэтому результаты не могут быть сопоставимыми. По каждому районному суду представлено отдельно общее заключение, которое касается осуществления всех критериев качества. В общем заключении резюмируются оценки, данные различными группами респондентов. Там же указано общее количество баллов, полученное данным судом.

Судебным заседателям и журналистам был направлен единственный вопрос, касающийся осуществления одного критерия качества. Ответы, полученные на данный вопрос, собраны в отдельные разделы по всем районным судам.

Обобщая результаты оценки, можно сделать вывод, что качество судебного правоприменения в судах апелляционного округа Рованиemi находится на сравнительно высоком уровне.

Применение критериев качества для оценки судебного разбирательства

Шесть аспектов оценки критериев качества подтвердили свою работоспособность в экспериментальном проекте. С помощью данных аспектов оценки можно получить общую картину успешности деятельности суда. Также количество аспектов оценки можно считать подходящим. Критерии качества подобраны также в основном правильно. Подобранные критерии качества являются центральными с точки зрения общего качества судебного разбирательства.

На основе опыта, полученного в ходе экспериментального проекта, можно сделать вывод, что критерии качества хорошо отвечают поставленным требованиям. Аспекты, требующие совершенствования, по определенному районному суду легко установить путем поиска тех критериев качества, средний балл за которые составляет ниже трех (шкала 0-5). Критерии качества хорошо подходят в качестве средства образования и самообразования судей. Самосовершенствование может осуществляться на индивидуальном уровне таким образом, что каждый судья знакомится с ответами по своему районному суду и анализирует сам и в беседах с руководителем, каким образом качество судебного разбирательства может быть повышено. Критерии качества позволяют также сделать

судебное разбирательство и дискуссии по его поводу более открытыми для структур, не занятых в судебной системе. Отзывы участников судопроизводства, полученные в результате оценки, регулируют также развитие деятельности судов в направлении, учитывающем лучше обычного потребности и ожидания участников судебного процесса.

